

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA

Daiva MIKAITĖ

Verslo administravimo studijų programos studentė

**PARAMOS ŠIAULIŲ MIESTO SMULKAUS IR
VIDUTINIO VERSLO ĮMONĖMS VERTINIMAS**

Bakalauro baigiamasis darbas

Šiauliai, 2013

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA

Daiva MIKAITĖ

PARAMOS ŠIAULIŲ MIESTO SMULKAUS IR
VIDUTINIO VERSLO ĮMONĖMS VERTINIMAS
Bakalauro baigiamasis darbas
Socialiniai mokslai, Vadyba ir verslo administravimas (03S1)

Darbo vadovė:
Lekt. Liongina JUOZAITIENĖ

Teigiu, kad bakalauro studijų baigiamasis darbas, kurį teikiu verslo administravimo studijų krypties programos bakalauro kvalifikaciniam laipsniui įgyti yra originalus autorinis darbas.

(Studento parašas)

Daiva Mikaitė. *Paramos Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms vertinimas*. Verslo administravimo (specializacija - finansai) bakalauro studijų baigiamasis darbas. Darbo vadovė – lekt. L. Juozaitienė. Šiaulių universitetas, Vadybos katedra. Šiauliai.

SANTRAUKA

Daiva Mikaitė. **Paramos Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms vertinimas**. Bakalauro darbas.

Baigiamajame bakalauro darbe nagrinėjamos pagrindinės, Šiaulių miesto smulkiam ir vidutiniam verslui paramos formos, šaltiniai, paramos būtinumas ir jos reikšmė. Siekiant nustatyti paramos Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms problemines sritis, atlikta mokslinių straipsnių, dokumentų, statistinių duomenų analizė. Taip pat 2013 m. balandžio mėnesį atlikta Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo įmonių, gavusių ES struktūrinių fondų paramą interviu apklausa, kurioje sutiko dalyvauti 5 atstovai iš įmonių: UAB „Ruvera“, UAB „Frilux“, UAB „Telebaltikos“ importas ir eksportas, UAB „Sabalin“, UAB „Naujoji rūta“.

Apibendrinus tyrimų rezultatus, tyrimo hipotezė patvirtinta iš dalies. Tyrimo metu nustatyta, kad Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo įmonės teigiamai vertina Šiaulių miesto organizacijų, teikiančių netiesioginę paramą, veiklą, tačiau akcentuoja, kad siekiant efektyviai įsisavinti paramą, išskiriamas netiesioginės paramos trūkumas, t.y. konsultacijos projektų rengimo ir administravimo klausimais, ko pasekoje SVV yra priverstas samdyti privačias įmones, kurios turi reikiamą kompetenciją paramai įsisavinti. Įmonės besinaudojančios parama, teigiamai vertina jiems teikiamą finansinę paramą, labiausiai išskirdami ES struktūrinių fondų skiriamas lėšas, o Šiaulių miesto savivaldybės teikiamą paramą, informantai vertina kaip nepakankamą, kuri neskatina SVV plėtros. Išanalizavus ES teikiamos paramos galimybes, nustatyta, kad tik labai maža dalis (apie 2 proc.) visų Šiaulių miesto SVV įmonių naudojasi teikiama ES parama.

Darbo struktūra. Bakalauro baigiamąjį darbą sudaro įvadas, 2 dalys (teorinio pagrindimo ir praktinio tyrimo rezultatų), išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas, priedai, pridedamas dokumentas – kompaktinė plokštelė. Darbe pateikta 22 paveikslai, 11 lentelių ir 9 priedai. Panaudoti 63 literatūros šaltiniai.

SUMMARY

Daiva Mikaitė. **Estimation of support for small and medium-sized enterprises in Siauliai city.** Bachelor's work.

The paper presents and analyzes main ways and forms of support for small and medium-sized enterprises in Siauliai city. In order to determine the contribution of Siauliai city small and medium-sized enterprises problem areas, performed research papers, documents, statistical data analysis. Also in April of 2013 there were made a survey of companies which received support from EU Structural Funds. Interview was attended by four representatives of the city of Siauliai Small and medium-sized enterprises: JSC "Ruvera", JSC "Telebaltikos"import and export, JSC "Frilux", JSC Sabalin", JSC „Naujoji ruta“. Summarising the results of the study confirmed the hypothesis in part.

Summarising the results of the study, the hypothesis was confirmed in part. It states, that Small and medium enterprises in the city of Siauliai are passively using various forms and resources of support for small and medium enterprises. However, the companies benefiting from the support appreciates the financial support provided to them, especially support from the EU Structural Funds. Informants also appreciates organizations which provides indirect support such as Siauliai Business Incubator, Commerce, Industry and Crafts and Siauliai Regional Development Agency activities, however, imformants emphasizes that in order to effectively absorb support, were are lack of indirect support, such as advice for drafting and administration, in result SME are forced to hire private companies which have the necessary experientce to absorb support. It was also noted that the support of Siauliai city municipality declined by a total amount of funding, as well as supported by the number of companies and the share attributable to one business enterprise, so this support by informants was identified as lack of proper city small and medium business promotion and development.

Structure. Bachelor's thesis consists of an introduction, two parts (theoretical justification and practical research results), conclusions, recommendations, references and annexes attached document - CD. The paper contains 22 figures, 11 tables, 9 additives and 63 references.

TURINYS

IVADAS	9
1. TEORINIAI PARAMOS SVV ASPEKTAI.....	12
1.1. SVV samprata	12
1.2. Paramos reikšmė ir būtinumas	14
1.3. Paramos teikimo šaltiniai ir formos	19
1.4. ES paramos vertinimas	25
1.5. ES struktūriniai fondai	27
2. PARAMOS ŠIAULIŲ Miesto SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO ĮMONĖMS VERTINIMAS	31
2.1. Tyrimo metodologija	31
2.2. Šiaulių miesto SVV įmonių skaičiaus ir dydžio analizė.....	33
2.3. Netiesioginė parama Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms	35
2.3.1. Šiaulių verslo inkubatorius	36
2.3.2. Šiaulių regiono plėtros agentūra	39
2.3.3. Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmai	40
2.4. Tiesioginė parama Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms	42
2.4.1. Šiaulių miesto savivaldybės parama Šiaulių miesto SVV	43
2.4.2. ES struktūrinių fondų parama Šiaulių miesto SVV	46
2.5. Paramos SVV vertinimas verslo atstovų požiūriu	51
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS.....	53
LITERATŪROS SĄRAŠAS	56
PRIEDAI	60

LENTELĖS

- 1 lentelė.** SVV įmonių skirstymas pagal darbuotojų skaičių
- 2 lentelė.** Labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių kriterijai Lietuvoje
- 3 lentelė.** Ekonomikos mokyklų, teigiamai vertinančių paramą verslui, charakteristika
- 4 lentelė.** Ekonomikos mokyklų, neigiamai vertinančių paramą verslui, charakteristika
- 5 lentelė.** Savivaldybių teikiamos paramos formos ir sąlygos
- 6 lentelė.** Mažų ir vidutinių įmonių skaičiaus kitimas Šiaulių mieste ir Lietuvoje
- 7 lentelė.** Šiaulių miesto savivaldybės finansinės paramos formos ir maksimalūs paramos dydžiai vienam gavėjui
- 8 lentelė.** Šiaulių miesto biudžeto asignavimai smulkiam ir vidutiniam verslui 2007 – 2013 metais
- 9 lentelė.** Šiaulių miesto SVV projektai, finansuojami ES struktūrinių fondų lėšomis, tūkst. Lt
- 10 lentelė.** Pusiaus struktūrizuoto interviu dalyviai
- 11 lentelė.** Verslo atstovų nuomonė apie SVV paramos svarbą

PAVEIKSLAI

- 1 paveikslas.** Paslaugų verslui tinklo įstaigų paskirtis
- 2 paveikslas.** Pagrindiniai valstybės paramos būdai verslui
- 3 paveikslas.** Valstybės paramos formos verslui
- 4 paveikslas.** Pagrindinės verslo paramos verslui formos
- 5 paveikslas.** Rodikliai leidžiantys įvertinti paramos svarbą
- 6 paveikslas.** Tyrimo eigos schema
- 7 paveikslas.** Tyrimo metodologinė schema
- 8 paveikslas.** Mažų ir vidutinių įmonių skaičiaus Šiaulių mieste ir Lietuvoje kitimas, proc.
- 9 paveikslas.** Mažų ir vidutinių įmonių skaičiaus kitimas pagal darbuotojų skaičių
- 10 paveikslas.** Netiesioginės paramos teikėjos Šiaulių mieste
- 11 paveikslas.** Šiaulių verslo inkubatoriaus statistiniai veiklos duomenys
- 12 paveikslas.** Šiaulių verslo inkubatoriaus inkubuojamų įmonių pasiskirstymas pagal veiklos sritį.
- 13 paveikslas.** Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmų pagrindinės funkcijos ir teikiamos paslaugos
- 14 paveikslas.** Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmų narių pasiskirstymas pagal veiklos sritį.
- 15 paveikslas.** Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmų narių pasiskirstymas pagal darbuotojų skaičių
- 16 paveikslas.** Šiaulių miesto savivaldybės planuota ir faktiškai skirta parama, tūkst. Lt
- 17 paveikslas.** Šiaulių miesto savivaldybės planuotos ir faktiškai sudarytos sutartys
- 18 paveikslas.** 2007-2013 m. ES struktūrinė parama pagal veiksmų programas
- 19 paveikslas.** Šiaulių miesto SVV, gaunančio ES struktūrinių fondų paramą, veiklos sritys
- 20 paveikslas.** Šiaulių miesto SVV projektų tikslai ES struktūrinėms lėšoms gauti
- 21 paveikslas.** ES paramos programų priemonės, kuriomis naudojasi Šiaulių miesto SVV
- 22 paveikslas.** Pradėtų SVV projektų ES paramai gauti skaičius

PAGRINDINIŲ SĄVOKŲ ŽODYNAS

1. **Europos Sąjungos struktūriniai fondai (ES SF)** – struktūriniai fondai (angl. structural funds) - pagrindinės finansinės ES regioninės politikos vykdymo priemonės (ES Enciklopedini..., 2008). Kaip rašoma, ES SF parama skiriama tam, kad mažiau ekonomiškai išplėtoti regionai galėtų pasivyti toliau pažengusius regionus – tiek konkrečios šalies viduje, tiek pačioje Europos Sąjungoje. (Pilietinės..., 2004);
2. **Mažos ir vidutinės įmonės (MVI)** – tai labai maža, maža ar vidutinė įmonė, kurios darbuotojų skaičius neviršija 250, metinės pajamos nedidesnės kaip 138 mln. Lt, o turto vertė neviršija 93 mln. Lt. (SVV PĮ, 2013). Šią sąvoką naudoja Lietuvos statistikos departamentas;
3. **Netiesioginė parama** – subsidijuojamų (nemokamų ar iš dalies mokamų) verslo paramos paslaugų gavimas. Netiesioginę paramą verslo įmonės gauna per viešųjų verslo paramos subjektų vykdomus projektus (Gečas K. ir kt., 2004);
4. **Parama** – piniginės ir natūrinės išmokos, neatlygintinai teikiamos iš valstybės, savivaldybių, tarpt. organizacijų biudžetų, kitų piniginių fondų fiziniams ir juridiniams asmenims, regionams, valstybėms, siekiant pagerinti jų ekonominę ir socialinę padėtį (Visuotinė lietuvių enciklopedija, 2010);
5. **Pusiau struktūrizuotas interviu** – tai viena svarbiausių duomenų rinkimo priemonių kokybiniame tyrime. Pusiau struktūrizuotame interviu respondentai klausiami iš anksto numatytų atvirų klausimų ir klausimų su iš anksto nustatytomis atsakymų kategorijomis, papildomų klausimų gali iškilti pasirinkus vieną ar kitą atsakymo kategoriją. (Luobikienė I., 2010);
6. **SVV**– Smulkaus ir vidutinio verslo subjektai: mažos (tarp jų ir mikro įmonės) ir vidutinės įmonės, bei fiziniai asmenys, įstatymų nustatyta tvarka turintys teisę verstis savarankiška komercine, gamybine arba profesine ir kita panašaus pobūdžio veikla, įskaitant tą, kuria verčiamasi turint verslo liudijimą ir besiverčiantys remtinomis veiklomis (SVV PĮ, 2013);
7. **Subsidija** – (lot. Subsidium – pagalba, parama) – neatlygintina ir negrąžintina piniginė parama, valstybės ar savivaldybės teikiama dalinio finansavimo pagrindais žemesnio lygio valdžios institucijoms, ūkio šakoms bendrovėms, kt. jurid. ir fiz. asmenims (Visuotinė lietuvių enciklopedija, 2012);
8. **Tiesioginė parama** – tai tiesioginis lėšų skyrimas konkrečiam įmonės verslo plėtros projektui įgyvendinti (Gečas K. ir kt., 2004).

IVADAS

Temos aktualumas. Smulkaus ir vidutinio verslo (toliau tekste - SVV) vaidmuo ir jo plėtra yra vienas svarbiausių ekonominės politikos tikslų, nes pagrindiniai šalies uždaviniai yra naujų darbo vietų kūrimas, bendrojo vidaus produkto augimo skatinimas, regionų ekonominių-socialinių skirtumų mažėjimas, šalies gyventojų gerovės kilimas (Smagurauskienė, 2009). Viso to nebūtų galima pasiekti, neskatinant SVV plėtros, kadangi remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, tokios įmonės sudaro daugiau kaip 99% visų šalyje veikiančių įmonių.

Remiantis Karalevičiene J., Kušleikiene L. (2011), prasidėjus pasaulio ekonomikos krizei SVV tampa labiausiai pažeidžiama ekonomikos grandimi, todėl paramos SVV klausimai yra labai aktualūs ir dabartinių deficitinių šalių biudžetų sąlygomis, būtina įvertinti paramą SVV ir parinkti geriausias paramos SVV formas, kurios būtų nukreiptos į ilgalaikės darnios plėtros tikslus.

SVV įmonės valstybės lėšomis yra remiamos visose Europos Sąjungos šalyse. Teikiama finansinė, nefinansinė parama SVV, kuri prisideda prie gyvenimo lygio kilimo, socialinio stabilumo užtikrinimo, padeda įveikti susidarančius rinkos trūkumus, prisideda prie verslumo skatinimo, šalies įmonių konkurencingumo augimo (Europos Sąjungos..., 2005).

Taigi smulkaus ir vidutinio verslo plėtra ir augimas yra ne vien miesto ar rajono, kuriame toks verslas įsikūręs, o visos valstybės ekonominiam ir socialinės gerovės augimui, kuris dar labiau skatina ieškoti verslo sektoriaus plėtros bei veiklos efektyvumo didinimo priemonių. Todėl svarbu, kad smulkios ir vidutinės įmonės būtų pasirengusios konkurencijai, inovacijų diegimui pačios būtų inovatyvios ir lanksčios, kintant rinkos sąlygoms (Štreimikienė ir kt., 2007).

Lietuvos Respublikoje teikiamos ir vis dar kuriamos įvairios paramos formos, kuriomis siekiama nacionaliniu lygmeniu skatinti verslo įmones kurtis ir tobulėti, tapti konkurencingesnėmis pasaulinėje ir vietos rinkoje. Tačiau Lietuva dar gerokai atsilieka inovatyvaus verslo pažangos atžvilgiu lyginant su kitomis Vakarų Europos, JAV ar Rytų Azijos valstybėmis, tad ES struktūrinės paramos panaudojimas Lietuvoje yra aktuali tema, ypač kada šalies ekonomika yra sulėtėjusi, šalyje yra gana didelis nedarbo lygis, kuris remiantis darbo biržos duomenimis 2013 m. vasario mėnesį buvo lygus 13,1 proc. (Lietuvos darbo birža, 2013). Minėtas problemas (ir ne tik) būtų galima spręsti įsisavinant milijardinę paramą iš ES struktūrinių fondų.

Remiantis Ūkio ministerijos, Pramonės ir verslo departamento, Paslaugų politikos skyriaus teigimu, smulkusis ir vidutinis verslas dar nepasinaudoja visomis ES teikiamomis

galimybėmis ir tai trukdo joms plėsti savo verslą, išbandyti naujas rinkas ir gerinti veiklos produktyvumą. Tai sumažina pasirinkimo galimybes ne tik vartotojams, bet ir verslui.

Svarbu pažymėti, kad norminiai dokumentai, reglamentuojantys SVV paramos gavimą tik apibendrintai įvardija, kas gali pretenduoti į SVV paramą. Be to, kasmet remiamos skirtingos veiklos, pavyzdžiui naujų įmonių steigimas, naujų darbo vietų sukūrimas, dalinis mokesčių kompensavimas ir pan., tad ES struktūrinių fondų paramos įsisavinimo galimybės nėra pastovios, o šie neapibrėžtumai apsunkina paramos įsisavinimą, nes juridiniai asmenys, galintys pretenduoti į tokią paramą neturi apie tai reikiamos informacijos.

Dar galima daryti prielaidą, kad ES struktūrinių paramos fondų lėšų nepakankamą įsisavinimą, lemia sudėtingos ES paramos įsisavinimo taisyklės, teisinės ir administracinės kliūtys, riboti įmonių finansiniai ištekliai, kadangi dažniausias reikalavimas teikiant paraiškas ES struktūriniams fondams dėl paramos gavimo – nuosavas įnašas, kuris gali siekti iki 50 procentų bendros projekto vertės.

Siekiant įvertinti paramą, kurią įsisavina smulkus ir vidutinis verslas, tikslinga išanalizuoti Šiaulių miesto dar vadinamo „pramonės miestu“, SVV situaciją. Šiauliuose veikia daugiau kaip 2500 įmonių, iš kurių daugiau kaip 99 % sudaro smulkus ir vidutinis verslas. Pateikti teiginiai suformuoja **tiriamojo darbo probleminį klausimą**: kokiomis paramos formomis naudojasi Šiaulių miesto SVV įmonės, plėsdamos savo veiklą bei su kokiomis problemomis susiduria pasinaudodamos teikiama parama?

Hipotezė. Paramos formos ir šaltiniai Smulkiam ir vidutiniam verslui Šiaulių mieste yra nepakankami, kartu Šiaulių miesto smulkus ir vidutinis verslas neaktyviai naudojasi teikiamomis paramos galimybėmis.

Tyrimo objektas. Paramos Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms formos ir šaltiniai.

Tyrimo tikslas. Atlikti mokslinės literatūros, statistinių duomenų bei dokumentų analizę ir įvertinti paramos, Šiaulių miesto smulkiam ir vidutiniam verslui, galimybes, formas ir šaltinius bei ES paramos naudą.

Šiam tikslui pasiekti išsikelti šie **uždaviniai**:

1. Atlikus mokslinės literatūros analizę, atskleisti smulkaus ir vidutinio verslo įmonių sampratą, paramos formas bei šaltinius ir ištirti paramos SVV būtinumą ir reikšmę.
2. Atlikti dokumentų ir statistinių duomenų analizę, siekiant išsiaiškinti SVV situaciją, formas ir šaltinius Šiaulių mieste.
3. Įvertinti ES paramą ir jos teikiamą naudą, kuria pasinaudojo Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo įmonės.

Tyrimo metodika. Siekiant įvertinti paramą smulkiam ir vidutiniam buvo taikyti šie tyrimo **metodai**:

1. *Mokslinės literatūros sisteminė ir palyginamoji analizė:* Analizuojant mokslinę literatūrą buvo nagrinėjama: smulkaus ir vidutinio verslo samprata, paramos reikšmė ir būtinumas, paramos teikimo formos ir šaltiniai, paramos vertinimo rodikliai.

2. *Dokumentų turinio analizė.* Buvo analizuojami LR teisės aktai, Šiaulių miesto savivaldybės strateginiai planai, ekonominės plėtros programos, ataskaitos, kiti oficialūs institucijų dokumentai, oficialiosios statistikos ir kiti dokumentai, kuriuose pateikiama informacija apie paramą smulkiam ir vidutiniam verslui, paramą teikiančias institucijas ir jų funkcijas. Taip pat analizuota informacija periodiniuose leidiniuose, kurie susiję su tyrimo tematika (žiniasklaidos priemonės).

3. *Statistinių duomenų analizė.* Statistiniai duomenys (iš Lietuvos statistikos departamento, VŠĮ „Šiaulių verslo inkubatoriaus“, VŠĮ „Šiaulių regiono plėtros agentūros“ veiklos ataskaitos, Šiaulių prekybos pramonės ir amatų rūmų teikiamos informacijos internetinėje svetainėje www.rumai.lt) leido išanalizuoti kiekybinę SVV situaciją Lietuvoje ir Šiaulių mieste, paramos kiekybinius rodiklius smulkiam ir vidutiniam verslui, nustatyti dažniausias teikiamos paramos formas. Statistiniai duomenys apdoroti MS Excel programa, sudaryti ir pateikiami paveikslai ir lentelės bei jų aprašymas.

4. *Interviu apklausa.* Tiriamos temos apklausai pasirinktas, pusiau struktūrizuotas interviu metodas, kurio tikslas įvertinti paramos galimybes ir būdus Šiaulių miesto smulkiam ir vidutiniam verslui, paramos įsisavinimo etape iškilusius sunkumus, gautos paramos naudą/žalą. 2013 m. balandžio mėnesį atlikta apklausa šiose Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio dydžio įmonėse: UAB „Ruvera“, UAB „Frilux“, UAB „Telebaltikos“ importas ir eksportas, UAB „Sabalin“, UAB „Naujoji rūta“ – asmenų, kurie yra atsakingi už paramos prašymą/įsisavinimą.

5. *Tyrimo duomenų analizė ir apibendrinimas.* Surinkti duomenys išanalizuoti ir susisteminti. Kai kurie apibendrinti duomenys pateikiami lentelėse, pavaizduoti schematiškai paveiksluose. Pateikiamos išvados ir rekomendacijos.

1. TEORINIAI PARAMOS SVV ASPEKTAI

1.1. SVV samprata

Smulkaus ir vidutinio verslo įmonės yra dinamiškiausia, nuolat besikeičianti įmonių grupė, vidurinė ūkio sandaros grandis, turinti lemiamą įtaką ekonominiam augimui ir socialinių santykių stabilumui. Tačiau siekiant išsiaiškinti, šių įmonių pagrindinius bruožus, tikslinga išanalizuoti skirtingų mokslininkų/autorių darbus, kokios gi įmonės yra laikomos – smulkaus ir vidutinio dydžio įmonėmis (Bartkus, 2010).

Sūdžius V. (2001) remdamasis užsienio autoriais, debatus apie Smulkų ir vidutinį verslą suskirstė į tris skirtingas „stovyklas“. Laisvosios rinkos teorijos atstovė, M.Thatcher tvirtina: „kuo laisvesnė visuomenė, tuo daugiau smulkaus verslo“. Marksistinėje teorijoje smulkių įmonių atgimimas aiškinamas kaip neišvengiamos tendencijos reiškinys ir šis verslas pristatomas kaip subtili dominuojančios ekonomikos forma bei darbo išnaudojimo „įrankis“. Smulkių įmonių formavimo tendencijos didėjimas rodo, kad didysis verslas naudojasi smulkiuoju kaip antraeilium sektoriumi ir yra tarsi „pagalvė“ rinkos svyravimams išlyginti. Tuo tarpu „Žaliasis judėjimas“, kurio atstovas Fritz Schumacheris, priėmė šūkį „maža yra gražu“ atspindi nuomonę, kad gyvenimo kokybę turi nusakyti ne tik materialūs didžiojo verslo motyvai. Taip pat smulkiosios įmonės atrodo demokratiškesnės ir atsakingesnės visuomenei nei nutolusios didžiosios organizacijos, vykdančios augimo strategijas, kurioms labiau rūpi turto didinimas ar vieta bendruomenėje.

Lucky E., O., Olusegun A., I., (2012) atlikę dokumentų analizę teigia, kad skirtingose šalyse, mokslininkai skirtingai interpretuoja smulkaus ir vidutinio verslo sąvoką. Lee G., McGuiggan, R. (2008) teigimu, skirtingų šalių mokslininkų pateikiami apibrėžimai yra įvertinti pagal savo šalies tautinę, socialinę ir ekonominę situaciją. Remiantis Yesseleva M. (2012), dažniausiai sutinkami kriterijai, kurie apibūdina smulkų ir vidutinį verslą yra darbo jėga, valdymo struktūra ir kapitalo investicijų riba.

Tačiau remiantis Drever M. F. (2006) – dirbančiųjų skaičius laikomas vienu svarbiausių kriterijų, nes jis yra akivaizdus ir lengvai palyginamas su kitomis įmonėmis. Pirmoje lentelėje pateikiamas įmonių skirstymas į mažas ir vidutines pagal darbuotojų skaičių jose.

Lentelėje pateikta informacija tik patvirtina, kad skirtingose šalyse, priklausomai nuo socialinės ir ekonominės situacijos, kriterijai (kaip darbuotojų skaičius) gali ženkliai skirtis.

Bagdonas E. (2008), nurodo, kad smulkaus ir vidutinio dydžio įmones, apibūdina trys pagrindiniai rodikliai: vidutinis metinis darbuotojų skaičius, įmonės metinės pajamos, įmonės turto balansinė vertė. Vainienė R. (2006) akcentuoja, smulkaus ir vidutinio dydžio įmonė yra

ta, kurios darbuotojų skaičius, apyvarta ar kiti rodikliai neviršija tam tikro nustatyto dydžio. Detalus darbuotojų skaičius, finansiniai duomenys, kuriais remiantis Lietuvoje yra skirstomos

1 lentelė

Įmonių skirstymas pagal darbuotojų skaičių

Šalis	Maža įmonė	Vidutinė įmonė
Didžioji Britanija	Įmonėje iki 49 darbuotojų	Įmonėje iki 249 darbuotojų
Australija	Įmonėje ne daugiau nei 20 darbuotojų	Įmonėje iki 200 darbuotojų
Jungtinės Amerikos Valstijos	Įmonėje dirba iki 100 darbuotojų	Įmonėje dirba iki 500 darbuotojų
Europos Sąjunga	Įmonėje iki 50 darbuotojų	Įmonėje iki 250 darbuotojų

Sudaryta remiantis Lucky E., O., Olusegun A., I., (2012). International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, January 2012, Vol. 2, No. 1. ISSN: 2222-6990 Elektroninė prieiga per EBSCO duomenų bazę [2013-03-15]: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=d10de245-825c-4d02-a2ce-39753a7212f7%40sessionmgr113&vid=10&hid=117>

įmonės, nurodomi LR Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (2013). Antroje lentelėje pateikiami kriterijai, kuriais remiantis įmonės priskiriamos labai mažoms, mažoms ir vidutinėms.

2 lentelė

Labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių kriterijai Lietuvoje

Įmonės	Darbuotojų skaičius	Finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų:		Savarankiškumas
		Metinės pajamos	Balansinio turto vertė	
Labai maža	<10	7 mln. Lt	5 mln. Lt	savarankiška
Maža	<50	24 mln. Lt	17 mln. Lt	savarankiška
Vidutinė	<250	138 mln. Lt	93 mln. Lt	savarankiška

Šaltinis: LR SVV plėtros įstatymas (2013)

Apibendrinant lentelės duomenis, galima teigti, kad įmonė bus pripažįstama vidutine, maža ar labai maža pagal tris kriterijus:

- Darbuotojų skaičius
- Metinė apyvarta.
- Balansinis turtas.

Remiantis Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatymu (SVVPĮ, 2013) SVV subjektu, pagal įmonės tipą, gali būti uždaroji akcinė bendrovė, individuali įmonė, taip pat fiziniai asmenys, įstatymų nustatyta tvarka turintys teisę verstis savarankiška komercine, gamybine arba profesine ir kita panašaus pobūdžio veikla, įskaitant ir tą, kuria verčiamasi turint verslo liudijimą. LR SVVPĮ (2013) nurodoma dar viena svarbi sąlyga – įmonė turi būti savarankiška. Svarbu pažymėti, kad nuo 2008 m. sausio 1 d. įsigaliojo nauja LR SVVPĮ redakcija, pagal kurią neliko nuostatos, draudžiančios riboti SVV subjektų galimybes gauti

valstybės paramą pagal subjektų veiklos pobūdį. Tačiau smulkaus verslo įmonėms nėra taip lengva gauti paramą, nepaisant jos pobūdžio.

Apibendrinant, galima teigti, kad mažos ir vidutinės įmonės turi svarbų vaidmenį valstybės ar regiono ekonomikos augimui. Mažų ir vidutinių įmonių skaičius parodo šalies gyventojų verslumo lygį, šios įmonės kuria naujas darbo vietas ir skatina konkurencingumą bei socialinę įmonių atsakomybę.

1.2. Paramos reikšmė ir būtinumas

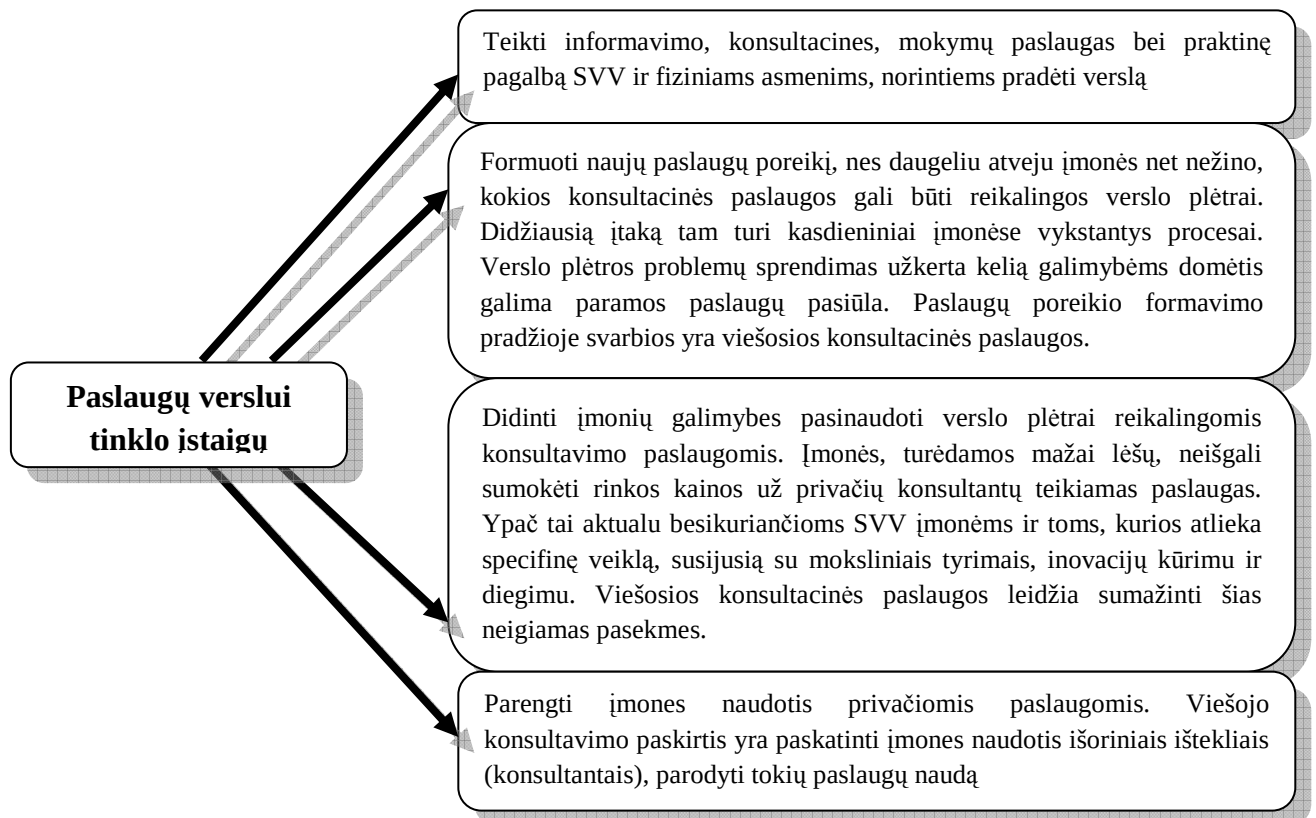
Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtotės skatinimas yra vienas iš svarbiausių Lietuvos Respublikos Vyriausybės ekonominės politikos uždavinių. Kaip vienas reikšmingiausių būdų verslo plėtros skatinimui yra paramos teikimas, kaip teigia autorės Bilevičienė T., Bilevičiūtė E. (2011). Štreimikienė D., Dapkus G., Šivickas R. (2007) akcentuoja, apie smulkiam ir vidutiniam verslui valstybės paramos politikos būtinumą. Pažymėtina kad Lietuvoje nuo 2004 m. atsirado paramos priemonių gausa, tam įtakos turėjo Lietuvos įstojimas į Europos Sąjungą, po kurio susiformavo ir teritorinio – institucinio paslaugų verslui tinklas (Smagurauskienė L, 2011).

Nuo 2008 m., vadovaujantis Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo 8 straipsnio nuostatomis, įkurta Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo taryba, kuri yra visuomeninė patariamoji institucija, sudaryta iš asociacijų, kurių nariai yra verslo subjektai, atstovai. Šios Tarybos veiklos tikslas – užtikrinti smulkiojo ir vidutinio verslo atstovų ir valstybės institucijų bendradarbiavimą ir taip kurti palankią aplinką verslui (Lietuvos smulkiojo ..., 2009). Tarybos veikla sudaro galimybes verslo subjektams išsakyti savo nuomonę, nusiskundimus ir pateikti pasiūlymus dėl verslo sąlygų gerinimo.

Bazinę valstybės paramos verslui institucinės struktūros dalį sudaro įstaigos, teikiančios viešąsias, valstybės subsidijuojamas paslaugas verslui ir veikiančios kaip Viešųjų paslaugų verslui įstaigų tinklas, kitą dalį – kitos valstybės remiamos įstaigos, teikiančios regioninio ar nacionalinio lygmens specializuotas paslaugas verslui. Smagurauskienė L. (2011) taip pat išskiria paslaugų verslui tinklo įstaigų paskirtį (žr. 1pav.).

Galima teigti, kad paslaugų verslui tinklo įstaigų paskirtis yra bendro pobūdžio – konsultuoti, informuoti, kaupti ir skleisti informaciją apie verslo sąlygas, teikti mokymų paslaugas, rengti verslininkų kvalifikacijos kėlimo kursus, seminarus ir pan. Gali susidaryti klaidingas įspūdis, kad paslaugų verslui tinklo įstaigos, teikdamos valstybės subsidijuojamas paslaugas verslui, siekia identiškų tikslų, gal net dubliuoja savo veiklas, tačiau jos yra labai skirtingos ir todėl galėtų būti grupuojamos pagal įvairius požymius. Skirstant įstaigas pagal jų veiklos pobūdį, būtų galima išskirti 4 grupes:

- Verslo informacijos centrai;
- Verslo inkubatoriai (teikia papildomas – patalpų nuomos paslaugas ir veiklos rezultatams matuoti naudoja papildomus rodiklius);
- Turizmo ir verslo informacijos centrai (kai kurie verslo informacijos centrų vykdo ir turizmo informacijos centrų funkcijas);
- Kitos įstaigos (viešosios įstaigos, agentūros ir pan.) (Smagurauskienė L., 2011)



1 pav. Paslaugų verslui tinklo įstaigų paskirtis

Sudarytas remiantis: Jakubavičius A., Žemaitis E., Rehm M. (2005). *Inovacijų paramos paslaugos*.

Svarbu pažymėti, kad visų paslaugų verslui tinklo įstaigų steigėja ir dalininkė yra valstybė, atstovaujama Ūkio ministerijos. Institucija, atliekanti techninius planavimo ir kontrolės veiksmus, tačiau nedalyvaujanti valdyme (jos atstovas yra tik įstaigos taryboje), yra Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra (nuo 2007 m. rugsėjo mėn. šias funkcijas perėmė Ūkio ministerijos Smulkaus ir vidutinio verslo departamentas ir VšĮ Lietuvos verslo paramos agentūra).

Išanalizavus mokslinius darbus apie paramos verslui vertinimą, galima teigti, kad egzistuoja neigiamas ir teigiamas požiūriai. Autorius Jasinskas E. (2008) savo darbuose gana smulkiai aprašo ekonomikos mokyklų požiūrius į paramą. Autorius teigia, kad teigiamai paramą vertina merkantilistų, keinsistų, institucionalistų bei darnaus vystymosi ir žinių

visuomenės koncepcijos ekonomikos mokyklos. Kaip teigia autorius, šios mokyklos skirtingos, tačiau jas vienija tai, kad šios mokyklos ekonomiką vertina visuminiu požiūriu, kai visuomenė yra sugrupuojama ne į atskirus individus, o į grupes. Taigi vertindami ekonomiką makrolygiu, mokslininkai dažniausiai sutardavo, kad valstybės intervencija, teikiant paramą yra priimtinas būdas spręsti iškilusias ekonomines problemas (žr. 3 lentelę).

3 lentelė

Ekonomikos mokyklų, teigiamai vertinančių paramą verslui, charakteristika

Ekonomikos mokyklos	Argumentai	Tikslai	Kritika
Merkantilistai	Pernalistiniai	Ginami prekybinio kapitalo interesai	Išteklių užšaldymas
Keinsistai	Visuminės paklausos užtikrinimas	Rinkos ribotumo sprendimai, susiję su verslo ciklais ir monopolijomis	Vartojimą apsprendžia valstybė, kurios sprendimai ir iracionalūs. Per didelis vartojimas tik gilina verslo ciklus
Institucionalistai	Moksliškai pagrįstos gamybos organizavimas	Konkurencinės struktūros išlaikymas	Išteklių užšaldymas, valstybinės valdžios iracionalumas
Darnaus vystymosi koncepcija	Rinkos nedarnus vystymasis	Esamos ir būsimų kartų interesų suderinimas	Kompensavimo gamtai apskaičiavimo sudėtingumas ir šalies konkurencingumo praradimo grėsmė
Žinių ekonomikos koncepcija	Konkurencingumo užtikrinimas	Žinių kapitalo augimas	Iracionalūs sprendimai, pasirenkant remtinus tyrimus

Šaltinis: Jasinskas E. (2008). *Valstybės finansinės paramos įtaka ūkininkų pelnui*

Tačiau ne visos ekonominės mokyklos teorijos teigiamai vertino paramą verslui. Kaip teigia Jasinskas E. (2008), neigiamam, verslui teikiamos paramos, vertinimui įtakos turėjo individualistinė pozicija, kuri yra priešinga visuminei, nors klasikais naudojo labiau visuminę poziciją, tačiau buvo pirmieji, neigiamai įvertinę paramą verslui. Labai dviprasmišką vertinimo poziciją užima ir neoklasikai, kurie pripažįsta rinkos vertybes ir kartu dėl tam tikrų tikslų, kurie sietini su rinkos ribotumais, siūlo valstybės įsikišimą, teikiant paramą. Iš neoklasikų išsiskyrė neoaustrų mokykla, kurie kaip ir neoinstitucionalistai negatyviai ir nuosekliai vertina valstybės paramą verslui (žr. 4 lentelę).

Jie teigė, kad organizacijos ir institucijos yra priemonės žmonių tikslams pasiekti, o ne atskirai egzistuojantys junginiai. Taigi individualūs žmonės savo siekius įgyvendina per institucijas, o pačius siekius veikia įvairios ideologijos bei motyvacijos. Apribojimų teoriją, autorius aptaria remdamasis Goldratt (2003) teiginiais, kad ši teorija panašiai kaip ir neoinstitucionalistinė, akcentuoja naujų partnerių suradimo arba prisijungimo prie kitos grandinės kaštus, pabrėžia partnerių verslo sėkmės priklausomybę. Tačiau dažniausiai agentų derybinė jėga nėra vienoda ir, jei valstybė remia silpnesnius verslininkus, tai nereiškia, kad paramos nauda atiteks būtent tam verslui, kurį ji skatina.

Ekonomikos mokyklų, neigiamai vertinančių paramą verslui, charakteristika

Ekonomikos mokyklos	Argumentai	Tikslai	Kritika
Klasikai	Laisvosios rinkos mechanizmo efektyvumas	Galimi vartotojai	Tobulos rinkos konkurencijos modelio nebuvimas
Neoklasikai	Dalinis tikėjimas į rinkos savireguliaciją ir kartu dalinis rinkos ribotumo pripažinimas	Rinkos ribotumo sprendimai susiję su visuomenės gerovės maksimizavimu išorės efektais, monopolijomis, viešosiomis gėrybėmis	Nuosavybės teisių nepaisymas, visuomenės gerovė apskaičiavimo neteisingumas, racionalių sprendimų nebuvimas
Neoinstitucionalistai	Rinkos ribotumai atsiranda dėl nuosavybės teisių neapibrėžtumo	Ginamos efektyvios institucijos	Abejojama galimybe apibrėžti nuosavybės teises, sprendžiant išorės efektų klausimą
Neoaustriai	Rinkos ribotumai atsiranda dėl rinkos ribojimų	Ginamas verslininkas	Abejojama rinkos mechanizmo tobulumu

Šaltinis: Jasinskas E., (2008). *Valstybės finansinės paramos įtaka ūkininkų pelnui*

Analizuojant paramos teikimą, pažymėtina, kad verslo įmonė visais gyvavimo etapais gali tikėtis paramos, tačiau ne kiekvienu atveju parama gali būti :

- *pritaikoma* (kai parama galima, bet ne toms veikloms, kurios įmonei reikalingos);
- *prieinama* (kai įmonė ar jos projektas nekonkurencingas, neatitinkantis atrankos kriterijų, teritorinių kriterijų (pavyzdžiui, registracijos vieta ir pan.);
- *pakankama* (kai paramos vertė nepakankama laukiamam efektui sulaukti ar projektui realizuoti) (Smagurskienė L., 2011).

Visos įmonės gali pretenduoti į paramą, pasinaudoti tam tikra jos rūšimi, tačiau jokia įmonė negali pasinaudoti visomis priemonėmis, nes visos jos pasižymi tam tikrais reikalavimais gavėjui, taip smulkios ir vidutinės įmonės susiduria su specifinėmis problemomis ir tai yra vienas iš didžiausių šių įmonių plėtros sunkumų. Investicijų egzistavimas ir jų atsiradimas verslui yra svarbus bet kurioje jo gyvavimo stadijoje, išvelgia autoriai Štreimikienė D. ir kt. (2007). Autoriai aptardami verslo stadijas pastebi, kad vis dėl to su kapitalo stoka dažniausiai yra susiduriama SVV veiklos pradžioje, o tik vėliau atsiranda poreikis gauti papildomą finansavimą apyvartinėms lėšoms bei investicijoms, kurios būtinos norint toliau sėkmingai vykdyti ir plėtoti veiklą. Smulkaus verslo įmonėms taip pat nėra lengva gauti ir kreditus, norint praplėsti veiklą, kadangi dažniausiai finansinės institucijos reikalauja išsamios informacijos apie įmonės finansinius rodiklius bei reikalauja užstato ir nustato didesnius palūkanų procentus, o dėl mažų veiklos apimčių tokioms įmonėms po to sunku grąžinti gautus kreditus. Daugeliui mažųjų įmonių dėl finansinių išteklių stokos sudėtinga samdyti kvalifikuotą darbo jėgą (kuri dažniausiai brangiau apmokama), o daugelio

įmonių vadovai nėra linkę investuoti į darbuotojų mokymą ir jų kvalifikacijos kėlimą. Taigi smulkios ir vidutinės įmonės be paramos negali vienodomis sąlygomis konkuruoti su stambiomis įmonėmis ar su įmonėmis gavusiomis paramą, todėl ganėtinais svarbu tokioms įmonėms, nepažeidžiant konkurencijos suteikti palankesnes sąlygas konkuruoti suteikiant paramą. Tačiau kaip teigia Šidlauskienė D. (2009), smulkiosios įmonės nebūtinai turi konkuruoti su stambiosiomis įmonėmis. Tai verslo paramos verslui forma, kai mažosios įmonės gali efektyviai veikti ir tam tikrose rinkos nišose, o kai kuriose iš jų užimti net lyderio pozicijas, sėkmingai bendradarbiaujant su stambiomis. Pastaruoju metu smulkių įmonių kūrimą skatina ir stambios kompanijos patikinčios mažoms ir vidutinėms įmonėms įvairių produktų gamybos organizavimą. Dažnai stambios įmonės tampa smulkiųjų klientėmis, o šios stambiųjų tiekėjomis, taip papildydamos viena kitą, taigi nebūtina konkuruoti su didžiosiomis įmonėmis, jei bendradarbiaujant galima siekti abipusės naudos.

Kaip pastebi autoriai Štreimikienė D. ir kt. (2007) vis dėl to tik dalis mažų ir vidutinių įmonių bendradarbiauja su stambiosiomis ir gali sulaukti iš jų pagalbos. Todėl pagrindiniai verslo plėtros prioritetai nacionaliniu lygmeniu yra visokeriopai remti SVV, skatinti ne tik naujų įmonių steigimą, bet ir sudaryti kuo palankesnes sąlygas jau veikiančioms. Siekiant skatinti smulkių ir vidutinių įmonių plėtrą ir jų gyvybingumą įgyvendinamos naujos finansinės paramos formos, daug dėmesio skiriama viešųjų paslaugų verslo kokybei užtikrinti.

Smagurauskienė L. (2009) patvirtina kad valstybė siūlo daugybę paramos priemonių ir formų SVV plėtrai, kurios, be abejo, prisideda prie verslo efektyvumo didinimo ir SVV transformacijos Lietuvoje. Vyriausybė nuolat nustatinėja gaires verslo plėtrai, išskiria prioritетines remtinas sritis. Priklausomai nuo politinės ir ekonominės situacijos šalyje, kinta tiek tos remtinios sritys, tiek ir paramos formos. Tačiau verta pastebėti, kad norint efektyviai išnaudoti paramos teikiamas perspektyvas, neužtenka vien valstybės iniciatyvos. SVV įmonės ir pačios privalo būti aktyvios – rodyti iniciatyvą, susidomėjimą paramos projektais, naudotis parama. SVV įmonės turi numatyti savo veiklos perspektyvas, galimybes keistis, tapti konkurencingais verslo vienetais, ieškoti kelių kaip įgyvendinti savo tikslus, kaip pagaminti naują, kokybišką produktą ir tapti pajėgesniais varžovais konkurencingoje ES rinkoje bei ieškoti būdų, kaip geriau išnaudoti savo ir veiklos pranašumus.

Apibendrinant, galima teigti, kad egzistuoja neigiamas ir teigiamas požiūriai į paramą. Pasinaudojant ekonominių mokyklų teorijomis, kurių nuomonės išsiskiria dėl visuminės ir individualios pozicijos požiūrių į paramą, dažniausiai minima, kad paramos teikimas iškraipo konkurenciją tarp atskirų ūkio subjektų, vieni mokslininkai mano, kad tai sudaro skirtingas sąlygas toje pačioje rinkoje veikiančioms įmonėms ir suteikus paramą įmonėms jos tampa pranašesnėmis, kitas požiūris atskleidžia nuomonę, kad paramos

suteikimas SVV įmonėms suvienodina sąlygas visoms įmonėms konkuruoti tarpusavyje. Taip pat išvelgiamas būtinumas smulkiosioms įmonėms suteikti paramą vien dėl to, kad tokio tipo įmonėms parama reikalinga visais įmonės gyvavimo etapais ir be palengvintų sąlygų, SVV būtų sunku gauti bet kokios formos paramą. Parama smulkiam ir vidutiniam verslui, didina tokio verslo konkurencingumą, gyventojų užimtumą bei pajamas, tačiau mažos ir vidutinės įmonės pačios turėtų rodyti iniciatyvą, būti inovatyvios ir besiruošiančios keistis, kai kinta rinka, kurioje veikiama.

1.3. Paramos teikimo šaltiniai ir formos

Apžvelgiant valstybės paramą verslui, pirmiausia vertėtų įvardinti kas tai yra valstybės parama, remiantis 21 verslo apskaitos standartu (toliau - VAS), valstybės parama, tai valstybės teikiama finansinė ir materialinė pagalba, kuri įmonėms skiriama iš valstybės ar savivaldybių biudžetų bei valstybinių fondų griežtai apibrėžtiems tikslams. Galima išskirti du pagrindinius paramos būdus, kuriais valstybė gali remti verslą, t.y. tiesioginę ir netiesioginę paramą.

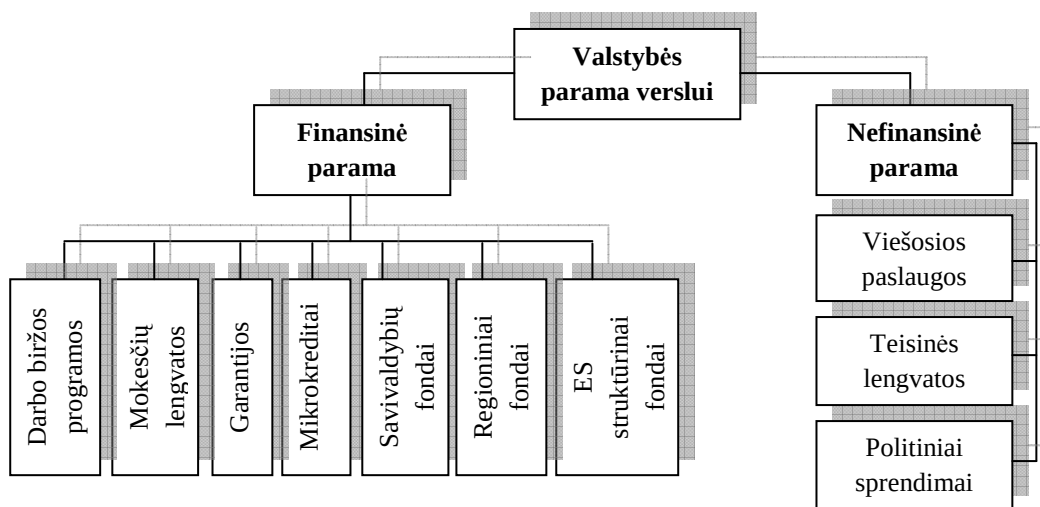
Tiesioginė parama - tiesioginis lėšų skyrimas konkrečiam įmonės verslo plėtros projektui įgyvendinti. Kaip teigia autoriai Gečas K. ir kt., remiami projektai gali būti orientuoti į įmonių modernizavimą ir inovacijų diegimą, kokybės valdymo sistemų ir naujų kokybės gerinimo metodų įdiegimą, įmonių internacionalizavimo skatinimą, produktų ir paslaugų įvaizdžio kūrimą, sąnaudų mažinimą įmonėse, standartų diegimą ir produktų bei paslaugų sertifikavimą, aplinkos apsaugos priemonės įmonėse ir kt. (Gečas K. ir kt. 2004). Pagal 21 VAS (2003) tiesioginei paramai priskiriamos dotacijos bei subsidijos.

Dotacijos, remiantis šiuo 21 VAS, yra finansinė bei materialinė parama konkrečiai veiklai, kurią teikia valstybės ir savivaldybės institucijos, tarptautinių organizacijos ir fondai bei kiti tretieji asmenys. Remiantis LR apskaitos instituto pateiktomis metodinėmis rekomendacijomis, dotacijos gali būti skiriamos naujoms technologijoms taikyti, produkcijos kokybei gerinti, gamybai skatinti, darbo, gamybos ir gyvenimo sąlygoms gerinti, mažų sąnaudų ūkininkavimo sistemoms išlaikyti ir stiprinti, gamybos sąnaudoms sumažinti, natūraliai aplinkai išsaugoti ir pagerinti, ir pan.

Subsidija, tarptautinių žodžių žodyne (2007) yra įvardijama kaip pinigine pašalpa, ekonominė pagalba privačiam sektoriui – kurių nors prekių gamintojams arba vartotojams. Kaip teigia Smagurskienė L. (2011) subsidijos yra parama skirta plataus vartojimo prekių ar paslaugų kainoms, kurią skiria valstybės ar savivaldybės institucijos bei kiti tretieji asmenys. Subsidijos gali būti tiesioginės ir būti naudojamos remiant fundamentalius mokslinius tyrimus ir tiriamiesiems – konstrukciniams darbams atlikti, įdiegti į gamybą naują technologiją ir

perkvalifikuoti darbuotojus. Iš vienos pusės subsidijos gali skatinti perspektyvias ūkio šakas, iš kitos – palaikyti nerentabilias, bet strategiškai svarbias įmones. Netiesioginės subsidijos vykdomos mokestinės ir piniginės - kreditinės politikos pagalba. Valstybė priima lengvatinius mokestinius tarifus, garantuojant ir draudžiant kreditus, suteikia lengvatinius kreditus.

Antrasis verslo rėmimo būdas, tai **netiesioginė parama**. Autoriai Gečas K., Jakubavičius A. ir Vijeikis D. (2004) netiesioginę paramą įvardija kaip subsidijuojamų (nemokamų ar iš dalies mokamų) verslo paramos paslaugų gavimą, kurių įvairovė labai plati, nuo informacinių paslaugų iki konkrečių konsultacijų. Panašiai netiesioginės paramos sąvoką aiškina ir autorė Smagurskienė L. (2009), ji mini, kad netiesioginė parama yra tokia paramos forma, kai įmonės gali gauti paramą verslui, teikiamą per verslo paramos institucijas, tokias kaip verslo konsultaciniai ir informaciniai centrai, mokslo ir technologijų parkai ir kiti. Taip pat netiesioginei paramos formai priskiriamos viešosios paslaugos lengvatinėmis sąlygomis, mokesčių lengvatos, paskolų garantijos, eksporto draudimas lengvatinėmis sąlygomis, teisinės lengvatos, palankūs politiniai sprendimai, tam autorė pateikia paaiškinamąją schemą apie tiesioginę ir netiesioginę valstybės paramą, kuri gali būti finansinė arba nefinansinė bei pateikia tokios paramos teikimo būdus (žr. 2 pav.).

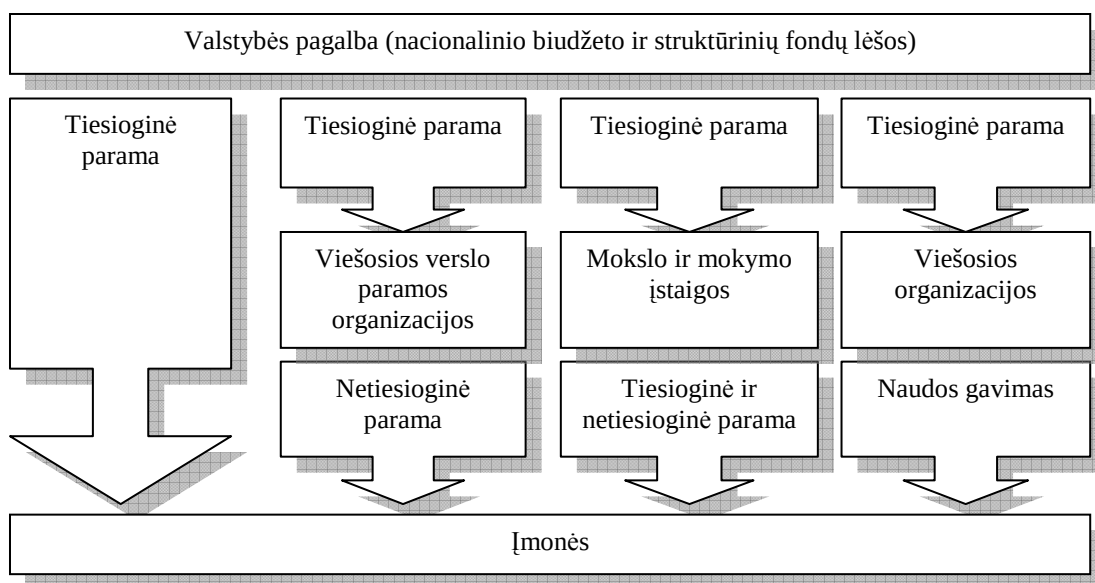


2 pav. Pagrindiniai valstybės paramos būdai verslui

Sudaryta remiantis Smagurskienės L. (2009). *Finansinė verslo skatinimo sistema Lietuvoje*.

Kaip teigia Gečas K., Jakubavičius A. ir Vijeikis D., (2004) pagrindinis netiesioginės paramos tikslas yra pagerinti verslo aplinką, t.y. sukurti paslaugų verslui struktūrą, gerinti jų kokybę, užtikrinti galimybes naudotis paslaugomis ir jų prieinamumą ir plėtoti fizinę verslo infrastruktūrą. Be to autoriai išskiria dar vieną bendrą tiesioginę ir netiesioginę paramą, kurią sieja su įmonių darbuotojų kvalifikacijos kėlimu. Pagrindiniu šios paramos pobūdžio tikslu autoriai įvardina, ūkio subjektų konkurencingumo didinimą šalyje, investuojant į mokymą ir įgūdžių formavimą, kad darbuotojai prisitaikytų prie darbo rinkos pokyčių ir augančių

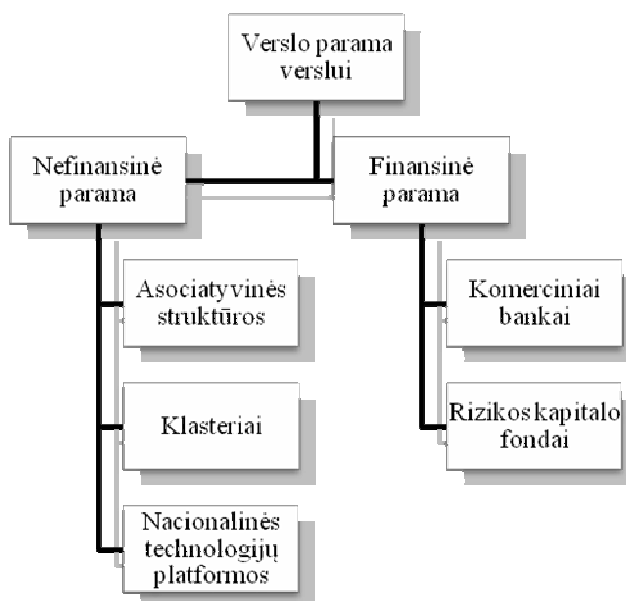
darbdavių reikalavimų kvalifikacijai. Autoriai pateikia schemą kaip valstybė gali teikti paramą (žr. 3 pav.).



3 pav. Valstybės paramos formos verslui

Šaltinis: Gečas K., Jakubavičius A., Vijeikis D. (2004). *Struktūrinių fondų parama verslui. Galimybės. Metodai. Patarimai.*

Jei parama teikiama tiesiogiai, įmonė gauna konkrečią finansinę paramą, dotacijų ar subsidijų forma. Jei valstybė paramą teikia viešosioms verslo paramos organizacijoms, įmonė gauna netiesioginę paramą konsultacijų ar paslaugų pavidalu. Valstybei, teikiant paramą mokslo ir mokymo įstaigoms, įmonės gali gauti tiek tiesioginę, tiek ir netiesioginę paramą, keliant įmonės darbuotojų kvalifikaciją. Išskiriamas dar vieną verslo finansavimo šaltinį, tai verslo parama verslui (žr. 4 pav.).



4 pav. Pagrindinės verslo paramos verslui formos

Sudaryta remiantis Smagurskienės L. (2011). *Verslo skatinimo sistemos teritorinės organizacijos ypatumai Lietuvoje.*

Aiškiai nusakytos finansinės paramos formos, kaip komerciniai bankai ir rizikos kapitalo fondai, jie teikia kreditus, paskolas ir pan. (Smagurauskienė, 2011). Nefinansinė parama siejama su asociatyvinėmis struktūromis, jas patartina klasifikuoti teritoriniu aspektu. Yra trys teritorinio skirstymo grupės, tai *nacionalinės organizacijos*, kurios dažniausiai turi savo padalinius apskrityse, kartais ir savivaldybėse. *Regioninės organizacijos*, kurios apima regiono ar konkretaus miesto organizacijas. Trečia grupė, tai *vietinės organizacijos*, kurios yra susivienijusios savivaldybės lygmeniu (Bersėnaitė, 2008).

Remiantis teritoriniu skirstymu galima išskirstyti visą paramą verslui *savivaldybių*, *regioniniu* bei *nacionaliniu* lygmenimis.

Savivaldybės lygmeniu, parama yra pirminė ir vietinės reikšmės. Šiuo lygmeniu dažniausiai teikiama nefinansinė parama, kuri yra valstybės subsidijuojama. Savivaldybių lygmeniu parama dažniausiai teikiama konsultacijų, mokymų inkubavimo paslaugų ir kt. pavidalu, tačiau savivaldybės teikia ir finansinę paramą, kuri būna nukreipta smulkiam ir vidutiniam verslui paremti, o tam yra sukurti specialūs savivaldybių paramos fondai.

5 lentelė

Savivaldybių teikiamos paramos SVV formos ir sąlygos

Finansinės paramos formos	Paramos teikimo ir kompensavimo sąlygos
<i>Paskolos palūkanų padengimas</i>	savivaldybė įsipareigoja kreditoriui, suteikiančiam paskolą paramos gavėjui, iš SVV rėmimo fondo lėšų padengti metų palūkanų dalį, gaunamą iš Lietuvos banko skelbiamos praeito mėnesio vidutinės komercinių bankų metų palūkanų normos atėmus atitinkamą metų palūkanų ir rezultatą suapvalinus iki sveiko skaičiaus.
<i>Parodos išlaidų dengimas</i>	savivaldybė parodoje dalyvavusiam ir savo produkciją pristatiusiam paramos gavėjui iš SVV rėmimo fondo lėšų padengia išlaidų už ekspozicijos vietą parodoje.
<i>Verslo planų, paraiškų finansinei paramai iš kitų fondų gauti rengimo išlaidų dalinis padengimas</i>	savivaldybė paramos gavėjo pasirinktam rangovui iš SVV rėmimo fondo lėšų padengia atitinkamą išlaidų už verslo plano ir/ar paraiškos finansinei paramai iš kitų fondų gauti rengimą paramos gavėjui.
<i>Mokslo tiriamųjų darbų, laboratorinių matavimų ir tyrimų išlaidų padengimas</i>	savivaldybė paramos gavėjo pasirinktam rangovui iš SVV rėmimo fondo lėšų padengia visas mokslo tiriamųjų darbų, laboratorinių matavimų ir tyrimų, atliktų paramos gavėjui, išlaidas arba jų dalį.
<i>Seminarų, kvalifikacijos kėlimo kursų išlaidų kompensavimas</i>	Savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo subjektui dengia atitinkamą išlaidų dalį, susijusių su kvalifikacijos kėlimu, bet ne daugiau kaip atitinkama suma per metus. Pirmą, anksčiau iš fondo lėšų buvo kompensuojama 80 proc. išlaidų, dabar – visas 100 proc. Antra, ši paramos forma buvo realizuojama organizuojant verslininkams mokymus, t.y. renkant grupes, seminarų temas, ir apklausos būdu parenkant organizaciją, kuri organizavo kursus. Sudėtinga parinkti mokymų temas, tuo pačiu surinkti klausytojų grupes, todėl dabar verslininkai pagal savo poreikį dalyvauja kvalifikacijos kėlimo kursuose ir po to pateikia prašymą bei dokumentų, įrodančių patirtas išlaidas, ir kvalifikacijos kėlimo kursų baigimo pažymėjimų kopijas. Savivaldybės teigia, kad tokia paramos forma bus pažangesnė ir priimtinesnė verslininkams.

Šaltinis: Šiaulių miesto savivaldybės paramos SVV fondo nuostatai.
http://www.siauliai.lt/ekonomika/verslas/Fondo_nuostatai.pdf

Yra skiriami tokie pagrindiniai savivaldybių paramos fondų tikslai:

- Finansiškai remti fizinius asmenis bei įmones, atitinkančias šių nuostatų reikalavimus;
- Skatinti vietos gyventojų bei įmonių verslumą bei konkurencingumą;
- Sudaryti palankesnes veiklos sąlygas pradedantiesiems smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams.

Šiuo metu galima išskirti penkias pagrindines savivaldybių paramos formas smulkiąjam ir vidutiniam verslui (žr. 5 lentelę)

Vienu metu galima taikyti ribotą iš aukščiau išvardintų finansinės paramos formų tam pačiam paramos gavėjui. Paramos gavėjai SVV rėmimo fondo finansine parama gali naudotis taip pat ribotą laiką, tačiau kreditorių paramos gavėjas gali pasirinkti pats.

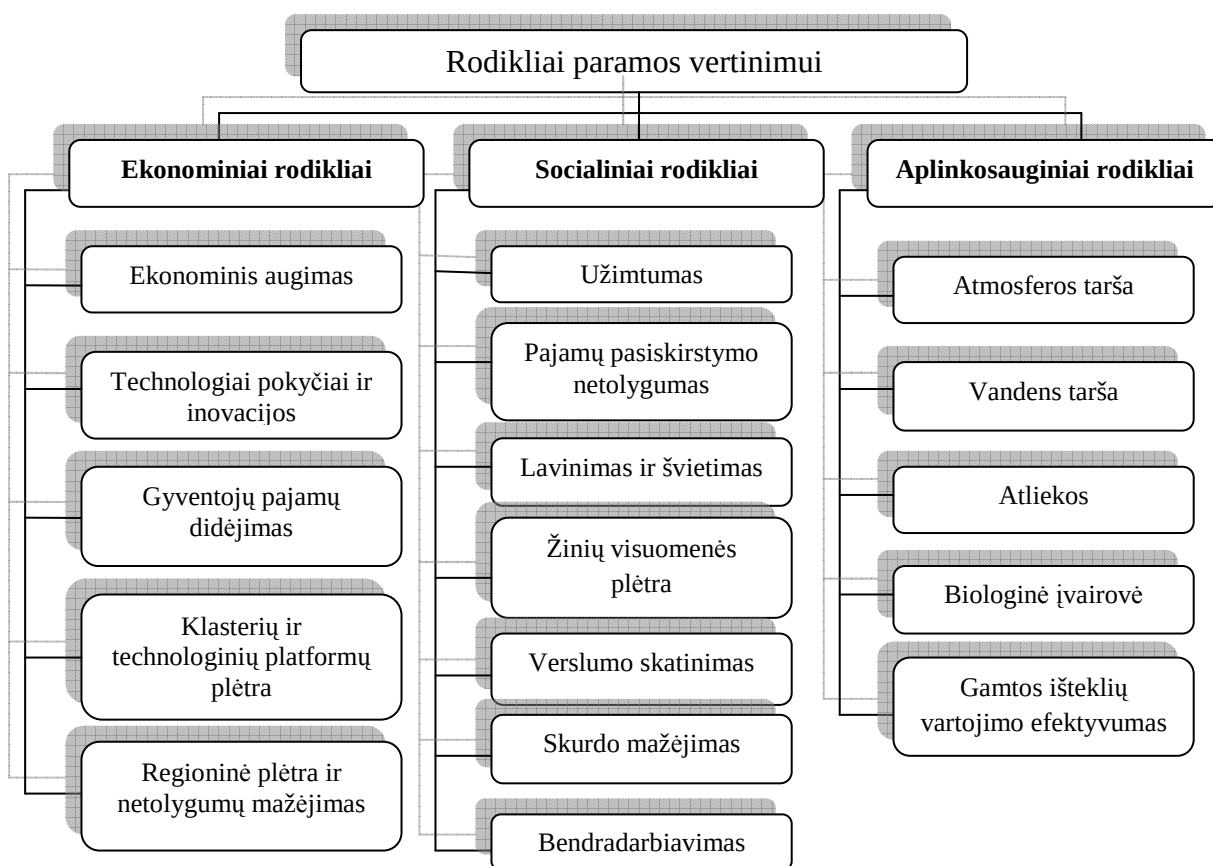
Regioniniu lygmeniu verslui yra teikiama dažniausiai taip pat nefinansinė parama, sudarant galimybes konsultuotis, nuomotis patalpas lengvatinėmis sąlygomis. Tačiau kaip teigia autorė Smagurauskienė L. (2011) šis lygmuo dar nėra pakankamai išvystytas.

Nacionaliniame lygmenyje verslas gali sulaukti tiek finansinės, tiek ir nefinansinės pagalbos, todėl paramos būdų nacionaliniame lygmenyje yra daug daugiau ir tokią paramą gali gauti daugelis mažųjų įmonių, šios paramos gavimą palengvino ir 2008 metais iš SVV plėtros įstatymo dingusi nuostata, kuri apribodavo SVV galimybes gauti valstybės paramą.

Svarbu pažymėti, kad įmonės siekiančios pasinaudoti LR smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo 6 straipsnyje nustatytais valstybės paramos formomis (mokesčių lengvatos, rinkliavų lengvatos, teisės aktų nustatyta tvarka finansinė parama: lengvatinių paskolų teikimas, labai mažų paskolų teikimas, dalinis ar visiškas palūkanų dengimas, garantijų teikimas, kreditų draudimas, rizikos kapitalo investavimas, tam tikrų išlaidų (steigimo, tyrimų, garantijų mokesčių, kreditų draudimo įmokų, sertifikavimo (registravimo), atitikties įvertinimo ir kitų) kompensavimas, subsidijos darbo vietoms kurti; viešųjų paslaugų verslui teikimas verslo inkubatoriuose, verslo informacijos centruose, mokslo ir technologijų parkuose ir kt., Vyriausybės ar savivaldybių nustatytos kitos paramos formos) privalo deklaruoti savo kaip SVV subjekto statusą (žr. 8 priedą) (LR ūkio ministro įsakymas, 2010)

Vertinant paramą autoriai Štreimikienė D. ir kt. (2007), išskiria 3 pagrindinius rodiklius (ekonominį, socialinį ir aplinkosauginį), kurie leidžia įvertinti paramos efektyvumą bei svarbą. Išskiriami ir papildomi rodikliai, kurie padeda atskleisti pagrindinių rodiklių esmę ir padeda nusakyti paramos svarbą konkrečiai sričiai smulkiau, tačiau kaip jau minėta anksčiau ne visus šiuos rodiklius įmanoma kiekybiškai pasverti, kai kuriems iš jų tinka tik kokybinis vertinimas (žr. 5 pav.). Nors kai kurie rodikliai yra priskirti konkrečiai sričiai, dauguma rodiklių yra tarpusavyje glaudžiai susiję ir neretai įtakoja vienas kitą, pavyzdžiui, toks

socialinis reiškinyss kaip gyventojų užimtumas įtakoja gyventojų pajamų didėjimą, kuris priskiriamas ekonominiams rodikliams.



5 pav. Rodikliai leidžiantys įvertinti paramos svarbą

Sudaryta remiantis Štreimikienės D., Šivicko G., Dapkaus R. (2007). *Paramos smulkiam ir vidutiniam verslui efektyvumo vertinimas*.

Autorė išskiria 3 pagrindines kategorijas, t.y. ekonominiai, socialiniai bei aplinkos apsaugos rodikliai, kiekviena ši kategorija yra išskirstyta į smulkesnes dalis, pavyzdžiui, ekonominiams rodikliams priskiriamas ekonomikos augimas, technologiniai pokyčiai gyventojų pajamų didėjimas ir kitos. Socialiniams rodikliams, kuriuos įtakoja parama smulkiam ir vidutiniam verslui, priskiriamas užimtumas, verslumo skatinimas ir t.t.

Apibendrinant autorių teiginius, galima teigti, kad egzistuoja du pagrindiniai paramos būdai, tai valstybės parama verslui bei verslo parama verslui, šie paramos būdai turi savo teikimo formas, tokias kaip finansinė ir nefinansinė arba tiesioginė ir netiesioginė parama. Tiesioginė arba dar kitaip finansinė parama, tai materialinė pagalba teikiant subsidijas, dotacijas, kreditus, ES struktūrinių fondų paramą. Netiesioginė/nefinansinė parama tai realiai neapčiuopiama parama, kuri teikiama konsultacijų, įvairių lengvatų, mokymų pavidalu.

Taip pat paramą galima klasifikuoti teritoriniu aspektu. Yra išskiriami 3 pagrindiniai teritorinio klasifikavimo lygmenys t. y. savivaldybės, regioninis ir nacionalinis lygmuo.

1.4. ES paramos vertinimas

Europos Bendrijų steigimo sutartyje yra numatyta, kad Europos Sąjunga, remdama visuotinę darnią plėtrą ir stiprindama ekonominę bei socialinę sanglaudą, turėtų mažinti Europos Sąjungos regionų plėtros lygio skirtumus, o šiems tikslams įgyvendinti Europos Sąjunga teikia atitinkamą struktūrinę paramą šalims narėms. (Melnikas B. ir kt., 2011)

ES struktūrinė parama – finansinė parama šaliai, skirta nuosekliai mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus tarp ES šalių narių ar atskirų regionų. Jos pamatinės vertybės galima išreikšti dviem žodžiais – „solidarumas“ ir „sanglauda“. *Solidarumas* – kadangi paramos tikslas yra padėti palyginti su ES vidurkiu ekonomiškai ir socialiai skurdesniems regionams. *Sanglauda* – kadangi pajamų bei turtinių skirtumų tarp skurdesnių ir turtingesnių regionų mažinimas yra naudingas visiems. Šiai politikai skiriama daugiau kaip 1/3 ES biudžeto (Versli Lietuva ...).

Autoriai Gečas K. ir kt. (2004) teigia, kad: „Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama skirta ne pakeisti pačių valstybių išlaidas tam tikroms sritims, bet jas papildyti. Teikiant pagalbą konkretiems ekonomikos sektoriams, iš nacionalinių vyriausybių reikalaujama, kad struktūrinių fondų parama būtų naudojama ne kaip dingstis buvusias valstybines išlaidas, skirtas šiems sektoriams, paskirti kitoms sritims. Kitaip tariant, struktūrinių fondų lėšos papildo valstybės investicijas toms sritims, į kurias valstybė pati investuoja spręsdama socialines ir ekonomines problemas. Jei valstybė kuriai nors ekonomikos sričiai neskiria lėšų, struktūrinių fondų lėšų šios srities plėtrai panaudoti negalima.“

Žvelgiant į ES paramos lėšas iš Lietuvos perspektyvos, galima remtis Lietuvos laisvosios rinkos instituto išleistu straipsniu (2011), kuriame apžvelgiama ES SF paramos reikšmė. Vienas pagrindinių teigiamų bruožų susijusių su ES struktūrinių fondų parama yra tai, kad Lietuva be jų negalėtų vykdyti investicinių projektų. ES parama sudaro galimybę privačiame sektoriuje atsirasti investicijoms, kurių dėka įmonės gali daugiau investuoti didindamos produktyvumą bei ugdant žmogiškuosius išteklius.

Nors ES paramos lėšos Lietuvoje dažniausiai traktuojamos tik kaip visiškai teigiamos, tačiau ES lėšų panaudojimas Lietuvoje kaip jau minėta, turi ir neigiamų aspektų. Remiantis Lietuvos laisvosios rinkos instituto išleistu straipsniu (2011), tokios investicijos ES SF parama gali sukelti ir nepageidaujamų ekonominių pasekmių. Vienas pagrindinių neigiamų aspektų, yra tai, kad suteikiant paramą yra iškraipoma konkurencija ir išstumiamos privačios investicijos. Kadangi parama skiriama ir ją įsisavinti pavyksta ne visiems, tokioms įmonėms tampa kur kas sunkiau konkuruoti tomis pačiomis rinkos sąlygomis, su paramą gavusiomis

įmonėmis. Be to tam tikriems projektams paskirtos lėšos gali paveikti analogiškas veiklas vykdančių, tačiau paramos negavusių įmonių projektus, kadangi ES paramą gauna ir viešojo sektoriaus įmonės. Kaip teigiama kitame straipsnyje: „Konkurencinė aplinka iškraipoma ir tada, kai naudojamos ES fondų lėšas valstybei priklausančios įmonės ima teikti paslaugas tose rinkose, kuriose jau veikia privatūs asmenys. Taip bloginama privataus sektoriaus padėtis, stabdoma jo veiklos plėtra, valstybės ir ES lėšomis išstumiamos investicijos, kurias, neesant valstybės įsikišimo, darytų privačios įmonės“ (Žukauskas V, 2011). Tačiau Gečas K. ir kt. (2004) teigia, kad konkurencija negali būti iškreipta, nes egzistuoja tarptautiniai susitarimai, kuriais ribojama parama verslui, nes supranta, kad įmonė, kaip verslo subjektas, gavusi paramą, turės didesnę konkurencinį pranašumą nei ta, kuri paramos negavo. Todėl parama verslo subjektams, naudojant struktūrinių fondų lėšas, yra ribota.

Gudaitytė N. ir kt. (2009) išvelgia iškreiptą verslininkų požiūrį į paramą ir jos reikšmę. Savo straipsnyje cituoja Bagdonavičiūtės straipsnį (2004), kuriame teigiama, kad projektų ES konsultantai konstatuoja, kad įmonės ES struktūrinių fondų lėšų siekia ne siekdami padidinti konkurenciją rinkoje, o todėl, kad ES parama yra dalinama nemokamai ir kad paramos siekia jų konkurentai, tad būtų tiesiog kvaila tokia parama nepasinaudoti. Pirmumo teisė, skirstant ES lėšas paramai atitenka tiems projektams, kurių įmonėms pačioms neverta įgyvendinti, nes tokie projektai nėra pelningi ir dažniausiai rizikingi, ir tokių projektų įgyvendinimas turėtų pagerinti padėtį regione.

Lietuvos laisvosios rinkos institutas (2011) išvelgia ir privataus sektoriaus motyvacijos iškraipymo ir išteklių nukreipimo į neproduktyvią veiklą problema, kurią įtakoja ES struktūrinių fondų parama. Straipsnyje teigiama, kad galimybė gauti ES paramą gali iškreipti privačiame sektoriuje veikiančių įmonių motyvaciją, kadangi įmonės ima konkuruoti ne dėl prekės ar paslaugos kokybės, kuri atneštų vartotojams didesnę pasitenkinimą, o dėl paramos. Tačiau paramą gauna ne visos įmonės, kurios dėl paramos konkuravo, tad tokios įmonės iššvaisto tiek finansinius tiek žmogiškuosius išteklius taip nesukuriant jokios prekės ar paslaugos, dėl šios priežasties ilgalaikėje perspektyvoje yra sumenkinama ir visa šalies ekonomika. Taip pat Lietuvos laisvosios rinkos instituto ekspertai teigia, kad ES parama sukuria dirbtinę paklausą, kuri įtakoja įmonių investicinius sprendimus. Dažnai įmonės yra priverstos didinti pajėgumus, nors padidėjusi paklausa yra laikina, kol vis dar yra teikiama visa nesumažinta parama. Dar viena problema, kuri yra susijusi su ES parama, tai galimi korupcijos ir piktnaudžiavimo atvejai siekiant gauti paramą. Neretai siekiant gauti lėšų iš ES fondų rinkos dalyviai gali bandyti daryti įtaką ES lėšas administruojančioms institucijoms. Tai gali vykti dėl to, kad siekiant sugriežtinti ES lėšų panaudojimo procedūras, yra padidinama projektus vykdančių organizacijų ir jose dirbančių asmenų įsitraukimą. Panašią

išvadą pateikia ir autoriai Katsaitis O. ir Doulos D. (2009) savo išleistame straipsnyje nagrinėję struktūrinių fondų paramos reikšmę tiesioginėms užsienio investicijoms. Autoriai pateikė išvadą, kuriose teigė, kad aukštas korupcijos lygis šalyje, gaunančioje paramą, bei žemas institucijų, dirbančių su parama, veiklos lygis gali ne tik, kad nepagerinti, o netgi pabloginti tiesioginių užsienio investicijų pritraukimo galimybes.

Taigi apibendrinant išanalizuotus šaltinius galima teigti, kad egzistuoja dvi priešingos nuomonės į ES paramą ir jos reikšmę. Nors ES SF paramos lėšos gali turėti tiek teigiamų, tiek neigiamų aspektų, išvelgiama, kad teoriškai pateikiama daugiau neigiamų atsiliepimų dėl konkurencijos iškraipymo bei dirbtinės paklausos sukūrimo.

1.5. ES struktūriniai fondai

Kaip rašoma ES Enciklopediniame žinyne (2008), struktūriniai fondai (angl. structural funds) - pagrindinės finansinės ES regioninės politikos vykdymo priemonės. ES SF parama skiriama tam, kad mažiau ekonomiškai išplėtoti regionai galėtų pasivyti toliau pažengusius regionus – tiek konkrečios šalies viduje, tiek pačioje Europos Sąjungoje (Pilietinės..., 2004).

Iš viso ES biudžeto lėšos regioninei politikai skirstomos per keturis struktūrinius fondus:

- Europos regioninės plėtros fondą;
- Europos socialinį fondą;
- Bendrojo ES žemės ūkio fondo Kaimo plėtros skyrių;
- Finansinę paramą žvejų bendruomenėms (Vitkus G., 2008)

Tačiau autorius Gečas K. ir kt. (2004) rašo, ES struktūrinės politikos tikslams siekti ES valstybės narės gauna finansinę paramą iš keturių struktūrinių fondų (Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo, Europos žemės ūkio garantijų ir orientavimo fondo, Žuvininkystės orientavimo finansinio fondo) ir atskiro Sanglaudos fondo.

Yra du pagrindiniai fondai, kurie remia smulkų ir vidutinį verslą, tai Europos regioninės plėtros ir Europos socialinis fondas (ES parama...);

Europos regioninės plėtros fondas (ERPF) teikia regionams įvairią finansinę paramą. Fondas numato investicijas į gamybą, siekiant sukurti ir išsaugoti ilgalaikes darbo vietas, investicijas į infrastruktūrą (kelius, telekomunikacijas, energetiką) siekiant sujungti centrinius ES regionus su periferiniais, darbo vietų kūrimą bei paramą smulkiam ir vidutiniam verslui (įmonių konsultavimas, rinkos tyrimai, mokslo tyrimai), technologijų plėtrą.

Europos socialinis fondas (ESF) remia projektus, sprendžiančius socialines (pirmiausia užimtumo) problemas ir finansuoja švietimą ir profesinį mokymą, įsidarbinimo galimybių

plėtrą, mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą, švietimo ir profesinio mokymo sistemų tobulinimą.

Siekiant užtikrinti iš struktūrinių fondų teikiamos paramos efektyvumą, nustatyti pagrindiniai struktūrinių fondų naudojimo principai:

- Koncentravimas
- Programavimas
- Partnerystė
- Papildomumas

Be to, struktūrinių fondų veiklai taikomas ir bendresnis Subsidiarumo (pavaldumo) principas, įtvirtintas Maastrichto sutartimi. (ES struktūrinė parama, 2013)

Pagrindiniai ES struktūrinės paramos tikslai, kuriuos numato reglamentai, kad kiekvienas struktūrinis fondas gali finansuoti tam tikrus tikslus įgyvendinančias priemones. 2007-2013 m. finansiniu laikotarpiu ES struktūrinė parama skiriama šiems prioritetams:

- **Konvergencijos prioritetas** skirtas silpniau išsivysčiusioms šalims narėms ir regionams. Šiam prioritetui skiriama apie 82 % visų ES sanglaudos politikai numatytų lėšų.

- **Regioninio konkurencingumo ir užimtumo prioritetas** skirtas labiau išsivysčiusiems regionams, kurie negali gauti paramos pagal Konvergencijos prioritetą. Šiam prioritetui siūloma skirti apie 16 % visų ES sanglaudos politikai numatytų lėšų.

- **Europos teritorinio bendradarbiavimo prioritetas skirtas** bendradarbiavimui abipus ES vidaus sienų ir tarp šalių narių tam tikrose teritorinėse zonose. Šiam prioritetui siūloma skirti apie 2,5 % visų ES sanglaudos politikai numatytų lėšų. Jis pakeistų INTERREG iniciatyvą.

2007–2013 m. ES struktūrinė parama Lietuvai skiriama parama pagal Konvergencijos ir Europos teritorinio bendradarbiavimo prioritetus.

Remiantis Finansų ministerijos straipsniu ES struktūrinė parama yra įgyvendinama per projektus, t.y. finansuojami atskiri projektai, kurie turi turėti aiškią pradžią ir pabaigą, privalo būti skirti konkrečiai problemai spręsti ir turintys užtikrinti aiškų poveikį projekte numatytai tikslinei grupei. Projektais paremtas struktūrinės paramos skirstymas užtikrina lankstumą, padeda efektyviau siekti Strategijoje numatytų tikslų bei ieškoti efektyviausių būdų šiems tikslams pasiekti. (LR Finansų ...)

Projektų įgyvendinimui yra sukurtos specialios institucijos, kurios administruoja ES paramos verslui projektus ir jų eigą, autorius Gečas K. ir kt. (2004) pateikė šias institucijas:

- LR Finansų ministerijos Finansinės paramos departamentas yra vadovaujančioji institucija, atsakinga už patikimą ir veiksmingą ES struktūrinių fondų ir bendrojo finansavimo lėšų planavimą, priemonių įgyvendinimą ir priežiūrą. Ji gali įgalioti kitas

ministerijas ir valstybės įstaigas atlikti tam tikras aiškiai apibrėžtas užduotis, susijusias su struktūrinių fondų paramos tvarkymu.

- LR Finansų ministerijos nacionalinio fondo departamentas yra mokėjimo institucija, atsakinga už visų ES struktūrinių fondų ir bendrojo finansavimo lėšų apskaitą. Kitaip tariant, šis departamentas atliks visas finansines operacijas ir kontroliuos, kaip įgyvendinama tiesioginė parama verslo projektams.

- LR Ūkio ministerija yra tarpinė institucija, kuri vykdo valdymo institucijos paskirtas paramos valdymo funkcijas. Ji rengia priskirtų BPD priemonių, tarp jų ir tiesioginės paramos verslui, finansavimo planus ir atsako už jų įgyvendinimą, taip pat priima galutinį sprendimą dėl projektų, kuriems bus suteikiama parama. Lietuvos Respublikos ūkio ministerija sudaro Projektų atrankos komitetus, jie organizuoja projektų, kuriems įgyvendinti bus suteikta parama, atranką.

- Lietuvos verslo paramos agentūra (toliau – LVPA) yra įgyvendinančioji institucija, kuri administruoja jai paskirtas struktūrinių fondų priemones, tarp jų ir tiesioginę paramą verslui. (Gečas ir kt., 2004)

Paramai gauti egzistuoja įvairios paramos programos verslui, jos yra skirtos specialioms sritims (žr. 1 priedą) tokioms kaip mokymai, technologinė plėtra, veiklos optimizavimui, infrastruktūrai, eksporto plėtrai vykdyti. Šioms sritims plėtoti yra sukurtos priemonės, pagal kurias galima kreiptis paramos:

- „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse“
- „Idėja LT“
- „Intelektas LT“
- „Intelektas LT +“
- „Lyderis LT“
- „E-verslas LT“
- „Procesas LT“
- „Naujos galimybės“

Šių programų pareiškėjais gali būti privatūs juridiniai asmenys, valstybės ir savivaldybių įmonės, valstybinės mokslinių tyrimų įstaigos ir valstybinės aukštosios mokyklos. Gaunant paramą, pagal šias programas kompensuojama paramos dalis gali sudaryti nuo 25 iki 80 procentų (Verslo planas...). Platesnė informacija (žr. 1 priedą).

Apžvelgiant informaciją, pastebima, kad egzistuoja 4 pagrindiniai fondai ir 1 papildomas Sanglaudos fondas, tačiau Smulkiam ir vidutiniam verslui parama teikiama pagal dviejų fondų (Europos regioninės plėtros ir Europos socialinis, fondai) veiklą. ES fondų parama SVV yra skirta specialioms sritims, pavyzdžiui, eksporto plėtrai, kurioms sukurtos priemonės/programos („Naujos galimybės“, „Idėja LT“ ir kt.)

Teorinės dalies apibendrinimas

Apibendrinant autorių Bartkaus (2010), Sūdžiaus (2001), Bagdono (2008) bei užsienio autorių Lucky, Olusegun (2012), Lee, McGuigan (2008), Drever (2006) teiginius, smulkaus ir vidutinio verslo įmonės sudaro svarbų vaidmenį valstybės ar regiono ekonomikos augimui. Mažų ir vidutinių įmonių skaičius parodo šalies gyventojų verslumo lygį, šios įmonės kuria naujas darbo vietas ir skatina konkurencingumą bei socialinę įmonių atsakomybę.

Analizuojant autorių Bilievičienės, Bilevičiūtės (2011), Štreimikienės ir kt. (2007), Smagurauskienės (2001), Jakubavičiaus ir kt. (2005,) Jasinsko (2008), Šidlauskienės (2009) teiginius vertinančius paramos verslui svarbą, galima teigti, kad egzistuoja teigiamas ir neigiamas požiūris į paramą. Vertinant į paramą, dažniausiai minima, kad paramos teikimas iškreipia konkurenciją tarp atskirų ūkio subjektų, vieni mokslininkai mano, kad tai sudaro nevienodas sąlygas toje pačioje rinkoje veikiančioms įmonėms ir suteikus paramą įmonėms jos tampa pranašesnėmis, o kitas požiūris atskleidžia nuomonę, kad paramos suteikimas SVV įmonėms suvienodina sąlygas visoms įmonėms konkuruoti tarpusavyje. Vienas iš teigiamų paramos bruožų yra tai, kad parama smulkiam ir vidutiniam verslui, didina įmonės konkurencingumą, o skatinat gyventojų užimtumą, didina ir gyventojų pajamas.

Apibendrinant autorių Gečo ir kt. (2004), Bersėnaitės (2008), ir kitų jau minėtų autorių teiginius, pastebima, kad egzistuoja du pagrindiniai paramos būdai. Vienas iš būdų, tai valstybės parama verslui arba verslo parama verslui. Šie paramos būdai turi savo teikimo formas, tokias kaip tiesioginė/finansinė ir netiesioginė/nefinansinė parama. Tiesioginė arba dar kitaip finansinė parama, tai materialinė pagalba teikiant subsidijas, dotacijas, kreditus, ES SF paramą. Netiesioginė/nefinansinė parama tai realiai neapčiuopiama parama, kuri teikiama konsultacijų, įvairių lengvatų, mokymų pavidalu. Taip pat paramą galima klasifikuoti teritoriniu aspektu. Yra išskiriami 3 pagrindiniai teritorinio klasifikavimo lygmenys t.y. savivaldybės, regioninis ir nacionalinis lygmuo. Tačiau kaip teigia autoriai, regioninis lygmuo kaip pereinamasis vis dar nėra išvystytas.

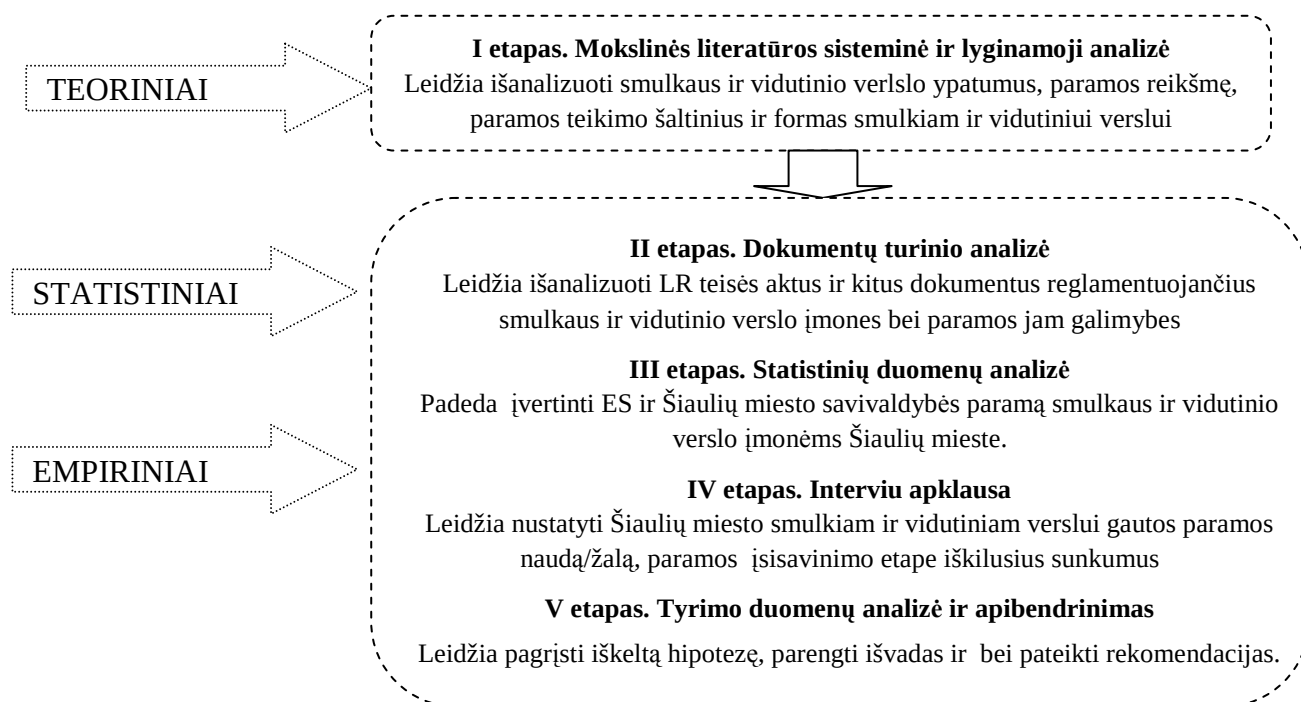
Taigi apibendrinant autorių Melniko ir kt. (2011), Žukausko (2011), Gudaitytės ir kt. (2009), Katsaitis, Doulous (2009) teiginius apie ES struktūrinių fondų paramą, galima teigti, kad nors ES SF paramos lėšos kaip ir prieš tai nagrinėtos paramos lėšos gali turėti tiek teigiamų, tiek neigiamų aspektų, iš jų daugelis autorių pažymi konkurencijos ir motyvacijos iškreipimą, darbuotojų panaudojimą ne pridėtinės vertės kūrimui, o bandymui gauti paramą. SVV ES SF paramos gali tikėtis iš 2 pagrindinių fondų, tai Europos regioninės plėtros ir Socialinis fondai, kuriems yra sukurtos įvairios paramos įsisavinimo programos, kurių pagalba įsisavinus paramą galima tikėtis 25 – 80 proc. paramos lėšų kompensavimo.

2. PARAMOS ŠIAULIŲ MIESTO SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO ĮMONĖMS VERTINIMAS

2.1. Tyrimo metodologija

Tyrimo metodika grindžiama užsienio ir Lietuvos mokslininkų teorinėmis koncepcijomis apie smulkaus ir vidutinio verslo ypatumus (Bartkus E.V., 2010; Sūdžius V., 2001; Lucky E., O., Olusegun A., I., 2012; Lee, G., McGuiggan, R., 2008; Yesseleva M., 2012; Drever M. F., 2006; Bagdonas E., 2008, Vainienė R., 2006), paramos reikšmę, paramos teikimo šaltinius ir formas smulkiam ir vidutiniam verslui bei paramos vertinimą (Bilevičienė T., Bilevičiūtė E., 2011; Štreimikienė D., Dapkus G., Šivickas R., 2007; Jakubavičius A., Žemaitis E., Rehm M., 2005; Jasinskas E., 2008; Goldratt 2003; Smagurskienė L., 2011; Šidlauskienė D., 2009; Gečas K., Jakubavičius A. ir Vijeikis D., 2004; Bersėnaitė J., 2008; Melnikas B. ir kt., 2011, Gudaitytė N. ir kt., 2009; Katsaitis O. ir Doulos D., 2009; Vitkus G., 2008.)

Siekiant ištirti paramos svarbą SVV įmonėms bei jų situaciją, išanalizuota mokslinė literatūra, LR teisės aktai, Šiaulių miesto savivaldybės strateginiai dokumentai bei pasirinktas kokybinio tyrimo metodas – pusiau struktūruotas interviu su penkiais Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo įmonių, įsisavinusių ES paramą, atstovais. Remiantis Kardeliu (2007),

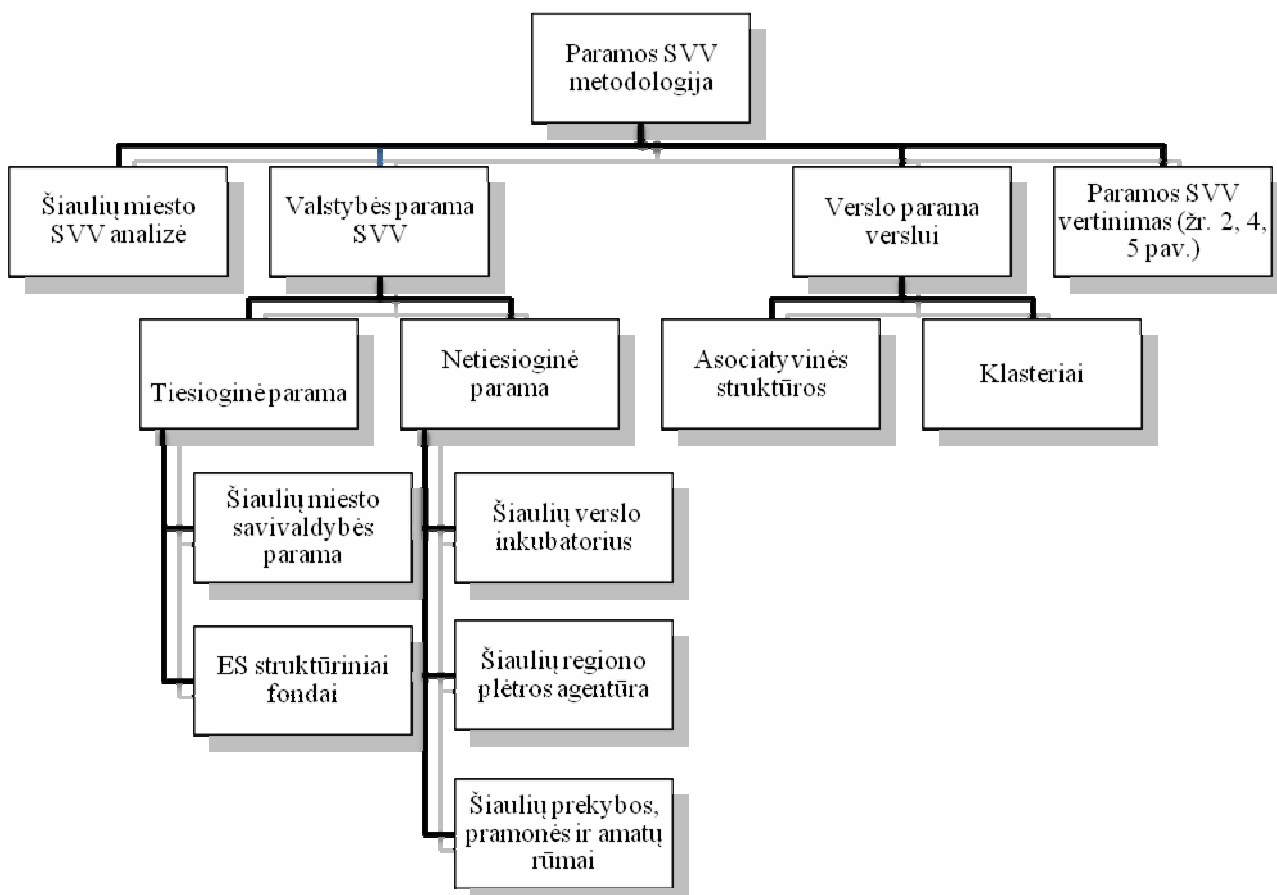


6 pav. Tyrimo eigos schema

Bitinu (2006) kokybinio tyrimo metodai, skirtingai nuo kiekybinių, teikia svarbų giluminį situacijos vaizdą, o informacija gauta žodžiu suteikia platesnes galimybes nuodugniau pažinti

tiriamą situaciją. Apklausa leido ištirti mažai nagrinėtą, paramos Šiaulių miesto smulkiam ir vidutiniam verslui esamą situaciją.

Paramos Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo vertinimo tyrimas grindžiamas kokybinio ir kiekybinio tyrimo metodais (Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė 2008; Bitinas 2006; Tidikis 2003; Kardelis 2002, 2007 ir kt.). Remiantis pateiktais tyrimo etapais, (žr. 6 pav.), pateikiama tyrimo metodologinė schema (žr. 7 pav.)



7 pav. Tyrimo metodologinė schema

Atliekant tyrimą išanalizuota 2007-2012 metų smulkaus ir vidutinio verslo situacija Šiaulių mieste, aptartos valstybės paramos formos Šiaulių mieste, tiesioginės ir netiesioginės paramos aspektu.

Siekiant atskleisti SVV situaciją, išnagrinėti Lietuvos statistikos departamento duomenys, kuriuose atsispindi bendras Lietuvos ir Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo įmonių skaičiaus bei darbuotojų skaičiaus jose kitimas 2007-2012 metų laikotarpiu.

Aptariant netiesioginę paramą verslui, išanalizuotos Šiaulių verslo inkubatoriaus, Šiaulių regiono plėtros agentūros bei Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmų metinės veiklos ataskaitos. Šia analize nustatyta, kokias paslaugas verslui teikė šios institucijos bei koks skaičius šios paramos gavėjų buvo 2007-2012 metų laikotarpiu. Apžvelgiant tiesioginę paramą, analizuojami Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto metiniai asignavimai smulkiam ir

vidutiniam verslui. Taip pat nustatyta, kokios Šiaulių miesto SVV įmonės pasinaudojo ES teikiama struktūrine parama ir kokiems tikslams ji buvo teikiama.

Remiantis minėtais tyrimo etapais, atliktas paramos Smulkiam ir vidutiniam verslui vertinimas bei pateikiamos išvados ir rekomendacijos.

2.2. Šiaulių miesto SVV įmonių skaičiaus ir dydžio analizė

Analizuojant Lietuvos statistikos departamento duomenis 2007 – 2012 metų laikotarpiu matyti, kad Šiaulių miesto smulkus ir vidutinis verslas per visą analizuojamą laikotarpį vidutiniškai sudarė apie 4 proc. visų Lietuvoje veikiančių mažų ir vidutinių įmonių. Lyginant

6 lentelė

Mažų ir vidutinių įmonių skaičiaus kitimas Šiaulių mieste ir Lietuvoje

Metai	Iš viso MVĮ Šiaulių mieste	Iš viso įmonių Šiaulių mieste	MVĮ dalis nuo visų įmonių Šiaulių mieste (%)	Iš viso MVĮ Lietuvoje	Iš viso įmonių Lietuvoje	MVĮ dalis nuo visų įmonių Lietuvoje (%)	Šiaulių miesto MVĮ procentinė dalis Lietuvoje
2007	2519	2537	99,3	59712	60094	99,4	4,22
2008	2605	2625	99,2	63187	63562	99,4	4,12
2009	2704	2724	99,3	65131	65526	99,4	4,15
2010	2595	2615	99,2	63447	63840	99,4	4,09
2011	2754	2768	99,5	66532	66838	99,5	4,14
2012	2596	2610	99,5	62586	62889	99,5	4,15

Sudaryta remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis (žr. 2-6 priedus)

http://web.stat.gov.lt/lt/catalog/pages_list?id=1573

Šiaulių miesto ir Lietuvos MVĮ, pastebimos panašios įmonių skaičiaus kitimo tendencijos, t.y. didėjant/mažėjant MVĮ skaičiui Šiaulių mieste, pastebimas didėjimas/mažėjimas ir tarp Lietuvoje veikiančių įmonių, tačiau didėjimo/mažėjimo procentas nėra vienodas (žr. 6 lentelę).

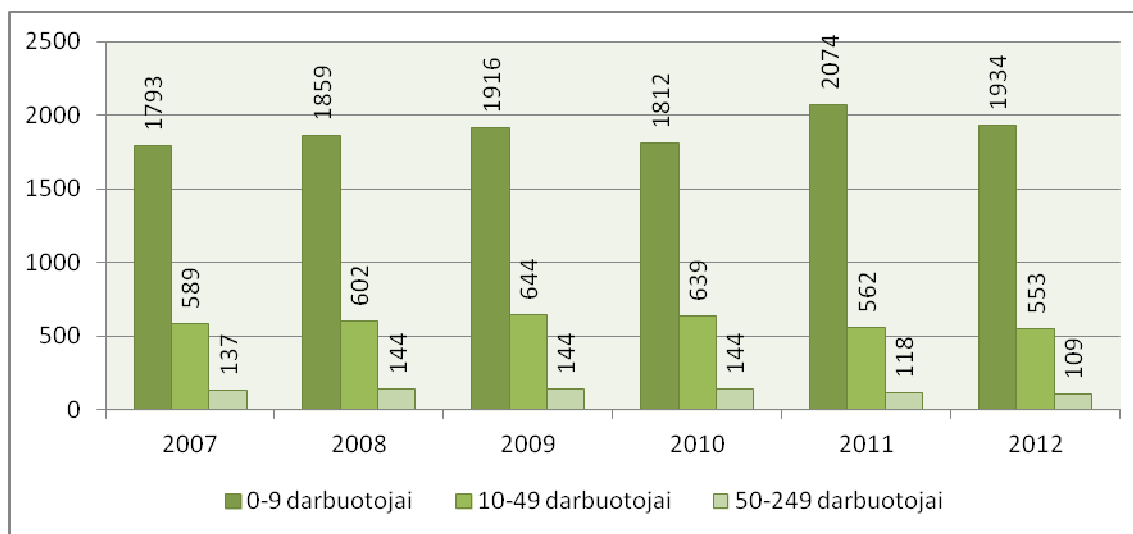
2008 m. palyginus su 2007 metais, tiek Lietuvoje, tiek Šiaulių mieste MVĮ skaičius išaugo, tačiau nustatytas augimas Lietuvos mastu buvo didesnis 2,41% nei Šiauliuose (žr. 8 pav.). MVĮ skaičiaus augimas pastebimas iki 2009 metų, kai MVĮ skaičius Šiauliuose ir Lietuvoje vis dar augo daugiau kaip 3%. Smulkaus ir vidutinio verslo įmonių skaičius sumažėjo 2010 metais, kai lyginant su 2009 metais MVĮ skaičius sumažėjo 4,03%. Tam įtakos turėjo ekonomikos nuosmukis. Daugiausiai MVĮ skaičius, lyginant su praėjusiais metais sumažėjo 2012 m. Tam įtakos galėjo turėti vis dar nestabili ekonominė padėtis.



8 pav. Mažų ir vidutinių įmonių skaičiaus Šiaulių mieste ir Lietuvoje kitimas, proc.
Sudaryta remiantis Lietuvos Statistikos departamento pateiktais duomenimis

Analizuojant smulkaus ir vidutinio verslo situaciją Šiaulių mieste, svarbu išsiaiškinti kaip mažos ir vidutinės įmonės pasiskirstė pagal darbuotojų skaičių (žr. 9 pav.). Pagal SVV plėtros įstatymą, egzistuoja trys pagrindiniai SVV įmonių tipai, tai labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės (nuoroda į teorinę dalį, žr. 2 lentelę).

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2007-2009 metų laikotarpiu pastebimas labai mažų įmonių skaičiaus, kuriose dirba iki 10 darbuotojų, augimas, per šį laikotarpį įmonių skaičius padidėjo 6,9 procento, 2010 metais šių įmonių skaičius sumažėjo daugiau kaip 5 procentais, tačiau 2011 metais pastebimas didžiausias metinis pokytis, kai tokių įmonių skaičius išaugo daugiau kaip 14%. 2012 metais labai mažų įmonių skaičius lyginant su 2011 metais sumažėjo 6,75%.



9 pav. Mažų ir vidutinių įmonių skaičiaus kitimas pagal darbuotojų skaičių
Sudaryta remiantis Lietuvos Statistikos departamento pateiktais duomenimis

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis mažų įmonių skaičius, kuriose dirba nuo 10 iki 50 darbuotojų, 2007 metais buvo 589 įmonės, 2008-2009 metų laikotarpiu mažų įmonių skaičius išaugo 9,35% (644 įmonės). Nuo 2009 iki 2012 metų šių įmonių skaičius, kuriose dirba nuo 10 iki 50 darbuotojų sumažėjo daugiau nei 14% ir 2012 metais siekė tik 553 įmones.

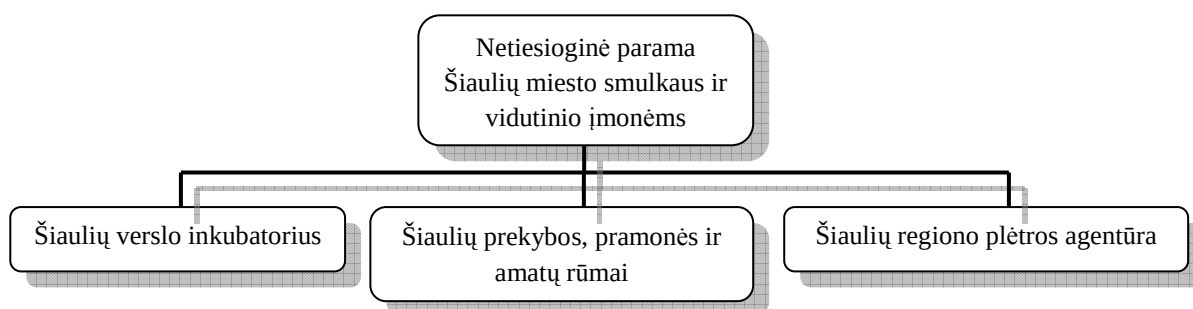
Vidutinių įmonių dalis, kuriose dirba nuo 50 iki 250 darbuotojų, buvo mažiausia. 2007 metais Šiaulių mieste buvo registruota 137 vidutinės įmonės. 2008 metus palyginus su 2007 metais, vidutinių įmonių skaičius išaugo daugiau kaip 5%, tuomet veikė 144 vidutinės įmonės, toks įmonių skaičius nepakito iki 2011 metų, kai pastaraisiais metais vidutinių įmonių skaičius sumažėjo daugiau nei 18%, o per metus nuo 2011 m. iki 2012 m. sumažėjo dar 7,6%.

Apibendrinant galima teigti, kad lyginant mažų ir vidutinių įmonių skaičiaus kitimą 2007-2012 metų laikotarpiu Šiaulių mieste ir Lietuvoje, buvo pastebimos panašios tendencijos, t.y. mažėjant/didėjant MVĮ skaičiui Šiauliuose, mažėjo/didėjo ir Lietuvoje veikiančių MVĮ skaičius, tačiau procentiniai pokyčiai nebuvo identiški, nes įtakos bendram Lietuvos rodikliui daro ir kiti Lietuvos regionai.

Analizuojant Šiaulių miesto smulkų ir vidutinį verslą pagal jame dirbantį darbuotojų skaičių, galima įžvelgti, kad daugiausiai veikia labai mažų įmonių statusą turinčių įmonių, kuriose dirba iki 10 darbuotojų. Mažos įmonės sudaro apie 24 procentus visų Šiauliuose veikiančių SVV įmonių, o tuo tarpu vidutinės įmonės – tik apie 5 procentus, likusią dalį sudaro labai mažos įmonės.

2.3. Netiesioginė parama Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms

Remiantis autorių Smagurskienės L. (2011), Gečo K. ir kt. (2004) teiginiais, *netiesioginė parama* – tai tokia paramos forma, kai įmonės gauna paramą per subsidijuojamas paslaugas verslui, teikiamas per viešąsias verslo paramos institucijas (verslo inkubatorius, informaciniai/konsultaciniai centrai, mokslo ir technologijų parkai ir pan.) forma.



10 pav. Netiesioginės paramos teikėjos Šiaulių mieste

2.3.1. Šiaulių verslo inkubatorius

Kaip teigiama SVV plėtros įstatyme (SVVPĮ, 2013), verslo inkubatorius yra viešoji įstaiga, kurios savininkė arba viena iš dalininkų yra valstybė ir (arba) savivaldybė ir kurios tikslas – teikiant viešąsias paslaugas verslui, sumažinti verslą pradedančių įmonių veiklos riziką ir padėti joms įsitvirtinti rinkoje, taip pat skatinti smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų veiklos plėtrą. Verslo inkubatorius telkia verslą pradedančias įmones jam nuosavybės teise priklausančiose ar kitu teisiniu pagrindu valdomose ir naudojamose patalpose. Lietuvoje veikia 6 verslo inkubatoriai, vienas iš jų Šiauliuose. Kartu su Verslo informaciniais centrais, esančiais beveik kiekvienoje rajono savivaldybėje, jie sudaro viešojo verslo informavimo tinklą. Šio tinklo pagrindinis uždavinys - didinti konkretaus regiono verslumą. Šis rodiklis pasaulyje paprastai įvertinamas įmonių skaičiumi, tenkančiu 1000-iui gyventojų. Jei išsivysčiusiose šalyse šis rodiklis yra 50 ir daugiau, tai Lietuvoje jis sudaro vos 15 (Šiaulių verslo inkubatorius, 2013). Šiaulių verslo inkubatorius siekia orientuotis į naujų verslų rūšių įmonių, įmonių kuriančių ir diegiančių technologijas bei inovacijas, globą, tad pagrindiniais klientais išlieka jaunos SVV įmonės. Lengvatinėmis sąlygomis priimamos įmonės, kurios veiklą vykdo ne daugiau kaip tris metus (Šiaulių verslo inkubatorius, 2012).

Pagrindinių tikslų, kurių siekia Šiaulių verslo inkubatorius, yra:

- padėti naujai besikuriančioms miesto ir regiono smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms subręsti, išugdyti jų sugebėjimus prisitaikyti ir nepriklausomai veikti rinkoje;
- inicijuoti naujų verslų ir darbo vietų kūrimą;
- remti naujų technologijų vystymąsi bei inovacijų diegimą versle ir padėti tokio pobūdžio projektams įgauti komercinį pagrindą;
- mažinti nesėkmingų verslų kiekį ir pailginti verslo amžių;
- formuoti verslo bendradarbiavimo tinklą mieste ir regione (Šiaulių verslo inkubatorius, 2013).

VšĮ Šiaulių verslo inkubatoriuje pradedančioms verslą įmonėms teikiamas paslaugų verslui paketas, padedantis lengviau įveikti įmonės verslo pradžios sunkumus. Šį paketą sudaro:

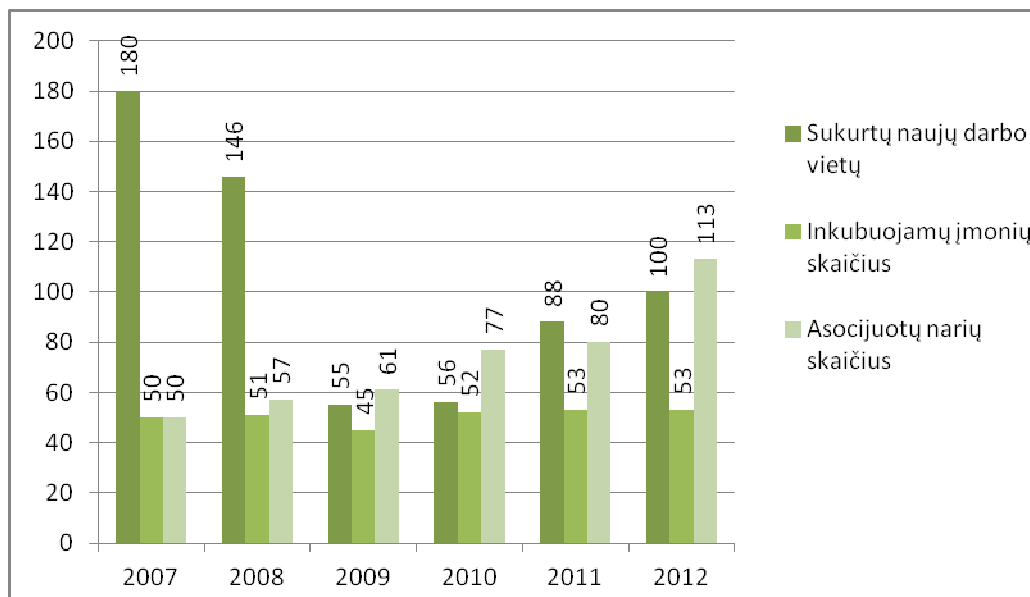
- Patalpų nuoma;
- Biuro (telefono, fakso, dokumentų rengimo, tekstų vertimo, dauginimo, interneto ryšio ir t.t.) paslaugos;
- Reklamos paslaugos;
- Informavimo paslaugos (verslo pradžia, finansavimas);

- Konsultavimo paslaugos verslo valdymo, rinkodaros;
- Mokymų ir seminarų organizavimas;
- Informacijos sklaidos renginių organizavimas ir pan. (Šiaulių verslo inkubatorius, 2012).

Analizuojant verslo inkubatoriaus veiklą, vieni svarbiausių rodiklių leidžiantys parodyti efektyvią veiklą, tai naujų darbo vietų sukūrimas, inkubuojamų įmonių skaičiaus didėjimas bei asocijuotų narių skaičius, šie nariai turi savų teisių tokių kaip galimas pasiūlymų teikimas veiklai gerinti, informacijos gavimas ir disponavimas, reklama organizacijos tinklalapyje, tačiau šios narės turi ir išsipareigojimų, pavyzdžiui, mokėti tam tikrą metinį narystės mokestį bei laikytis organizacijos įstatų.

Išanalizavus 2007-2012 m. Šiaulių verslo inkubatoriaus veiklos ataskaitas, nustatyta, kad nuo 2007 m. asocijuotų verslo inkubatoriaus narių skaičius nuolat augo (žr. 11 pav.). Jų skaičių papildė ne tik išėjusios įmonės, bet paslaugomis noriai naudojasi ir kitos miesto bei regiono įmonės.

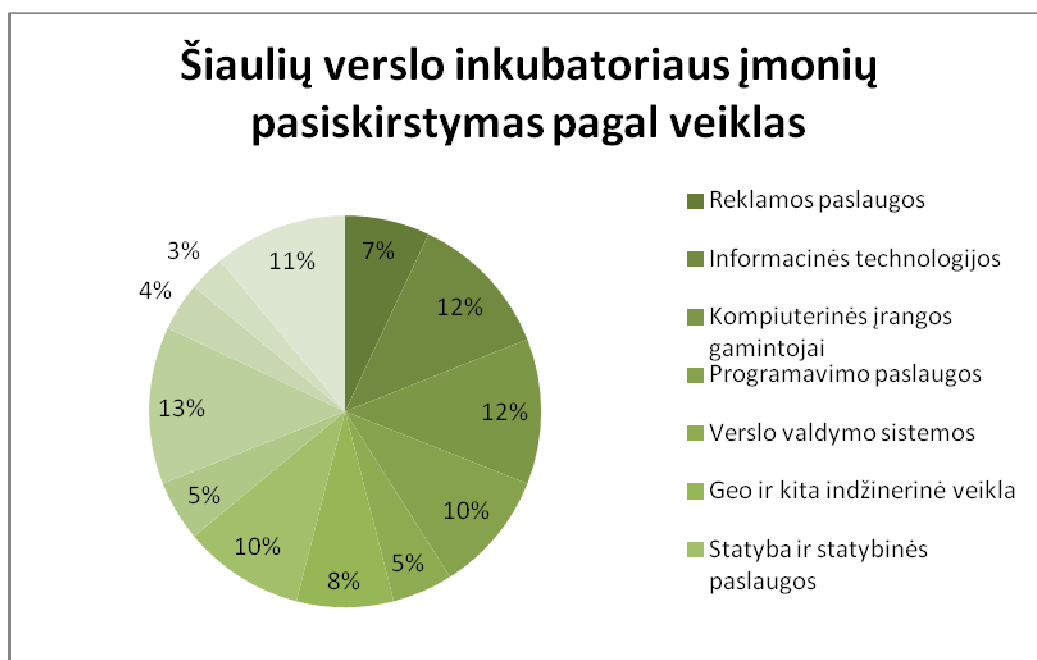
Galima teigti, kad inkubuojamų įmonių skaičius nuo 2010 m. pradėjo didėti. Tai rodo, kad įmonės domisi Verslo inkubatorių teikiama pagalba, nes šie, jaunoms įmonėms suteikia patalpas pagal lanksčią nuomos sistemą, sudaro galimybę kooperotis, drauge naudotis biuro, verslo administravimo paslaugomis. Verslo inkubatoriai tarpininkauja gaunant finansinę paramą šioms paslaugoms apmokėti.



11 pav. Šiaulių verslo inkubatoriaus statistiniai veiklos duomenys
Sudaryta Šiaulių verslo inkubatoriaus metinėmis veiklos ataskaitomis

Analizuojant inkubuojamų įmonių pasiskirstymą pagal veiklas (žr. 12 pav.), daugiausiai jų atlieka konsultacinę veiklą, t.y. 13 proc. visų inkubuojamų įmonių. Iš diagramos matyti,

kad daugiau nei pusė visų įmonių, kurios yra inkubuojamos Šiaulių verslo inkubatoriaus yra įmonės, kurių veikla orientuota į verslo sritis, reikalaujančias aukštos kvalifikacijos



12 pav. Šiaulių verslo inkubatoriaus inkubuojamų įmonių pasiskirstymas pagal veiklos sritį.
Sudaryta remiantis Šiaulių verslo inkubatoriaus metinėmis veiklos ataskaitomis

specialistų – informacinės technologijos, kompiuterinės įrangos gamyba, programavimo paslaugos, verslo valdymo sistemų diegimas, geo ir kita inžinerinė veikla, projektavimas ir kt. Jose dirba kvalifikuoti programuotojai inžinieriai, projektuotojai, verslo ir kitų sričių konsultantai.

Šiaulių verslo inkubatoriaus vienas svarbiausių uždavinių yra verslumo regione didinimas, pagalbos pradedančiam verslui teikimas. Todėl aktyviai dirbama, skatinant naujų įmonių kūrimąsi bei veikiančių įmonių plėtrą, jų modernizavimą, išėjimą į užsienio rinkas bei siekiama pritraukti vietas ir užsienio investuotojus. Siekdamas skatinti gyventojų verslumą, įmonių steigimąsi ir plėtrą įstaigos personalas teikia konsultacijas, organizuoja mokymus, verslo sklaidos renginius (Šiaulių verslo inkubatorius, 2012).

Per 2011 metus suorganizuota 11 mokymų, kurie buvo orientuoti daugiau ne tik į jau pradėjusius verslą, bet daugiau į ketinančius pradėti verslą asmenis. Mokymuose dalyvavo 238 asmenys, visų mokymų trukmė 110 val. Per minėtą laikotarpį, Šiaulių verslo inkubatoriuje suteikta 136 val. konsultacijų 102 asmenims. Per 2011 metus suorganizuota 15 verslo informacinių sklaidos renginių, kuriuose dalyvavo 536 dalyviai. Bendra renginių trukmė – 60 val. Vidutinis vieno renginio auditorijos dydis ~ 35 dalyviai.

Didelis dėmesys skiriamas verslininkams informuoti apie galimybes pasinaudoti ES struktūrinių fondų parama. Todėl konsultacijų ir pagalbos rengiant projektus ES paramai gauti

poreikis nemažėja. Verslo inkubatorius padeda rengti bei rengia verslo įmonėms verslo planus, projektus, skirtus paramai gauti iš įvairių ES finansuojamų programų (iš ES struktūrinių fondų, “EEE ir Norvegijos finansinės paramos programos”, Nacionalinės paramos ir kt.).

Apibendrinant galima teigti, kad Šiaulių inkubatoriaus pagrindinė misija yra pagalba besikuriančiam verslui, tačiau jau apie 10 metų ši viešoji įstaiga negauna paramos iš valstybės, tad negali tinkamai padėti bei skatinti besikuriančio verslo, kadangi pačiam inkubatoriui tenka vienodomis rinkos sąlygomis bandyti išlikti tarp panašias paslaugas teikiančių organizacijų, tačiau iš metinių ataskaitų matyti, kad inkubatoriaus veikla plečiasi, didėja asocijuotų narių ir inkubuojamų įmonių skaičius, sukuriama daugiau naujų darbo vietų.

2.3.2. Šiaulių regiono plėtros agentūra

Kita svarbi įstaiga, kuri svarbi Šiaulių miesto smulkiajam verslui, tai Šiaulių regiono plėtros agentūra. Regiono plėtros agentūros tikslas yra skatinti Šiaulių regiono ekonominę ir socialinę plėtrą, rengiant bei administruojant projektus, organizuojant mokymus ir teikiant konsultavimo paslaugas (Šiaulių regiono plėtros agentūra, 2013). Kad šis tikslas būtų įgyvendintas regioninės plėtros agentūrai svarbu:

- Skatinti ES, valstybės paramos įsisavinimą Šiaulių regione bei didinti regiono investicinį patrauklumą inicijuojant, rengiant ir administruojant projektus, teikiant konsultavimo paslaugas;
- Didinti regiono konkurencingumą tobulinant verslininkų, valstybės tarnautojų bei ūkininkų profesines ir bendrąsias kompetencijas, juos perkvalifikuojant ir konsultuojant;
- Bendradarbiauti su verslo, valdžios ir kt. institucijomis, esančiomis Šiaulių regione, dalyvauti veikloje, susijusioje su regiono socialinių ir ekonominių problemų sprendimu bei plėtra;
- Kurti palankų visapusiškos ir efektyvios Šiaulių regiono plėtros įvaizdį.

Šiaulių regiono plėtros agentūra (kaip Šiaulių verslo inkubatorius) teikia nemokamas pirmines konsultacijas ES ir kitų užsienio finansinių mechanizmų klausimais, taip pat gali pateikti organizacijos galimybių pritraukti ES struktūrinių fondų, bankų ar privataus kapitalo finansavimo įvertinimą. Agentūra taip pat rengia verslo planus, galimybių studijas, investicinius projektus, energijos vartojimo auditus, įmonių finansinės, ekonominės veiklos analizes, įmonių strateginius planus, teikia konsultacijas pradedantiesiems verslininkams ir teikia kitas panašias paslaugas (Šiaulių regiono plėtros agentūra, 2013).

Išanalizavus įstaigos veiklos ataskaitas, nustatyta, kad įmonė 2011 m. įgyvendino/administravo 15 projektų, kuriuose buvo pareiškėjas/partneris arba paslaugų teikėjas. Per nurodytą laikotarpį įstaigoje parengta 15 naujų paraiškų, kuriose Agentūra yra pareiškėja arba partnerė (Šiaulių plėtros agentūra, 2012). Išanalizuotos tik paskutiniųjų metų ataskaitos, kadangi remiantis Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymu (2011) nuo 2011 metų lapkričio 1 dienos viešosios įstaigoms privaloma viešai skelbti veiklos ataskaitas.

Apibendrinant galima teigti, kad Šiaulių regiono plėtros agentūros veikla panaši į verslo inkubatoriaus veiklą. Agentūra taip pat teikia netiesioginę paramą konsultacijų ir mokymų forma, tačiau nuo verslo inkubatoriaus skiriasi tuo, kad teikia ir tiesioginę paramą verslui bei rūpinasi viso regiono gerove ir teikia paramą ne tik SVV įmonėms. Agentūra pagal užsakymus, vidutiniškai parengė daugiau kaip 50 įvairių paraiškų, investicijų projektų, verslo planų, galimybių studijų.

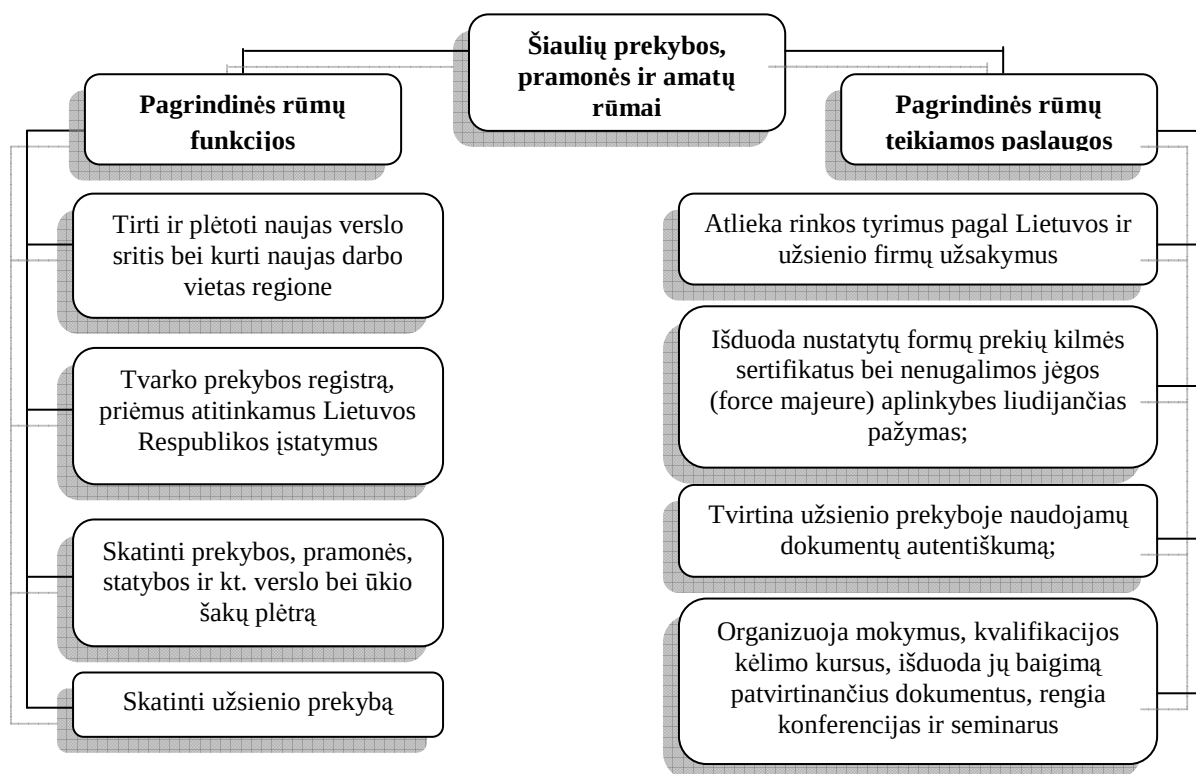
Pagrindiniai įstaigos klientai – Šiaulių miesto nevyriausybinės organizacijos, Šiaulių regiono kaimo bendruomenės, vietos veiklos grupės, ūkininkai, smulkaus ir vidutinio verslo subjektai.

2.3.3. Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmai

Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmai (toliau sutrumpintai vadinami "Rūmais") yra savanoriškas juridinių bei fizinių asmenų, užsiimančių Lietuvos Respublikos įstatymų reglamentuojama ekonomine veikla, susivienijimas, ne pelno organizacija, įgyvendinanti verslo savivaldos principus veiklos regione.

Rūmai įsteigti ir veikia pagal Lietuvos Respublikos Prekybos, pramonės ir amatų rūmų įstatymą ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymus bei teisės aktus, Rūmų įstatus bei vidaus dokumentus. Rūmai teikia platų paslaugų asortimentą bei atlieka nemažai verslo subjektams svarbių funkcijų (žr.13 pav.).

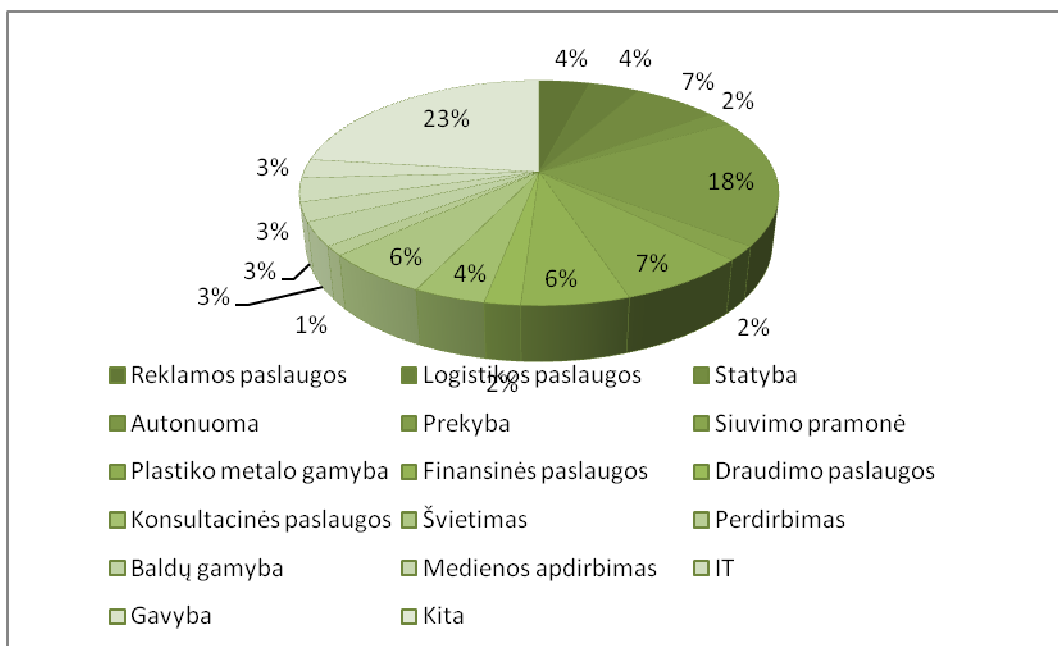
Vienas žinomiausių Rūmų organizuojamų renginių yra kasmetinė „Tarptautinė verslo ir pasiekimų paroda“. Šioje parodoje kviečiamos dalyvauti smulkaus ir vidutinio verslo įmonės, siekiančios pristatyti savo veiklą, teikiamas paslaugas, gaminamus produktus. Kiekvienais metais apdovanojamos įmonės pateikusios originaliausią stendą, originaliausią gaminį, originaliausią paslaugą ir pan. Šių renginių dėka, smulkaus ir vidutinio verslo įmonės didina savo žinomumą, viešina savo teikiamas paslaugas, naujoves, nes kasmet šiose parodose apsilanko daugiau nei 15 tūkstančių lankytojų.



13 pav. Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmų pagrindinės funkcijos ir teikiamos paslaugos

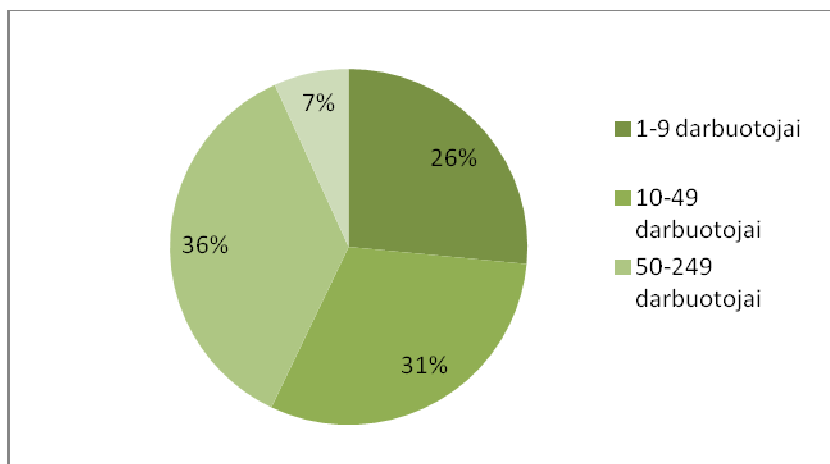
Sudaryta remiantis Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmų įstatais

Nagrinėjant Rūmų pateiktus duomenis, nustatyta, kad Rūmams priklauso 147 narės, iš kurių pagal veiklą daugiausia narių užsiima didmenine ar mažmenine prekyba. Kita dažniausia narių veikla yra susijusi su plastiko ir metalo gamyba, statybos, švietimo bei finansinėmis paslaugomis, šios veiklos sudaro po apie 7 proc. visų kitų veiklų. (žr. 14 pav.)



14 pav. Šiaulių prekybos pramonės ir amatų rūmų narių pasiskirstymas pagal veiklos sritį. Sudaryta, remiantis Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmų teikiama informacija

Prekybos, pramonės ir amatų rūmams daugiausia priklauso narės, kuriose dirba nuo 50-249 darbuotojų, vertinant tik darbuotojų skaičių, t.y. vidutinės įmonės, kurios sudaro daugiau



15 pav. Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmų narių pasiskirstymas pagal darbuotojų skaičių

Sudaryta remiantis Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmų teikiama informacija

kaip trečdalį visų Rūmams priklausančių įmonių (žr. 15pav.). Rūmų narės, kuriose dirba daugiau kaip 250 darbuotojų sudaro tik 7% visų narių, tačiau jos nėra priskiriamos prie smulkaus ir vidutinio verslo įmonių. Palyginus verslo inkubatoriaus ir Rūmų veiklą, matyti, kad Rūmų narės yra daugiau gamybos ir prekybos veikla užsiimančios įmonės, kurios pagal darbuotojų skaičių priskiriamos vidutinėms ir didelėms, tuo tarpu verslo inkubatoriaus narėmis tampa paslaugų įmonės, kurios dažniausiai yra labai mažos ar mažos įmonės.

Išanalizavus Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmų veiklą, nustatyta, kad Rūmai teikia paslaugas ne tik smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms. SVV įmonės, esančios Rūmų narėmis daugiausia užsiima prekyba, gamyba, statyba, švietimo bei finansinėmis paslaugomis.

Apibendrinant informaciją apie šias tris institucijas teikiančias paslaugas verslui, galima teigti, kad visos šios organizacijos teikia įvairią netiesioginę paramą verslui per įvairius mokymus, konsultacijas, sukuriant lengvatines sąlygas tokioms įmonėms veikti. Didžiausias dėmesys yra skiriamas inovatyvioms, naujai besikuriančioms įmonėms. Kaip teigia interviu dalyvavusių įmonių atstovai, šios įstaigos yra naudingos, ypač tada, kai siekiama gauti paramos ir norint išplėsti prekybą į užsienį.

2.4. Tiesioginė parama Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms

Interviu dalyvavusių įmonių atstovai teigia, kad tiesioginės paramos forma, kai suteikiama finansinė parama yra pati veiksmingiausia ir reikalingiausia jų įmonėms ir apskritai kitoms smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms.

2.4.1. Šiaulių miesto savivaldybės parama Šiaulių miesto SVV

Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (LR SVVPI, 2013) yra nustatyti smulkaus ir vidutinio verslo subjektai bei jiems teikiamos paramos formos. Viena iš valstybės paramos formų yra SVV skatinimo fondų finansinė parama. Savivaldybių institucijos (savivaldybės) gali skirti finansinę paramą SVV plėtrai iš įsteigtų SVV skatinimo fondų.

Šiaulių savivaldybės SVV fondo tikslas - finansiškai remti savarankišką verslą pradedančius bei veikiančius smulkiojo verslo subjektus, kurių buveinė ar deklaruota gyvenamoji vieta yra Šiaulių miesto savivaldybės teritorijoje.

Remiantis Šiaulių savivaldybės smulkiojo verslo rėmimo fondo nuostatais (2009), galima nusakyti kokiomis finansinėmis paramos formomis ir maksimaliais paramos dydžiais vienam paramos gavėjui, paramą skiria Šiaulių miesto savivaldybė (žr. 7 lentelę).

7 lentelė

Šiaulių miesto savivaldybės finansinės paramos formos ir maksimalūs paramos dydžiai vienam gavėjui

Eil. Nr.	Finansinės paramos formos	Maksimalus paramos dydis vienam paramos gavėjui
1.	Dalinis palūkanų padengimas – kai Savivaldybė padengia paramos gavėjui kreditoriaus suteiktos paskolos metų palūkanų dalį, dengdama 4 proc. metinių palūkanų	Iki 5000 Lt
2.	Dalyvavimo parodoje išlaidų padengimas – kai Savivaldybė iš Fondo lėšų padengia parodoje dalyvavusio ir savo produkciją (teikiamas paslaugas) pristatiusio paramos gavėjo išlaidų dalį	Iki 1500 Lt
3.	Verslo planų, investicinių projektų, paraiškų finansinei paramai iš Europos Sąjungos struktūrinių ar kitų fondų gauti rengimo išlaidų dalinis padengimas	Iki 4000 Lt (bet ne daugiau kaip 50 proc. visų dokumentais pagrįstų išlaidų)
4.	Išlaidų paramos gavėjui, jo darbuotojams konsultuoti ir mokyti padengimas	Iki 1000 Lt
5.	Įregistruotų naujų įmonių pradinių steigimosi išlaidų (valstybės nustatytų mokesčių) dalinis padengimas	UAB * - iki 400 Lt II** – iki 200 Lt

Šaltinis: Šiaulių miesto savivaldybės paramos teikimo nuostatai (2009)

*Uždarnosios akcinės bendrovės trumpinys; ** individualios įmonės trumpinys

Minėtas fondas 2011 metais teikė šias paramos rūšis:

- Naujai įregistruotų įmonių pradinių steigimosi išlaidų (valstybės nustatytų mokesčių) daliniam subsidijavimui, individualioms įmonėms dengiant 200 Lt, UAB - 400 Lt.
- Parodų išlaidų daliniam dengimui - kai Savivaldybė iš Fondo lėšų padengia parodoje dalyvavusio ir savo produkciją pristatiusio Paramos gavėjo ekspozicijos vietos išlaidų dalį. (Dengiamos tik tarptautinės verslo ir pasiekimų parodos "Šiauliai" minimalaus ploto (be papildomos įrangos) išlaidos).
- Išlaidų paramos gavėjui, jo darbuotojams konsultuoti ir mokyti padengimui.

Išnagrinėjus Šiaulių miesto savivaldybės pateiktus strateginius planus (Šiaulių miesto...), kuriuose nurodomi miesto ekonominės plėtros programos, galima nustatyti kokius asignavimus smulkiam ir vidutiniam verslui skirtingais laikotarpiais, buvo numachiusi Šiaulių miesto savivaldybė (žr. 8 lentelę).

Analizuojant lentelės duomenis, matyti, kad savivaldybės numatyta parama skiriasi nuo realiai skirtos finansinės paramos.

8 lentelė

Šiaulių miesto biudžeto asignavimai smulkiam ir vidutiniam verslui 2007 – 2013 metais

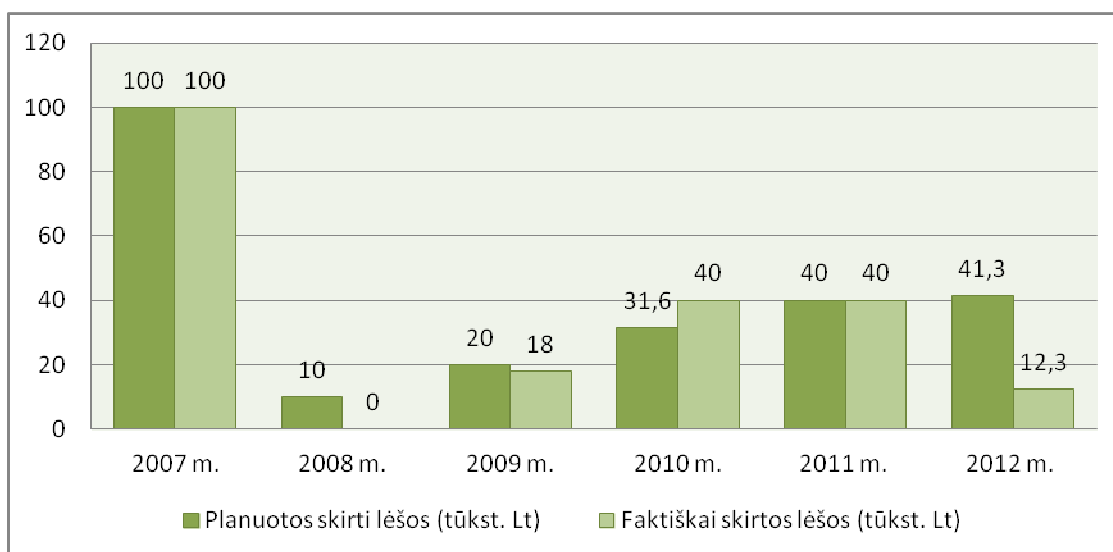
Strateginio planavimo laikotarpis	Metai	Tūkst. Lt	Paramos sutartys
2008-2010	2007	100	
	2008	10	300
	2009	80	300
	2010	80	300
2009-2011	2008	0	
	2009	20	90
	2010	25	90
	2011	29	100
2010-2012	2009	18	
	2010	31,6	90
	2011	25	90
	2012	29	100
2011-2013	2010	40	
	2011	40	90
	2012	41,3	90
	2013	42,8	100
2012-2014	2011	40	
	2012	12,3	45
	2013	40	90
	2014	40	100

Sudaryta remiantis Šiaulių miesto savivaldybės strateginiai planai, ekonominės plėtros programomis 2007-2013 metais

Išanalizavus duomenis, galima teigti, kad ekonomikos augimo metu buvo planuota didesnė parama nei realiai skirta, prasidėjus ekonominiam nuosmukiui. Nagrinėjant Šiaulių miesto savivaldybės metinius strateginius planus, nustatyta, kad 2008 metais smulkiam ir vidutiniam verslui remti buvo planuojama skirti 10 tūkst. Lt, tačiau nustatyta, kad SVV faktiškai nesulaukė jokios finansinės paramos.

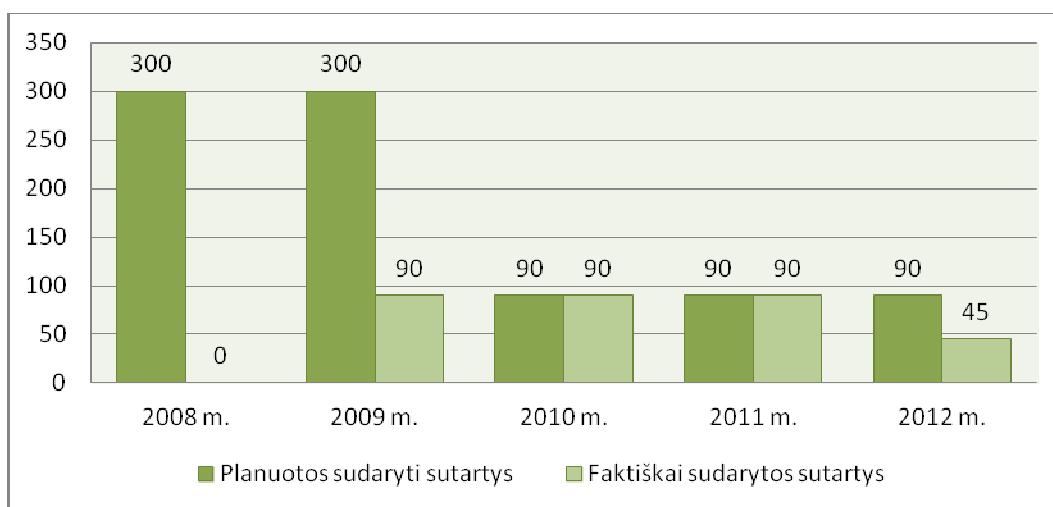
Apžvelgiant 2009 metų Šiaulių miesto savivaldybės asignavimus smulkaus ir vidutinio verslo plėtrai nustatyta, kad planuojama parama SVV turėjo sudaryti 20 tūkstančių litų, tačiau realiai SVV buvo skirta 18 tūkst. Lt parama (žr. 16 pav.). Tačiau remiantis Šiaulių miesto savivaldybės strateginiais planais 2010 metais SVV skirta parama sudarė 21% daugiau nei buvo planuota ir siekė 40 tūkst. Lt. Analizuojant duomenis nustatyta, kad 2011 metais Šiaulių miesto savivaldybė SVV suteikė planuotą paramos dydį, kuris siekė 40 tūkst. Lt, tačiau 2012

metais planų įvykdyti nepavyko, iš planuotos skirti paramos smulkiam ir vidutiniam verslui faktiškai buvo skirta tik apie 30% planuotos skirti paramos.



16 pav. Šiaulių miesto savivaldybės planuota ir faktiškai skirta parama tūkst. Lt
Sudaryta remiantis Šiaulių miesto savivaldybės metiniais strateginiais dokumentais

Nagrinėjant Šiaulių miesto savivaldybės strateginius planus, buvo planuojami ne tik asignavimai, tačiau ir numatoma sudaryti sutartys su smulkaus verslo įmonėmis (žr. 17 pav.) Remiantis Šiaulių miesto strateginiais planais, 2008 metais buvo planuojama sudaryti net 300 sutarčių, tačiau visiškai neskyrus paramos verslui, nebuvo sudaryta nei viena sutartis. Dar ekonomikos augimo laikotarpiu sudaryti planai, neatitiko 2009 metais realiai su smulkaus ir vidutinio verslo įmonėmis sudarytų sutarčių, kadangi buvo sudaryta tik 30% visų planuotų sudaryti sutarčių. Analizuojant duomenis, 2010-2011 metų laikotarpiu pastebima, kad faktiškai buvo įgyvendinamos visos planuotos sudaryti su SVV sutartys. 2012 metais planuotų rodiklių Šiaulių miesto savivaldybei išlaikyti nepavyko, nes buvo įgyvendinta tik 50



17 pav. Šiaulių miesto savivaldybės planuotos ir faktiškai sudarytos sutartys
Sudaryta remiantis Šiaulių miesto savivaldybės metiniais strateginiais dokumentais

procentų planuotų su SVV sudaryti sutarčių, tačiau per 2012 metus sudarytų sutarčių skaičius buvo daugiau kaip 11% procentų didesnis lyginant su 2011 metais.

Apibendrinant galima teigti, kad ekonominio pakilimo laikotarpiu sudaryti Šiaulių miesto savivaldybės planai buvo sudaryti tikintis optimistiškiausio varianto, tačiau prasidėjus ekonomikos nuosmukiui šie planai nebuvo vykdomi. Balansą tarp planuotų ir faktiškai įvykdytų planų pavyko išlaikyti tik 2010 – 2011 metais, kai ekonomika pamažu pradėjo augti. Kaip teigia įmonių atstovai, kurie buvo apklausti interviu metu, Šiaulių miesto savivaldybės paramą smulkiam ir vidutiniam verslui vertina neigiamai, kadangi ši paramos forma įvardinama kaip nepakankama. Parama iš Šiaulių miesto savivaldybės mažėjo pagal iš viso skiriamų lėšų dydį, taip pat pagal remiamų įmonių skaičių ir paramos dydį, tenkanti vienai verslo įmonei.

2.4.2. ES struktūrinių fondų parama Šiaulių miesto SVV

Europos Sąjungos struktūrinė parama skirta mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus tarp ES šalių narių ar atskirų regionų. Jos pamatinės vertybės galima išreikšti dviem žodžiais – „solidarumas“ ir „sanglauda“. Šiai politikai skiriama daugiau kaip 1/3 ES biudžeto. (Nuoroda į teorinę darbo dalį 1.4.)

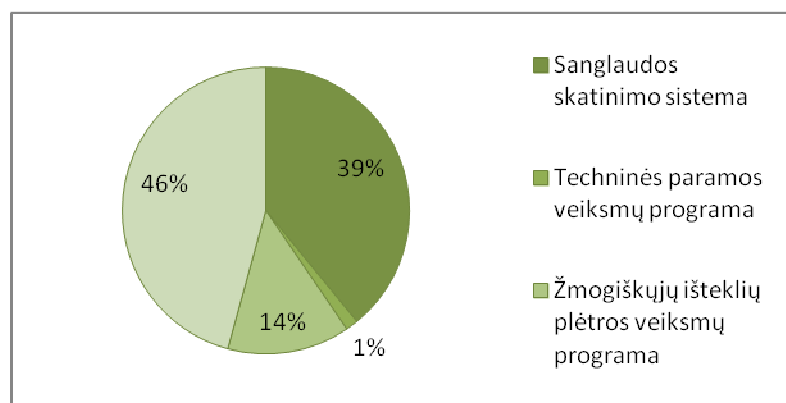
Kaip teigiama Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje, kuri yra patvirtinta Europos Komisijos 2007 m. balandžio 26 d., yra nustatytas pagrindinis ES struktūrinės paramos panaudojimo tikslas – sparčiai gerinti sąlygas investuoti, dirbti ir gyventi Lietuvoje, kad ūkio augimo teikiama nauda pasiektų visus Lietuvos gyventojus. Veiksmų programos padės įgyvendinti strategijoje iškeltus tikslus ir uždavinius.

Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa (aktuali redakcija nuo 2012 m. lapkričio 21 d.) skirta visų darbingo amžiaus Lietuvos gyventojų mobilizavimui, nes investicijos į Lietuvos žmonių žinias, gebėjimus, aktyvumą, verslumą patikimai garantuoja ilgalaikį ūkio augimą. Šiai veiksmų programai skirta 13,8 proc. ES struktūrinės paramos lėšų (žr. 18 pav.)

Ekonomikos augimo veiksmų programai numatoma skirti didžiausią paramos lėšų dalį – 45,72 proc. Labai svarbu, jog net 10 proc. lėšų numatoma skirti ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirtiems moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai.

Sanglaudos skatinimo veiksmų programa turi įgyvendinti viziją apie darnesnę visuomenę. Taigi gyvenimo aplinkos ir kokybės gerinimui, mažinant atskirų regionų skirtumus, skiriama 39,08 proc. visos 2007-2013 m. ES struktūrinės paramos.

Techninės paramos veiksmų programa – specialioji, papildoma veiksmų programa, skirta administruoti teminėms veiksmų programoms. Šiai veiksmų programai skirta 1,4 proc. ES struktūrinės paramos lėšų. (LR Finansų ministerija...)

**18 pav.** 2007-2013 m. ES struktūrinė parama pagal veiksmų programas

Šaltinis: Finansų ministerijos kuruojamo tinklapio apie ES struktūrinių fondų paramą informacija

<http://www.esparama.lt/>

Remiantis Europos Sąjungos struktūrinės paramos tinklalapio pateikiama informacija galima teigti, kad 2007-2013 metų laikotarpiu ES lėšoms gauti yra pasitelktos 4 programos, tačiau analizuojant pateiktus duomenis, nustatyta, kad Šiaulių miesto SVV, siekiantis gauti ES struktūrinių fondų paramą naudojo 3 programomis, tai ekonomikos augimo veiksmų,

9 lentelė

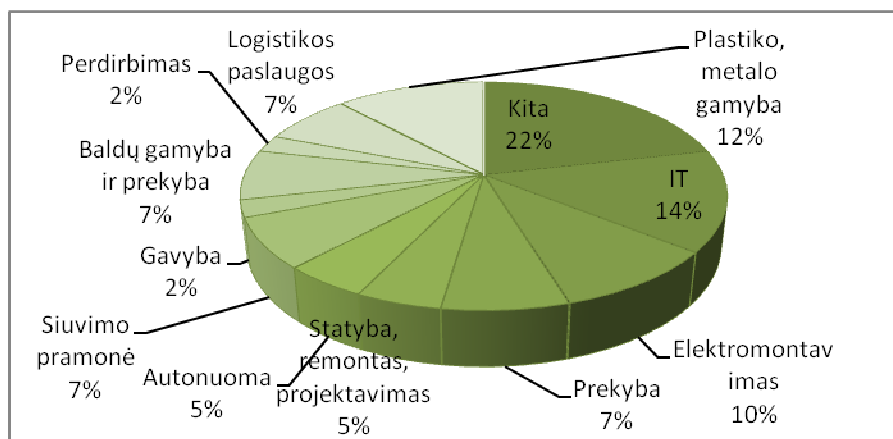
Šiaulių miesto SVV projektai, finansuojami ES struktūrinių fondų lėšomis, tūkst. Lt

Veiklos programa	Projektų skaičius		Projektų vertė mln. Lt		Projektams skirtas ES finansavimas mln. Lt		Projektams išmokėta lėšų iš ES mln. Lt	
	Igyvendinti	Igyvendinami	Igyvendinti	Igyvendinami	Igyvendinti	Igyvendinami	Igyvendinti	Igyvendinami
Ekonomikos augimo veiksmų	32	24	11,330	22,030	5,577	9,927	4,272	0,597
Žmogiškųjų išteklių plėtros	2	-	1,725		0,709		0,708	
Sanglaudos skatinimo	3	-	0,923		1,378		1,325	
Iš viso:	37	24	13,979	22,030	7,664	9,927	6,305	0,597

Sudaryta remiantis ES struktūrinės paramos tinklapio informacija <http://www.esparama.lt/igyvendinami-projektai>

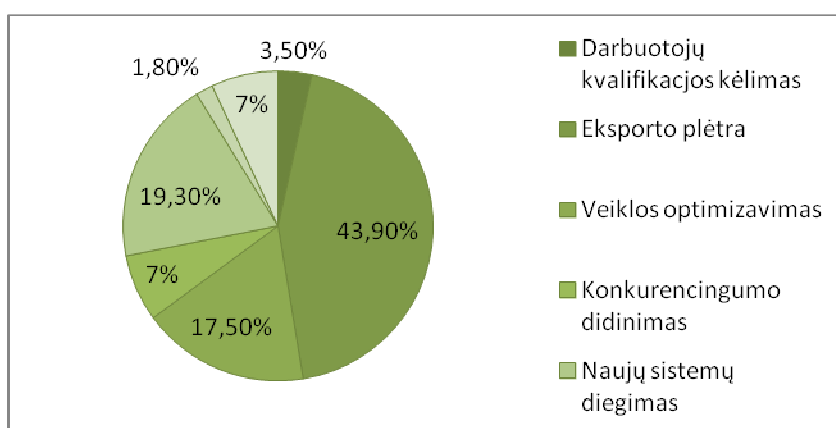
žmogiškųjų išteklių plėtros bei sanglaudos skatinimo veiksmų programa (žr. 9 lentelė) Rengiant projektus pagal šias programas Šiaulių mieste smulkaus ir vidutinio verslo įmonės įgyvendino 61 projektą ES struktūrinei paramai gauti, iš jų 37 jau įgyvendinti, kurių vertė siekė beveik 14 mln. litų, iš jų 7,6 mln. litų buvo skirta iš ES struktūrinių fondų, tačiau SVV pavyko įsisavinti tik 78,9% ES struktūrinių fondų lėšų. Daugiausia lėšų (86,5%) buvo įsisavinta naudojantis Ekonomikos augimo veiksmų programa. Naudojantis minėta programa įgyvendinami 24 projektai, kurių vertė siekia daugiau kaip 22 mln. litų, iš jų apie 45% lėšų

projektams padengti skiria ES struktūriniai fondai. Šiuo metu jau naudojantis Ekonomikos augimo skatinimo veiksmų programa Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo įmonės įsisavino apie 60% ES struktūrinių fondų lėšų. 7 priede pateikiamas Šiaulių miesto MVI sąrašas, jame pateiktos įmonės gavusios ar gausiančios ES struktūrinę paramą, pagal šį sąrašą sudaryta diagrama, parodanti ES struktūrinių fondų paramą gaunančių Šiaulių miesto SVV įmonių veiklos pobūdį (žr. 19 pav.)



19 pav. Šiaulių miesto SVV, gaunančio ES struktūrinių fondų paramą, veiklos sritys
Sudaryta remiantis Finansų ministerijos kuruojamo tinklapio apie ES struktūrinių fondų paramą informacija
<http://www.esparama.lt/>

Daugiausia ES struktūrinių fondų lėšų gauna Šiaulių miesto SVV įmonės užsiimančios plastiko, metalo, baldų gamyba ir prekyba bei elektromontavimu, taip pat informacinėmis technologijomis. Šios įmonės siekė gauti ES struktūrinių fondų paramos skirtingais tikslais, kaip pastebima diagramoje, daugelis įmonių (apie 44%) siekė eksporto plėtros į užsienio šalis (žr. 20 pav.).

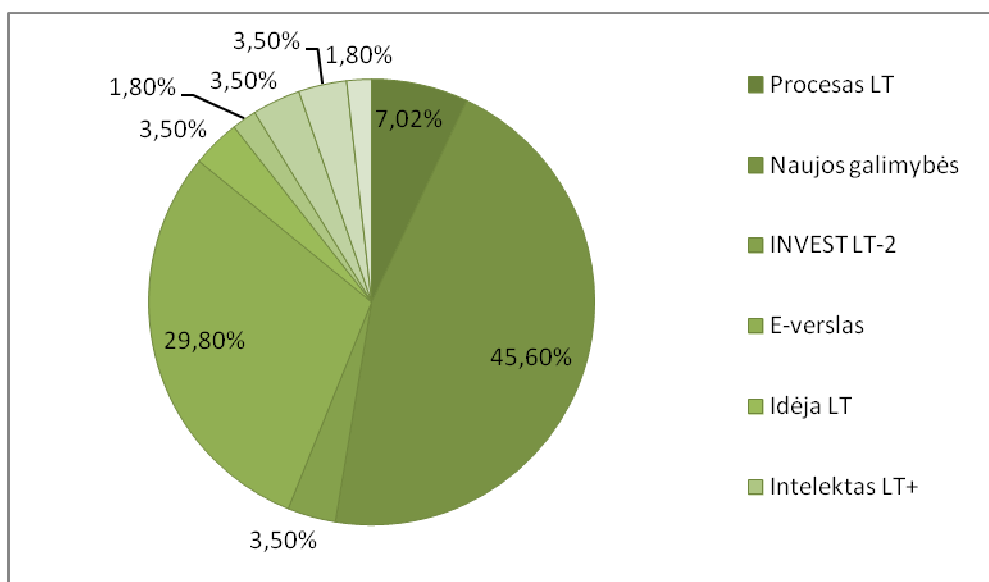


20 pav. Šiaulių miesto SVV projektų tikslai ES struktūrinėms lėšoms gauti
Sudaryta remiantis Finansų ministerijos kuruojamo tinklapio apie ES struktūrinių fondų paramą informacija
<http://www.esparama.lt/>

Dalis įmonių siekė įsidiegti įvairias sistemas, kurios padėtų mažinti sąnaudas, optimizuotų veiklą bei didintų įmonės konkurencingumą, tačiau tik 3,5% siekė paramos, kad keltų darbuotojų kvalifikaciją. Kaip jau buvo minėta šio darbo teorinėje dalyje, nemažai

įmonių bijo investuoti į savo darbuotojų mokymus, dėl baimės, kad tokį darbuotoją gali pervilioti kitos įmonės.

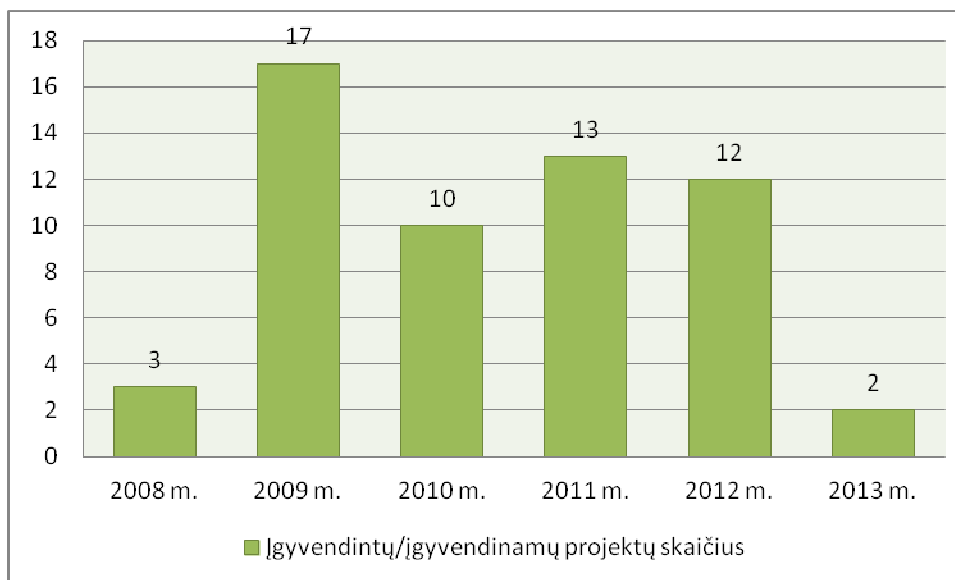
Kalbant apie programas ES struktūrinei paramai gauti, egzistuoja jau minėtos trys programos, tai ekonominio augimo veiksmų, žmogiškųjų išteklių plėtros bei sanglaudos skatinimo programa, pagal šias programas yra parengtos priemonės SVV gauti ES struktūrinių fondų paramą (nuoroda į teorinę darbo dalį 1.5. arba žr. 1 priedą). Populiariausia programos priemonė tarp Šiaulių miesto SVV įmonių - „Naujos galimybės“, kurios pagrindinis tikslas yra padėti įmonėms plėtoti eksportą (žr. 21 pav.). Galimybę pasinaudoti šia priemone turi juridiniai asmenys, išskyrus labai mažas įmones, o tinkamiems pareiškėjams gali būti kompensuota net iki 70% tinkamų išlaidų. Nemažą dalį visų priemonių sudarė veiklos optimizavimui sukurta „E-verslas LT“ priemonė, ši priemonė leidžia įmonėms įsigyti kompiuterinės įrangos bei padengia tokios įrangos programavimo bei konfigūravimo bei kitas



21 pav. ES paramos programų priemonės, kuriomis naudojasi Šiaulių miesto SVV
Sudaryta remiantis Finansų ministerijos kuruojamo tinklapio apie ES struktūrinių fondų paramą informacija
<http://www.esparama.lt/>

susijusias išlaidas. Šios paramos programos priemonės galimi pareiškėjai gali būti privatieji asmenys, kurie yra priskirti prie MVĮ, tinkamiems pareiškėjams kompensuojama iki 50% tinkamų išlaidų.

Analizuojant kiek projektų kasmet Šiaulių miesto SVV buvo pradėti įgyvendinti ES struktūrinei paramai gauti, matyti, kad daugiausia naujų projektų buvo pradėta finansuoti 2009 metais, kai prasidėjus ekonominiam nuosmukiui, įmonės norėdamos išlikti turėjo ieškoti būdų kaip pagerinti ir išplėsti savo veiklą (žr. 22 pav.) Tačiau siekdamas gauti ES paramą



22 pav. Pradėtų SVV projektų, ES paramai gauti, skaičius

Sudaryta remiantis Finansų ministerijos kuruojamo tinklapio apie ES struktūrinių fondų paramą informacija <http://www.esparama.lt/>

įmonės privalo įnešti ir savo indėlį, tad tokios įmonės ganėtinai rizikavo bandydamos įsisavinti ES lėšas dėl ir taip sumažėjusio kapitalo. Daugelis ES projektų paramai gauti yra tęstiniai ir trunka ne vienerius metus, taigi projektui prasidėjus 2011 m ar vėlesniais metais, dauguma jų tęsiasi ir iki dabar.

Apibendrinant galima teigti, kad tik 2,3 % visų Šiaulių mieste veikiančių mažų ir vidutinių įmonių pasinaudojo Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama. Per 2007-2012 metų laikotarpį bus įvykdyti projektai, kurių bendra vertė siekia apie 36 mln. litų iš jų beveik pusę padengs ES struktūriniai fondai. Iš keturių ES paramai gauti vykdomų programų, Ekonomikos augimo veiksmų programai yra skiriamos didžiausios lėšos, tai matyti ir analizuojant Šiaulių miesto SVV įgyvendinamus projektus ES paramai gauti. Šiuo metu yra įgyvendinti visi Žmoniškųjų išteklių plėtros bei Sanglaudos skatinimo veiklos projektai, tačiau vis dar vykdomi net 24 ekonominio augimo veiksmų programos projektai, kurių vertė 36% didesnė už jau įvykdytus 37 projektus pagal tris veiklos programas.

Kalbant apie Šiaulių miesto SVV įmones, daugiausia dėl ES paramos kreipiasi įmonės, kurios vykdo veiklą susijusią su plastiko ir metalo gaminius, baldus gaminančios ir prekyba užsiimančios įmonės. Kaip rodo tyrimas, Šiaulių miesto SVV įmonės kreipdamosios ES paramos dažniausiai naudojai „Naujos galimybės“ bei „E-verslas LT“ paramos programų priemonėmis, kurios skirtos eksporto plėtrai bei veiklos optimizavimui.

Informantų teigimu, ES struktūrinių fondų paramą jie vertina teigiamai, nes šios paramos įsisavinimas jų įmonėms buvo naudingas dėl padidėjusio eksporto ir įmonės pelno, sukurtų naujų darbo vietų bei įmonėse įdiegtų naujų technologijų, sistemų. Tačiau šioms

įmonėms teko susidurti ir su sunkumais įsisavinant šią paramą, tokiais kaip sudėtinga paraiškų teikimo sistema, kvalifikuotų konsultantų stoka bei neobjektyvus vertintojų sprendimas dėl projektų išlaidų. Todėl siekiant išvengti šių sunkumų, įmonės samdo specialias įmones ES projektų administravimui.

2.5. Paramos SVV vertinimas verslo atstovų požiūriu

Tiriamos temos apklausai pasirinktas, pusiau struktūrizuotas interviu metodas, kurio tikslas įvertinti paramos galimybes ir būdus Šiaulių miesto smulkiam ir vidutiniam verslui, paramos įsisavinimo etape iškilusius sunkumus, gautos paramos naudą/žalą. Apklausti šių Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio dydžio įmonių atstovai: UAB „Ruvera“, UAB „Frilux“, UAB „Telebaltikos“ importas ir eksportas, UAB „Sabalin“, UAB „Naujoji rūta“ (žr. 10 lentelė). Kaip pastebima diagramoje, Šiaulių miesto SVV įmonės gaunančios ES paramą, daugiausia vykdo gamybos ir prekybos veiklą (žr. 19 pav.), todėl visos interviu apklausai pasirinktos įmonės užsiima būtent šia veikla.

10 lentelė

Pusiau struktūrizuoto interviu dalyviai

Įmonės pavadinimas	Veiklos sritis	Informantas	Pareigos
UAB „Frilux“	Šviestuvų, buitinių elektros prietaisų ir paveikslų gamyba	Rimantas Damanskis	Direktorius
UAB „Ruvera“	Veterinarinių preparatų, pašarų, zooprekių bei vaistų gamyba ir didmeninė prekyba	Mantas Stasiūnas	Direktorius
UAB „Telebaltikos“ importas ir eksportas	Didmeninė ir mažmeninė prekyba oro kondicionieriais, kinekopais, LCD televizoriais, PET ruošiniais, lydmetalu, cheminėmis medžiagomis, suvenyriniais laikrodžiais, metalai, metalinės konstrukcijos, didmeninė ir mažmeninė distancinių pultų gamyba, alyvos filtravimas.	Arvydas Ališauskas	Direktorius
UAB „Naujoji rūta“	Konditerijos produktų gamyba	Alina Lekstutytė	Marketingo skyriaus viršininkė
UAB „Sabalin“	Avalinės gamyba ir prekyba	Regina Arcišauskaitė	Direktorė

Šis kokybinio tyrimo metodas, patvirtino kai kuriuos statistinius duomenis apie organizacijų, teikiančių paramą verslui, veiklą. Informacija gauta žodžiu suteikė platesnes galimybes nuodugniau pažinti tiriamą situaciją.

Apibendrinant interviu metu gautus duomenis, galima teigti, kad parama Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms yra reikalinga. Kaip reikalingiausią, informantai išskiria, finansinę paramą bei mokymų ir konsultacijų paslaugas, kurios reikalingos siekiant įsisavinti paramą. Interviu atskleidė nuomonę, kad įmonės neigiamai vertina teisinę bazę

paramai gauti, teigdami, jog ji yra sudėtinga, dažnai besikeičianti, o kartais netgi prasilenkianti su logika, todėl jų įmonės samdo kitas įmones, kurios tvarko ir administruoja projektus ES paramai gauti.

11 lentelė

Verslo atstovų nuomonė apie SVV paramos svarbą

Paramos forma	Paramos teikėja	Paramos svarba verslo atstovų nuomonė
Netiesioginė	Verslo inkubatorius; Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmai; Šiaulių regiono plėtros agentūra	Šių įstaigų veikla yra reikalinga ir padeda užmegzti naujus verslo kontaktus, plėsti prekybą į užsienio rinkas, taip pat dėl konsultacijų bendro pobūdžio klausimais.
Tiesioginė	Šiaulių miesto savivaldybė	Informantai teigia, kad nėra gavę paramos iš Šiaulių miesto savivaldybės, todėl apie šį paramos šaltinį atsiliepia neigiamai ir įvardija Šiaulių miesto paramą kaip nepakankamą.
	ES struktūriniai fondai	Visų apklausoje dalyvavusių informantų įmonės yra pasinaudojusios ES struktūrinių fondų parama SVV. Ši paramos šaltinį, informantai vertina ypač teigiamai dėl įmonei suteiktą naudą, tačiau dalyviai teigia, kad įsisavinant šią paramą teko susidurti su administraciniais sunkumais.

Sudaryta remiantis gautais pusiau struktūrizuoto interviu duomenimis

Informantų nuomone, Šiaulių verslo inkubatoriaus, Šiaulių prekybos pramonės ir amatų rūmų bei Šiaulių regiono plėtros agentūrų veikla yra reikalinga, ir šias organizacijas įvertino teigiamai, nors daugelis nėra šių organizacijų nariais. Informantai priklausę šioms organizacijoms, labiausiai išskyrė Rūmų veiklą, kadangi esant jų nariais galima lengviau užmegzti kontaktus, lengviau praplėsti prekybą į užsienio rinkas, taip pat atsiranda galimybė dalyvauti parodoje „Versli Lietuva“.

Įmonių atstovų pasiteiravus apie Šiaulių miesto savivaldybės teikiamą paramą, nei viena įmonė, kurios atstovai dalyvavo interviu, nebuvo gavusi paramos iš miesto savivaldybės, todėl tokią paramą vertina kaip nepakankamą.

Informantai tvirtino, kad įmonei ES paramos įsisavinimas buvo naudingas, kadangi įmonėse buvo sukurtos naujos darbo vietos, išaugo eksportas, padidėjo įmonių pelnas, įdiegta nauja sistema, technologija, tačiau daugumai teko susidurti su sunkumais, tokiais kaip sudėtinga paraiškų ruošimo sistema, kvalifikuotų konsultantų stoka bei neobjektyviu vertintojų sprendimu dėl projekto išlaidų.

Apibendrinant galima teigti, kad bet kokios formos parama Šiaulių miesto SVV yra reikalinga, tačiau ne visa parama yra pakankama, informantai labiausiai išskiria konsultacijų, mokymų ir kitos netiesioginės bei Šiaulių miesto savivaldybės paramos trūkumą.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Atlikus mokslinės literatūros bei teisės aktų sisteminę ir lyginamąją analizę nustatyta, kad smulkaus ir vidutinio verslo įmone yra laikoma įstaiga atitinkanti šiuos pagrindinius kriterijus: įmonėje dirba iki 250 darbuotojų, metinės pajamos neviršija 138 mln. litų, o balansinio turto vertė yra ne didesnė nei 93 mln. Lt. Kriterijus atitinkančiai SVV įmonei, gali būti teikiama tiesioginė ir netiesioginė parama. Ši parama gali būti teikiama valstybės arba verslo (verslas-verslui).

Atkreiptinas dėmesys, kad egzistuoja neigiamas ir teigiamas požiūris į paramą. Mokslininkai teigiamai vertinantys paramos teikimą teigia, kad tokioms įmonėms yra suvienodinamos sąlygos konkuruoti tarpusavyje, tačiau neigiamas požiūris atskleidžia nuomonę, kad paramos suteikimas įmonėms iškraipo konkurenciją. Šios tampa pranašesnėmis, už paramos negavusias įmones.

2. Atlikus SVV įmonių statistinę analizę, nustatyta, kad Šiaulių mieste nuo 2007 metų iki 2012 metų smulkaus ir vidutinio dydžio įmonių skaičius padidėjo 77 įmonėmis ir 2012 metais, tokių įmonių iš viso buvo 2596, kurios sudarė 99,5 proc. visų Šiaulių mieste veikusių įmonių. Išanalizavus duomenis nustatyta, kad Šiaulių smulkaus ir vidutinio verslo įmonės gali pasinaudoti netiesiogine parama, kurią teikia Šiaulių verslo inkubatorius, Prekybos pramonės ir amatų rūmai bei Šiaulių regiono plėtros agentūra bei tiesiogine parama, kurią teikia Šiaulių miesto savivaldybė bei ES struktūriniai fondai.

- Išanalizavus Šiaulių verslo inkubatoriaus, Prekybos, pramonės ir amatų rūmų bei Regiono plėtros agentūros veiklos ataskaitas ištirta, kad šių organizacijų veikla smulkaus ir vidutinio verslo įmonėms yra svarbi, kadangi daugėja šių organizacijų teikiamų paslaugų poreikis įmonėms bei narių skaičius. Šių organizacijų veikla verslui svarbi, kadangi jos teikia netiesioginę paramą verslui informacijos suteikimo, konsultacijų klausimais, mokymų organizavimu ir pan. Interviu dalyvavę informantai, taip pat patvirtina šių organizacijų svarbą, kadangi šios organizacijos gali suteikti ne tik mokymus ir konsultacijas, tačiau ir pagalbą užmezgant kontaktinius ryšius ir atrandant kelius į užsienio rinkas.

- Šiaulių miesto savivaldybės planuota parama 2007 – 2012 m. dažniausiai skirdavosi nuo faktiškai skirtos. Ir buvo mažesnė tiek pagal iš viso skiriamų lėšų dydį, tiek pagal remiamų įmonių skaičių, tiek pagal paramos dydį tenkantį vienai verslo įmonei. Tam galėjo turėti įtakos nestabili ekonominė padėtis. Be to skaičiuojant paramos dydį (asignavimus), dalijant po lygiai kiekvienai įmonei, su kuria savivaldybė buvo sudariusi sutartį, net ir pačiais geriausiais metais vienai įmonei tektų tik apytiksliai po 445

litus. Apklausos dalyvių teigimu, toks paramos dydis iš Šiaulių miesto savivaldybės nėra pakankamas, norint skatinti smulkųjį verslą.

- Remiantis internetine svetaine www.esparama.lt, nustatyta, kad minėtu laikotarpiu Šiaulių mieste buvo įgyvendinti 37 ir šiuo metu dar įgyvendinami 24 Europos Sąjungos struktūrinių fondų projektai, kuriuos vykdo miesto smulkios ir vidutinės įmonės. Bendra projektų vertė 36 mln., tačiau ES skiriamos lėšos sudaro tik pusę šios sumos, nes viena iš projekto įgyvendinimo sąlygų – smulkaus ir vidutinio verslo įmonė, privalo dengti (pagal skirtingas programas) iki 50 proc. projekto vertės.
3. Atlikus statistinių duomenų analizę ir SSV įmonių, kurios yra įsisavinusios ES struktūrinių fondų lėšas, interviu apklausą, gauti rezultatai atspindi tik teigiamas paramos verslui savybes. Išskiriamas būtinumas smulkiosioms įmonėms suteikti paramą vien dėl to, kad tokio tipo įmonėms parama reikalinga visais įmonės gyvavimo etapais. Parama smulkiam ir vidutiniam verslui, didina tokio verslo konkurencingumą, didina gyventojų užimtumą bei pajamas. Daugiausia Šiaulių miesto SVV, ES struktūrinių fondų parama pasinaudojo eksporto plėtrai pagal ekonomikos augimo veiksmų programos priemonę „Naujos galimybės“, tačiau Europos Sąjungos paramą 2007-2013 metų laikotarpiu įsisavino ar šiuo metu dar įsisavina tik kiek daugiau nei 2% Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo įmonių. Interviu dalyvavę įmonių atstovai vieningai teigė, kad ES struktūrinių fondų parama jų įmonei buvo naudinga, nes buvo sukurtos naujos darbo vietos, padidėjo įmonių pelnas, buvo įdiegtos naujos technologijos veiklos optimizavimui ir pan. Tačiau neišvengta ir sunkumų, dėl projektų administravimo, teisinės bazės sudėtingumo, informacijos, konsultacijų ir kitos netiesioginės paramos stokos, bet galutinis rezultatas vis dėl to įmonei atnešė daugiau naudos.
4. Apibendrinus tyrimų rezultatus, tyrimo hipotezė patvirtinta iš dalies. Tyrimo metu nustatyta, kad Šiaulių miesto smulkaus ir vidutinio verslo įmonės teigiamai vertina Šiaulių miesto organizacijų, teikiančių netiesioginę paramą, veiklą, tačiau akcentuoja, kad siekiant efektyviai įsisavinti paramą, išskiriamas netiesioginės paramos trūkumas, t.y. konsultacijos projektų rengimo ir administravimo klausimais, ko pasekoje SVV yra priverstas samdyti privačias įmones, kurios turi reikiamą kompetenciją paramai įsisavinti. Įmonės besinaudojančios parama, teigiamai vertina jiems teikiamą finansinę paramą, labiausiai išskirdami ES struktūrinių fondų skiriamas lėšas, o Šiaulių miesto savivaldybės teikiamą paramą, informantai vertina kaip nepakankamą, kuri neskatina SVV plėtros. Išanalizavus ES teikiamos paramos galimybes, nustatyta, kad tik labai maža dalis (apie 2 proc.) visų Šiaulių miesto SVV įmonių naudojami teikiama ES parama.

Remiantis gautais darbo tyrimo rezultatais, siekiant didinti Šiaulių miesto SVV paramos įsisavinimą, siūloma:

1. Supaprastinti teisinę bazę paramos gavimui, mokesčių administravimui. Taip pat suteikti daugiau informacijos apie paramos projektų administravimą, vykdyti daugiau konsultacijų bei mokymų administravimo temomis, nes tai informantų įvardijama kaip viena pagrindinių problemų su kuria susiduria Šiaulių miesto smulkus ir vidutinis verslas įsisavindamas paramą;
2. Aktyvinti Šiaulių miesto organizacijas, teikiančias netiesioginę paramą, rengti gerosios patirties/sklaidos renginius apie Šiaulių miesto SVV įmonių, įgyvendintus projektus ir pasiektus rezultatus, siekiant, kad kuo daugiau įmonių teiktų paraiškas ES lėšoms įsisavinti.
3. Šiaulių miesto savivaldybei laikytis strateginių planų arba juos ruošti naudojant ne optimistiškiausią galimą variantą, kadangi daugeliu atvejų planai neatitiko pasiektų rezultatų. Siūloma surasti alternatyvesnių ir efektyvesnių būdų kaip remti miesto smulkų ir vidutinį verslą, kadangi dabar egzistuojanti sistema yra nepastovi ir kaip įvardija informantai - nepakankama. Daugiau bendrauti ir bendradarbiauti su vietinio verslo atstovais, išklausanč jų pasiūlymus ir galimus problemų sprendimo būdus.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Bagdonas E. *Verslo pradmenys*. (2008) Kaunas, Technologija.
2. Bartkus, E. V. (2010) Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros prognozės Lietuvoje ekonominės krizės pradžioje. *Economics and Management*.
3. Bersėnaitė J. *Verslo aplinka ir jo rėmimas Lietuvoje*. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. 2008. 3 (12). 30-38. ISSN 1648-9098
4. Bilevičienė T., Bilevičiūtė E. (2011). Ekonominės politikos veiksnių poveikis smulkaus ir vidutinio verslo plėtrai. *Practice and research in private and public sector-11 : Ist International scientific conference : to consolidate researches of academicians and practitioners*, May 5, 2011. p. 232-238. ISSN 2029-7378. (P1e) 03S
5. Bitinas B. (2006). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius. Kronta.
6. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla.
7. Drever, M. F. (2006). *Determinants of Liquidity for Australian Small and Medium-Sized Enterprises (SMEs)*. University of New England, Armidale.
8. Europos Sąjungos ir kitų šalių techninės paramos smulkaus ir vidutinio verslo subjektams teikimo praktikos analizė (2005). Mokslo tyrimasis darbas [interaktyvus] [žiūrėta 2013-04-25]. Prieiga per internetą: <www.ukmin.lt/uploads/documents/.../lt/.../technine%20parama%20svv.doc >
9. Gečas K., Jakubavičius A., Vijeikis D. *Struktūrinių fondų parama verslui. Galimybės. Metodai. Patarimai*, (2004), Vilnius
10. Gudaitytė N., Batutytė K., Žalienė I. (2009). *Lietuvos regionų skirtumai ES struktūrinių fondų paramos kontekste*.
11. Yesseleva M. *Small- and medium-sized enterprises: data sources in Australia*. (2012). *Global Journal of Business Research*, Vol. 6, No. 2, pp. 83-92.
12. Jakubavičius A., Žemaitis E., Rehm M. (2005). *Inovacijų paramos paslaugos*, Vilnius
13. Jasinskas E. *Valstybės paramos ūkininkų ūkių plėtrai*. (2012). Vilnius
14. Juozaitienė L., Tijūnaitienė R. *Studijų darbų rengimo metodinės rekomendacijos: pirmosios pakopos (bakalauro) studijoms*. (2008). Šiaulių universiteto leidykla.
15. Karalevičienė J., Kušleikienė L. (2011). *Verslo inkubavimas ir verslumo skatinimas Lietuvoje. Profesinės studijos: teorija ir praktika*. Nr. 2011/8
16. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas. Judex.

17. Kardelis, K., (2007). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: (edukologija ir kiti socialiniai mokslai). Lietuvos kūno kultūros akademija.
18. Katsaitis O., Doulos D. *The impact of EU Structural Funds on FDI*. (2009)
19. Lee, G., & McGuiggan, R. (2008). Understanding Small- and Medium-Sized Firms' Financial Skill
20. Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (2013) „Eurostat: nedarbo lygis visoje ES sudarė 10,9 proc.“. [interaktyvus] [žiūrėta 2013-04-25]. Prieiga per internetą: <http://www.ldb.lt/Informacija/Veikla/Naujienos/User_Display_Form.aspx?ID=6712>
21. Lietuvos laisvosios rinkos institutas. *ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimas Lietuvoje*. (2011)
22. Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo tarybos veiklos reglamentas (2009). [interaktyvus] [žiūrėta 2013-04-25]. Prieiga per internetą: < http://www.ukmin.lt/uploads/documents/Verslo%20aplinka/Smulkus%20verslas/SVV/SVVT%20reglamentas_20091209.pdf >
23. Lietuvos statistikos departamentas. *Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys*. (2008) [interaktyvus] [žiūrėta 2013-03-22]. Prieiga per internetą: <http://web.stat.gov.lt/lt/catalog/pages_list/?id=1573&PHPSESSID=twmjcuixideyz>
24. Lietuvos statistikos departamentas. *Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys*. (2009) [interaktyvus] [žiūrėta 2013-03-22]. Prieiga per internetą: <http://web.stat.gov.lt/lt/catalog/pages_list/?id=1573&PHPSESSID=twmjcuixideyz>
25. Lietuvos statistikos departamentas. *Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys*. (2010) [interaktyvus] [žiūrėta 2013-03-22]. Prieiga per internetą: <http://web.stat.gov.lt/lt/catalog/pages_list/?id=1573&PHPSESSID=twmjcuixideyz>
26. Lietuvos statistikos departamentas. *Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys*. (2011) [interaktyvus] [žiūrėta 2013-03-22]. Prieiga per internetą: <http://web.stat.gov.lt/lt/catalog/pages_list/?id=1573&PHPSESSID=twmjcuixideyz>
27. Lietuvos statistikos departamentas. *Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys*. (2012) [interaktyvus] [žiūrėta 2013-03-22]. Prieiga per internetą: <http://web.stat.gov.lt/lt/catalog/pages_list/?id=1573&PHPSESSID=twmjcuixideyz>
28. LR Finansų ministerija. *ES struktūrinės paramos elementorius 2007-2013m. Svarbiausi dalkai apie ES paramą pareiškėjams ir projektų vykdytojams*.
29. LR Finansų ministerija. *ES struktūrinių fondų parama*. [interaktyvus] [žiūrėta 2013-04-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.esparama.lt/>>
30. LR smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatymas. Valstybės žinios. Žin., 1998, Nr. 109-2993 Prieiga per Internetą: < http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.Showdoc?p_id=444987>.

31. LR Ūkio ministro įsakymas Dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. kovo 26 d. įsakymo Nr. 4-119 "Dėl Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto statuso deklaravimo tvarkos aprašo ir Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto statuso deklaracijos formos patvirtinimo" pakeitimo. Valstybės žinios, 2010-05-04, Nr. 51-2534.
32. LR viešųjų įstaigų įstatymas. Valstybės žinios. Žin., 2011, Nr. 78-3794 (2011-06-30) Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdocl?pid=403055>>.
33. Lucky E., O., Olusegun A., I., (2012). International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, January 2012, Vol. 2, No. 1. ISSN: 2222-6990 Elektroninė prieiga per EBSCO duomenų bazę [2013-03-15]: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=d10de245-825c-4d02-a2ce-39753a7212f7%40sessionmgr113&vid=10&hid=117>
34. Luobikienė I. *Socialinių tyrimų metodika*. (2010). Technologija. Kaunas.
35. Melnikas B., Chlivickas E., Razauskas T., Pipirienė V. *Europos Sąjunga plėtros procesai*. (2011), Vilnius.
36. Pilietinės visuomenės institutas. *Ar pavyks Lietuvai panaudoti Europos Sąjungos paramą?* (2004)
37. Smagurauskienė L. Daktaro disertacija – Verslo skatinimo sistemos teorinės organizacijos ypatumai Lietuvoje (1998-2008) (2011)
38. Smagurauskienė L. Finansinė verslo skatinimo sistema Lietuvoje. (2009) *Annales Geographicae* 42(1-2) ISSN 1822-6701
39. Smagurauskienė L. Teritorinės verslo skatinimo sistemos formavimasis ir raida Lietuvoje. (2010 - 2011). *Annales Geographicae* 43-44, ISSN 1822-6701.
40. Sūdžius V. (2001). *Smulkaus ir vidutinio verslo administravimas ir valdymas*. Vilnius
41. Šiaulių miesto savivaldybė. *Paramos Šiaulių miesto savivaldybės smulkiojo verslo rėmimo fondo nuostatai*. (2009). [interaktyvus] [žiūrėta 2013-03-29]. Prieiga per internetą: <http://www.siauliai.lt/ekonomika/verslas/Fondo_nuostatai.pdf>
42. Šiaulių miesto savivaldybė. *Parama smulkiajam verslui Šiauliuose* [interaktyvus] [žiūrėta 2013-03-25]. Prieiga per internetą: < http://www.siauliai.lt/ekonomika/ekon-parama_verslui.php>
43. Šiaulių miesto savivaldybė. *Strateginis planavimas* [interaktyvus] [žiūrėta 2013-03-25]. Prieiga per internetą: <<http://www.siauliai.lt/shared/view.php?kalba=lt&tema=miestas-strateginispl&linkback=../veikla/veiklapldokumentai.php&menu=3&title=Strateginis%20planas>>
44. Šiaulių pramonės prekybos ir amatų rūmų įstatai. [interaktyvus] [žiūrėta 2013-04-05]. Prieiga per internetą: < <http://www.rumai.lt/Apie-mus/Veiklos-pagrindai/Siauliu-prekybos-pramones-ir-amatu-rumu-istatai>>

45. Šiaulių regiono plėtros agentūra (2012). 2011 m. veiklos ataskaita. [interaktyvus] [žiūrėta 2013-04-04]. Prieiga per internetą: < [http://srpa.lt/uploads/Veiklos% 20ataskaitos /veiklosataskaitaIdalis.PDF](http://srpa.lt/uploads/Veiklos%20ataskaitos/veiklosataskaitaIdalis.PDF)>
46. Šiaulių regiono plėtros agentūra. *Veikla ir tikslai*. [interaktyvus] [žiūrėta 2013-03-26]. Prieiga per internetą: < <http://www.srpa.lt/struktura>>
47. Šiaulių verslo inkubatoriaus veiklos ataskaita už 2011 m. (2012). [interaktyvus] [žiūrėta 2013-03-27]. Prieiga per Internetą: < [http://www.svi.lt/content/download/868/7394/ file/Veiklos%20ataskaita%20uz%202011.pdf](http://www.svi.lt/content/download/868/7394/file/Veiklos%20ataskaita%20uz%202011.pdf)>
48. Šiaulių verslo inkubatorius. (2011). Įstaigos veiklos ataskaita už 2010 m.
49. Šiaulių verslo inkubatorius. (2010). Įstaigos veiklos ataskaita už 2009 m.
50. Šiaulių verslo inkubatorius. (2009). Įstaigos veiklos ataskaita už 2008 m.
51. Šiaulių verslo inkubatorius. (2008). Įstaigos veiklos ataskaita už 2007 m.
52. Šiaulių verslo inkubatorius. *Inkubuojamos įmonės ir inkubatoriaus tikslai* [interaktyvus] [žiūrėta 2013-03-25]. Prieiga per internetą: < <http://www.svi.lt/>>.
53. Štreimikienė D., Šivickas G., Dapkus R. *Paramos smulkiam ir vidutiniam verslui efektyvumo vertinimas*. (2007)
54. Tidikis R. (2003). *Socialinių tyrimų metodologija*. Vilnius. Lietuvos teisės universiteto leidybos centras.
55. Vainienė R. *Ekonominių terminų žodynas*. (2005). Vilnius.
56. Vaitkevičiūtė V. *Tarptautinių žodžių žodynas*. (2007). Vilnius.
57. Versli Lietuva. *Struktūriniai fondai* [interaktyvus] [žiūrėta 2013-03-10]. Prieiga per internetą: < <http://www.verslilietuva.lt/lt/verslo-pradzia/finansavimas/strukturiniai-fondai/>>
58. Verslo apskaitos standartas (21). *Dotacijos ir subsidijos. Valstybės žinios Žin., 2004, Nr. 20-616* [interaktyvus] [žiūrėta 2013-03-25]. Prieiga per internetą: < <http://www.aat.lt/index.php?id=14>>
59. Verslo planas. *ES parama smulkiam verslui*. [interaktyvus] [žiūrėta 2013-03-05]. <http://www.versloplanas.info/es-parama-smulkiam-verslui.html>
60. *Visuotinė lietuvių enciklopedija* (2010). Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. Vilnius
61. *Visuotinė Lietuvių enciklopedija*. (2012) Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. Vilnius
62. Vitkus G. *Europos Sąjunga enciklopedinis žinynas*. (2008). Vilnius
63. Žukauskas V. *ES lėšos: svarbu ne tik „kiek“, bet ir „kaip“*. (2011- 08-22). Politika. Veidas.

PRIEDAI

Paramos programos verslui pagal paramos sritis

Paramos pavadinimas	Galimi pareiškėjai	Kompensuojama	Tinkamos kompensuoti išlaidos
Mokymams			
Žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse	valstybės ir savivaldybių įmonės; privatieji juridiniai asmenys; asociacijos	iki 60-80% tinkamų išlaidų, rekomenduojama projekto vertė – 350.000 Lt, maksimali galima parama – 690.560 Lt	Darbo užmokestis Projektą vykdančio personalo komandiruotės Paslaugos Mokymo priemonių (trumpalaikio turto) įsigijimas Viešinimas Ilgalaikio turto (įrangos, įrenginių ir kito materialiojo) įsigijimas Projekto administravimas
Technologinei plėtrai			
Valstybės pagalba aukštos kvalifikacijos darbuotojų įdarbinimui įmonėse	labai maža, maža arba vidutinė žinioms ir mokslui imli įmonė	iki 50% tinkamų išlaidų. Pagalba skiriama ne daugiau kaip 3 metams vienai įmonei ir deleguotam asmeniui.	Darbo užmokestis Dalyvių kelionės, komandiruotės ir dalyvavimas renginiuose Dalyvių persikėlimo (geografinio mobilumo) išlaidos Projekto administravimas
Idėja LT	privatieji juridiniai asmenys, priskirtini prie MVĮ	iki 50% tinkamų išlaidų, nuo 20.000 Lt iki 150.000 Lt parama vienam projektui	Darbo užmokestis projektą vykdančioms asmenims Projektą vykdančio personalo komandiruotės Su galimybių studijos parengimu susijusių studijų ir konsultavimo (ekspertizės) paslaugų įsigijimas
Intelektas LT	privatieji juridiniai asmenys; valstybės mokslinių tyrimų įstaigos ir valstybinės aukštosios mokyklos	iki 25-45% tinkamų išlaidų, nuo 100.000 Lt iki 3.000.000 Lt parama vienam projektui	Susijusių su MTTP paslaugų, techninių žinių ir išradimų patentų arba teisių pagal licencijos sutartį įsigijimas Sąnaudos medžiagoms, mažaverčiam inventoriui, atsargoms ir panašioms produktams, tiesiogiai susijusias su MTTP veikla Konsultavimo ir lygiavėrių paslaugų, naudojamų vien tik projekto MTTP veiklai, įsigijimas Darbo užmokestis projektą vykdančioms asmenims ir komandiruočių išlaidos Projekto MTTP veikloms naudojamo ilgalaikio turto (įrangos, prietaisų, įrankių, įrenginių, mašinų (ne transporto priemonių) ir įrengimų, pastatų ir (ar) patalpų) nusidėvėjimo ar amortizacijos sąnaudos Pridėtinės išlaidos, tiesiogiai susijusios su MTTP projekto įgyvendinimu Projektą administruojančių asmenų darbo užmokesčio ir susijusios išlaidos
Intelektas LT+	privatieji juridiniai asmenys	iki 50% tinkamų išlaidų, nuo 50.000 Lt iki 6.000.000 Lt parama vienam projektui	MTTP infrastruktūrai priskirtinų įrengimų, įrangos, prietaisų, įrankių ir įrenginių įsigijimas Su MTTP infrastruktūra ar jos panaudojimu susijusių patentų, licencijų, programinės įrangos įsigijimas MTTP infrastruktūrai priskirtinų statinių statyba ir rekonstravimas, remontas
Infrastruktūrai			
Lyderis LT	privatieji juridiniai asmenys, išskyrus labai mažas įmones	iki 50-60% tinkamų išlaidų, nuo 100.000 Lt iki 15.000.000 Lt parama vienam projektui	Vidinių inžinerinių tinklų įrengimo išlaidos Programinės įrangos įsigijimas Patentų, licencijų įsigijimas Tiesioginėms projekto veikloms vykdyti reikalingų įrengimų, įrangos, prietaisų, įrankių ir įrenginių įsigijimas, finansinė nuoma (lizingas)
Veiklos optimizavimui			

E-verslas LT	privatieji juridiniai asmenys, priskirtini prie MVĮ	iki 50% tinkamų išlaidų, nuo 15.000 Lt iki 300.000 Lt parama vienam projektui	Kompiuterinės įrangos įsigijimas, lizingas (finansinė nuoma) Standartinės programinės įrangos, esančios rinkoje, įsigijimas, įskaitant jos programavimą ir (ar) konfigūravimą įmonės poreikiams Patentų ir licencijų įsigijimo išlaidos Projekto veikloms vykdyti reikalingos įrangos, prietaisų ir įrenginių įsigijimo išlaidos Programinės įrangos sukūrimas, jei projekto vykdytojas samdo paslaugos teikėją sukurti specialiai jam skirtą (pritaikytą) programinę įrangą Išorinių konsultacinių paslaugų įsigijimas, siekiant atlikti įmonės informacinių technologijų auditą, įvertinti elektroninio verslo poreikius, įskaitant mokymų reikmes, elektroninio verslo plėtros planus ir veiksmus, skirtus elektroninio verslo sprendimų įvertinimui, vystymui ir įgyvendinimui
Procesas LT	privatieji juridiniai asmenys, priskirtini prie mažų ir vidutinių įmonių	iki 50% tinkamų išlaidų, nuo 15.000 Lt iki 200.000 Lt parama vienam projektui	Išorinių konsultacinių paslaugų, reikalingų įmonių pažangiems (šiuolaikiškiems) vadybos metodams, valdymo sistemoms ir naujiems įmonės procesų gerinimo metodams diegti, įsigijimas Gamybos proceso energetinio audito išorinių konsultacinių paslaugų įsigijimas Technologinio audito išorinių konsultacinių paslaugų (išskyrus informacinių technologijų auditą) įsigijimas
Eksporto plėtra			
Naujos galimybės	privatieji juridiniai asmenys, išskyrus labai mažas įmones	iki 70% tinkamų išlaidų, nuo 25.000 Lt iki 200.000 Lt parama vienam projektui	Baldų, reikalingų parodai, nuoma ar įsigijimas Įrenginių ar kitos įrangos, reikalingos parodai, nuoma ar įsigijimas Specializuotų paslaugų pirkimas (rinkos tyrimai, eksporto strategijos rengimas, informacijos apie rinkos dalyvius pirkimas, darbuotojų paieška, stendo vietos nuoma (iki 25 kvadratiniai metrai), stendo gamyba, parodos dalyvio mokestis, lankstinukų ir kitos dalomosios medžiagos rengimas, vertimas, maketavimas, spausdinimas Darbo užmokesčio ir komandiruočių į užsienį išlaidos (daugiausia 3 žmonės: 2 projektą vykdančius asmenys ir 1 eksporto rinkodaros specialistas)

Sudaryta remiantis: <http://www.versloplanas.info/es-parama-smulkiam-verslui.html>

2 priedas

2011 metų statistika

Apskritis, savivaldybė, savivaldybės kodas County, municipality, code of municipality	Įmonės teisinė forma – Legal form of an enterprise											Iš viso MVĮ	Iš viso įmonių	MVĮ dalis nuo visų įmonių, % SME as % of all enter- prises
	Valstybės įmonė State enterprise	Savivaldybės įmonė Municipal enterprise	Tikroji ūkinė bendrija General partnership	Komanditinė ūkinė bendrija Limited partnership	Uždaroji akcinė bendrovė Private company	Akcinė bendrovė Public company	Žemės ūkio bendrovė Agricultural company	Užsienio juridinio asmens filialas (nuo 2000-07-19) Subsidiary of a foreign country (since 2000.07.19)	Kooperatinė bendrovė Cooperative partnership/company	Individualioji įmonė Individual enterprise	Europos bendrovė European partnership/company			
Šiaulių apskr.														
32 Akmenės r. sav.	-	1	-	-	93	2	6	-	1	89	-	192	193	99,5
47 Joniškio r. sav.	1	-	-	-	102	1	16	-	6	139	-	265	265	100,0
54 Kelmės r. sav.	1	1	1	-	124	2	4	-	7	183	-	323	323	100,0
65 Pakruojo r. sav.	1	-	-	-	98	5	15	-	7	106	-	232	233	99,6
71 Radviliškio r. sav.	1	1	1	-	186	3	22	-	11	156	-	381	381	100,0
29 Šiaulių m. sav.	-	1	14	3	1904	18	-	-	9	647	-	2596	2610	99,5
91 Šiaulių r. sav.	2	-	2	-	341	2	16	1	10	207	-	581	581	100,0
Iš viso – Total	6	4	18	3	2848	33	79	1	51	1527	-	4570	4586	99,7

3 priedas

2010 metų statistika

Apskritis, savivaldybė County, municipality	Įmonės teisinė forma – Legal form of an enterprise											Iš viso MVĮ	Iš viso įmonių	MVĮ dalis nuo visų įmonių, % SME as % of all enter- prises
	Valstybės įmonė State enterprise	Savivaldybės įmonė Municipal enterprise	Tikroji ūkinė bendrija General partnership	Komanditinė ūkinė bendrija Limited partnership	Uždaroji akcinė bendrovė Private company	Akcinė bendrovė Public company	Žemės ūkio bendrovė Agricultural company	Užsienio juridinio asmens filialas (nuo 2000-07-19) Subsidiary of a foreign country (since 2000.07.19)	Kooperatinė bendrovė Cooperative partnership/company	Individualioji įmonė Individual enterprise	Europos ekonominių interesų grupė European Economic Interest Grouping			
Šiaulių apskr.														
32 Akmenės r. sav.	-	1	-	-	89	2	6	-	1	101	-	200	201	99,5
47 Joniškio r. sav.	1	-	-	-	95	1	16	-	7	163	-	283	283	100,0
54 Kelmės r. sav.	1	2	1	-	120	2	4	-	7	233	-	370	370	100,0
65 Pakruojo r. sav.	1	-	-	-	107	5	15	-	7	120	-	255	256	99,6
71 Radviliškio r. sav.	2	1	1	-	174	3	21	-	10	197	-	409	409	100,0
29 Šiaulių m. sav.	1	1	18	3	1862	19	1	-	9	840	-	2754	2768	99,5
91 Šiaulių r. sav.	3	-	3	-	334	2	17	1	10	253	-	623	623	100,0
Iš viso – Total	9	5	23	3	2781	34	80	1	51	1907	-	4894	4910	99,7

4 priedas

2009 metų statistika

Apskritis, savivaldybė County, municipality	Įmonės teisinė forma – Legal form of entities										Iš viso MVĮ Total SME	Iš viso įmonių Total enter- prises	MVĮ dalis nuo visų įmonių, % % SME from enter- prises
	Valstybės įmonė State enterprise	Savivaldybės įmonė Municipal enterprise	Tikroji ūkinė bendrija General partnership	Komanditinė ūkinė bendrija Limited partnership	Uždaroji akcinė bendrovė Private company	Akcinė bendrovė Public company	Žemės ūkio bendrovė Agricultural company	Užsienio juridinio asmens filialas (nuo 2000-07-19) Subsidiary of a foreign country (since 2000.07.19)	Kooperatinė bendrovė Cooperative partnership/company	Individualioji įmonė Individual enterprise			
Šiaulių apskr.													
32 Akmenės r. sav.	-	1	-	-	82	1	6	-	-	110	200	202	99,0
47 Joniškio r. sav.	1	-	4	-	84	1	17	-	8	169	284	284	100,0
54 Kelmės r. sav.	1	2	1	-	106	3	4	-	8	211	336	336	100,0
65 Pakruojo r. sav.	1	-	-	-	93	5	13	-	8	108	228	229	99,6
71 Radviliškio r. sav.	2	1	1	-	161	3	22	-	9	199	398	398	100,0
29 Šiaulių m. sav.	1	1	23	3	1710	17	-	-	7	833	2595	2615	99,2
91 Šiaulių r. sav.	3	-	2	-	285	2	18	-	8	240	558	558	100,0
Iš viso – Total	9	5	31	3	2521	32	80	-	48	1870	4599	4622	99,5

5 priedas

2008 metų statistika

Apskritis, savivaldybė County, municipality	Įmonės teisinė forma – Legal form of entities									Iš viso MVĮ Total SME	Iš viso įmonių Total enter- prises	MVĮ da- lis nuo visų įmonių, % % SME from en- ter- prises
	Valstybės įmonė State enterprise	Savivaldybės įmonė Municipal enterprise	Tikroji ūkinė bendrija General partnership	Komanditinė ūkinė bendrija Limited partnership	Uždaroji akcinė bendrovė Private company	Akcinė bendrovė Public company	Žemės ūkio bendrovė Agricultural company	Kooperatinė bendrovė Cooperative partnership/company	Individualioji įmonė Individual enterprise			
Šiaulių apskr.												
32 Akmenės r. sav.	-	1	-	-	74	1	7	-	121	204	206	99,0
47 Joniškio r. sav.	1	1	4	-	82	2	18	7	179	294	294	100,0
54 Kelmės r. sav.	1	3	1	-	104	4	4	7	237	361	361	100,0
65 Pakruojo r. sav.	1	-	-	-	88	5	15	8	120	237	237	100,0
71 Radviliškio r. sav.	2	1	1	-	150	3	23	6	235	421	421	100,0
29 Šiaulių m. sav.	1	1	28	3	1636	17	4	7	1007	2704	2724	99,3
91 Šiaulių r. sav.	3	-	-	-	258	2	19	10	287	579	579	100,0
Iš viso – Total	9	7	34	3	2392	34	90	45	2186	4800	4822	99,5

6 priedas

2007 metų statistika

Apskritis – County	Savivaldybė Municipality	Įmonės teisėnė forma – Legal form of entities									Iš viso MV Total SME	Iš viso įmonių Total enter- prises	MV dalis nuo visų įmonių, % % SME from en- ter- prises
		Valsty- bes įmonė State owned compa- ny	Savival- dybės įmonė Municipi- pal enter- prise	Tikroji ūkinė bendrija General partner- ship	Koman- ditinė ūkinė bendrija Com- mandite partnership	Uždaroji akcinė bendrovė Private company	Akcinė bend- rovė Public compa- ny	Žemės ūkio bend- rovė Agricul- tural company	Kooperati- vė bend- rovė Coopera- tive partner- ship/ company	Indivi- dual įmonė Indivi- dual enter- prise			
Panevėžio apskritis	Biržų r. sav.	2	-	10	-	96	1	7	6	228	350	351	99,7
	Kupiškio r. sav.	1	-	-	-	102	2	4	4	143	256	257	99,6
	Panevėžio m. sav.	3	-	9	1	1253	7	1	4	1148	2426	2442	99,3
	Panevėžio r. sav.	-	-	3	-	215	-	20	10	314	562	564	99,6
	Pasvalio r. sav.	-	-	-	-	125	1	13	4	160	303	303	100,0
	Rokiškio r. sav.	1	-	1	1	134	3	17	8	248	413	414	99,8
	Iš viso – Total	7	-	23	2	1925	14	62	36	2241	4310	4331	99,5
Šiaulių apskritis	Akmenės r. sav.	-	1	-	-	67	2	5	-	128	203	205	99,0
	Joniškio r. sav.	1	2	6	-	68	2	16	6	188	289	289	100,0
	Kelmės r. sav.	1	4	2	-	92	4	4	7	256	370	370	100,0
	Pakruojo r. sav.	1	-	1	-	83	5	14	8	129	241	241	100,0
	Radviliškio r. sav.	2	1	1	-	146	4	22	7	269	452	452	100,0
	Šiaulių m. sav.	1	1	27	3	1453	18	1	8	1093	2605	2625	99,2
	Šiaulių r. sav.	3	-	-	-	210	2	16	9	290	530	531	99,8
	Iš viso – Total	9	9	37	3	2119	37	78	45	2353	4690	4713	99,5

7 priedas

Šiaulių miesto SVV įmonės gavusios ar gausiančios ES struktūrinių fondų paramą, jų veiklos sritis bei paramos programa

Įmonės pavadinimas	Įmonės veikla	ES struktūrinių fondų paramos programa
UAB „Putokšnis“	Taros gamyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Sintuva“	Baldų gamyba ir prekyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa
AB „Rėkyva“	Naudingų iškasenų gavyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Sabalin“	Avalynės gamyba, modeliavimas bei didmeninė prekyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa
Romualdo Slonskio įmonė „Romasas“	Elektroninių svarstyklių ir svėrimo sistemų gamyba, prekyba elektroniniais kasos aparatais, jų priežiūra ir remontas, didmeninė ir mažmeninė prekyba elektroninėmis svarstyklėmis, svarstyklių remontas, aptarnavimas, metrologinė patikra	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Metaloidas“	Padangų perdirbimo įmonė	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Transmėja“	Logistikos paslaugos	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Frilux“	Plastiko gamyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Aurea Vita“	Siuvimo pramonė	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Plamega“	Metalo, plastiko, pusplachio gamyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa

UAB „Šiaulių infotekas“	Ofisų įranga, jos aptarnavimas	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Stovinta“	Autonuomos paslaugos	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Litsofa“	Baldų gamyba ir prekyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa
AB „Naujoji rūta“	Konditerijos produktų gamyba ir prekyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa
Astijaus Jasaičio įmonė „Napoleonas“	Gintaro papuošalų gamyba ir prekyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Transvira“	Logistikos paslaugos	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Šiaulių tauro televizoriai“	Televizorių gamyba ir prekyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Remkautas“	Logistikos paslaugos	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Infotela“	Prekių ir paslaugų prekyba telefonu	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Milvaras“	Metalo gamyba ir prekyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Senojo bokšto“ klinika	Medicinos paslaugos	Sanglaudos skatinimo programa
UAB „Šiaulių BMR diagnostika“	Medicinos paslaugos	Sanglaudos skatinimo programa
Alfonso Andrulio kardiologo kabinetas	Medicinos paslaugos	Sanglaudos skatinimo programa
UAB „Televizijos ir ryšio sistemos“	Kilnojamų bei TV ir radijo integratorių paslaugos	Ekonomikos augimo veiksmų programa
Egidijaus Navicko įmonė „Medica“	Medicinos paslaugos	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Slaugivita“	Prekyba slaugos priemonėmis	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „RV Statyba“	Statyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Fisanta“	Elektros, silpnų srovių ir gesinimo projektavimo ir montavimo įmonė	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Green line shipping“	Autonuoma	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Alpha komunikacijos“	Telekomunikacijų paslaugų teikimas	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Informacinės sistemos ir technologijos“	Įmonių IT ūkio nuolatinė priežiūra ir aptarnavimas	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Sovis“	IT diegimas, konsultacijos ir prekyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa
Algirdo Valiuškio įmonė	Siuvimo reikmenų gamyba ir prekyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Liumenas“	Elektromontavimo paslaugos	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Artilux NMF“	Šviesos sistemų gamyba ir prekyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Medinių namų konstrukcijos“	Statyba, projektavimo paslaugos, prekyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Telebaltikos“ importas ir eksportas	Didmeninė ir mažmeninė prekyba oro kondicionieriais, kineskopais, LCD televizoriais, PET ruošiniais, lydmetalium, cheminėmis medžiagomis, suvenyriniais laikrodžiais, metalai, metalinės	Ekonomikos augimo veiksmų programa

	konstrukcijos, didmeninė ir mažmeninė distancinių pultų gamyba, alyvos filtravimas.	
UAB „Duomenų centras“	Interneto serverių nuomos paslaugas	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Ruvera“	Veterinarinių preparatų, pašarų, zooprekių bei vaistų didmeninė prekyba ir gamyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa
AB „Litgrid“	Lietuvos elektros energijos perdavimo sistemos operatorius, valdantis elektros energijos srautus Lietuvoje ir palaikantis stabilų šalies elektros energetikos sistemos darbą.	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „RGE Baltic“	Plastiko gamyba	Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa
UAB „Ergolain projektai“	Baldų projektavimas ir gamyba	Žmogiškųjų išteklių plėtros programa
ĮĮ „Entiumas“	Prekyba kompiuteriais ir jų priedais	Ekonomikos augimo veiksmų programa
UAB „Asektas“	Medienos gaminių, paveikslų rėmų gamyba ir prekyba	Ekonomikos augimo veiksmų programa

8 priedas

Smulgiojo ir vidutinio verslo subjekto statuso deklaracija

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos ūkio ministro
2008 m. kovo 26 d.
įsakymu Nr. 4-119

1 forma

SMULKIOJO IR VIDUTINIO VERSLO SUBJEKTO STATUSO DEKLARACIJA

(deklaracijos data)

(sudarymo vieta)

Pirminė ☐
Patikslinta ☐

1	Verslo subjekto pavadinimas
2	Verslo subjekto buveinė
3	Verslo subjekto įsteigimo data

4	Verslo subjekto kodas/PVM mokėtojo kodas			
5	Verslo subjekto vadovo vardas, pavardė ir pareigos			
6	Verslo subjekto ryšių duomenys: elektroninis paštas ir telefonas			
7	Verslo subjekto tipas			
Savarankiška įmonė		☐		
Partnerinė įmonė		☐		
Susijusi įmonė		☐		
8	Laikotarpis, kurio Deklaracija teikiama			
9	Duomenys, pagal kuriuos nustatomas verslo subjekto statusas			
		Vidutinis metų sąrašinis darbuotojų skaičius	Metinės pajamos (tūkst. Lt)	Balanse nurodyto turto vertė (tūkst. Lt)
D_{A1}	Verslo subjekto duomenys, jei verslo subjektas nesudaro konsoliduotos finansinės atskaitomybės ir jo duomenys nėra įtraukti į kitos įmonės konsoliduotą finansinę atskaitomybę			
D_{A2}	Duomenys, perkeliama iš Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto deklaracijos (toliau – Deklaracija) 1S formos 2 langelio eilutės „D _A “, jei verslo subjektas sudaro konsoliduotą finansinę atskaitomybę arba jo duomenys įtraukti į kitos įmonės konsoliduotą finansinę atskaitomybę			
Σk_n D_{Pn}	Partnerinių įmonių duomenys, perkeliama iš Deklaracijos 1P formos eilutės Σk _n D _{Pn}			
ΣD_{Sn}	Susijusių įmonių duomenys (jei nebuvo įtraukti į deklaruojančio verslo subjekto konsoliduotą finansinę atskaitomybę), perkeliama iš Deklaracijos 1S formos 4 langelio eilutės „ΣD _{Sn} “			
D_{Ag} = D_{A1} + D_{A2} + Σk_n D_{Pn} + ΣD_{Sn}				
10	Verslo subjekto statusas			
Laikotarpis		_____metai		_____metai
Labai maža įmonė		☐		☐

Maža įmonė	☐	☐
Vidutinė įmonė	☐	☐
Didelė įmonė	☐	☐
Įvertinus _____ metų ir _____ metų duomenis, verslo subjekto statusas:		
Labai maža įmonė	☐	
Maža įmonė	☐	
Vidutinė įmonė	☐	
Didelė įmonė	☐	
11	Verslo subjekto vadovo vardas ir pavardė	
Patvirtinu, kad Deklaracijoje ir jos prieduose pateikti duomenys tikslūs ir teisingi Parašas		
12	Priedamos formos	
	Formos pavadinimas	Lapų skaičius
	1P forma ☐	
	1P formos priedas ☐	
	1 S forma ☐	
	1S formos priedas ☐	

9 priedas

Struktūrizuoto interviu klausimynas

1. Ar spendžiant verslo problemas, Jūsų įmonei reikalinga parama iš šalies?

2. Kokia parama Jūsų verslui yra reikalingiausia?

- ☐ Mokesčių lengvatos;
- ☐ Mokesčių administravimo supaprastinamas;
- ☐ Mokymo ir konsultavimo paslaugos;
- ☐ Metodinė pagalba rengiant paraiškas paramai iš Europos Sąjungos fondų gauti;
- ☐ Garantijos paskoloms;
- ☐ Nemokama verslo informacija;
- ☐ Finansinė parama;
- ☐ Kita (įrašyti.....)

3. **Ar Jūsų nuomone, smulkiam ir vidutiniam verslui paramos gavimui yra sukurta palanki teisinė bazė? (Jei ne, kokius pagrindinius trūkumus išvelgiate?)**
4. **Ar įsisavinant ES paramą Jūsų darbuotojai rengia ir administruoja projektus, ar samdote įmones, kurios siūlo mokamas paslaugas?**
5. **Kas jūsų įmonėje pasikeitė, įsisavinus paramą?**
6. **Įvardinkite pagrindinius sunkumus su kuriais Jūsų įmonei teko susidurti įsisavinant paramą?**
7. **Jūsų nuomone, ar ES paramos įsisavinimas Jūsų įmonei atnešė daugiau naudos, nei sukėlė tam tikrų rūpesčių, problemų?**
8. **Jūsų nuomone, tokios įstaigos kaip verslo inkubatorius, Pramonės, prekybos ir amatų rūmai, Šiaulių regiono agentūra yra reikalingos smulkaus ir vidutinio verslo plėtrai? Ar teko naudotis šių įstaigų paslaugomis?**
9. **Jūsų nuomone, Šiaulių miesto savivaldybė, pakankamai prisideda prie smulkaus ir vidutinio verslo plėtros? Ar jūsų įmonė yra gavusi tokią paramą?**

